PETRONII ARBITRI SATYRICON,

Ejusdemque

FRAGMENTA,

Illustrata hac

NOVA EDITIONE

I. BOVRDELOTII

NOTIS CRITICIS,

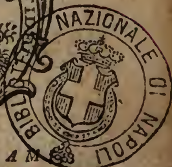
Et

GLOSSARIO PETRONIANO.

Repurgante singula, & accurante

RUTGERO HERMANNIDE.

AMSTELODAMI,

Apud ÆGYDIUM JANSONIUM VALCKENIER,

MDCLXIII.

Generoso, Nobilissimo atque Amplissimo Viro.

D. PETRO ab ALTEREN,

Libero Baroni in IAERSVELT, EQUITI &c.

Nec Non

Splendididissimi atque Potentissimi, apud Amsterodamenses, Architalassici Ordinis

CONSILIARIO & FISCI ADVOCATO

Eruditissimo ac Consultissimo.

NON una eaque exilis causa est, Generose atque Amplissime Vir, cur ultimam hujus laboris

boris mei operã magno Tuo mihi Nomini ſacratam eſſe velim: nec trivia occaſio, qua ſplendidiſſimis Tuis Virtutibus multum diu ſiniſtrè fatigatum exponam Authorem. Spectata Tua omnibus *Gravitas*, quæ ſingulari quadam veneratione ſingulos circumfundit mortales; ſingularis in omnes *Humanitas*, quę magnæ ac generoſæ proxima domus imago; indefeſſus in quoſvis eruditos *Candor*, ultra quod gloriæ faſtigium non major quisquam aſſurrexit animus; probata item ſæpius Tua in me meoſque *Benevolentia*, cui rependendæ nunquam par ero, aut ſufficiam, magnum huic conatui

dicam de puriſſimo Latinarum elegantiarum Authore, atque terſiſſimæ elocutionis ſcitiſſimo, imo incomparabili, *Arbitro*: cujus dictionis genus ſtupendum, grande, accuratum; ſpiritusque ac ponderis adeo inuſitati, ut ad acre quisquis in homine ritè obſtupeſcat ingenium, maſculum miretur animum, ac in politâ & mirè eleganti obtorpeat facundiâ, quâ tũ levia graviter, tum ponderoſa exilius, nec minus ridiculè ſincera, quam honeſtius quævis deſcribit alia. Nec ſiniſtrum quorundam deterruit de Authore judicium, quod, ut hominis acutiſſi-

mi,&ad exprobranda sæculi
sui vitia nati,vel injuriâ posi-
ti male in litteris fundamen-
ti, vel scopi non satis bene in
eâ,qua vixit republica, per-
specti, famã hujus,ut & alio-
rum bonorum existimatio-
nem, cauteriata lancinnare
solent cônscientia, hoc glo-
riolę apud ignaros captaturi
& ignavos,quorum erectæ in
speciẽ animæ turgida apud
vulgum implent pectora, ut
vel scioli habeantur pro do-
ctis, vel pro ipsis colantur
Diis, qui ne crustâ inducun-
tur probitatis. Alia mens Ro-
mano fuit pectori&ad virtu-
tem nato,etiam tum cum La-
sciviæ sua darentur præmia
in impurissimi aula Principis.
Nam

Nam cum palam vitia taxare non liceret, quibus potuit involucris, aperto non pepercit sceleri, ut, sub specie Venusini operis, larvam publicæ detraheret turpitudini, ac singulos simul, velut in propatulo, doceret deploratam suo ævo Romanę Gentis conditionem, qua ab avita Majorũ virtute in detestanda corruit vitia, duce & authore illo, ad cujus exemplũ proximus quisq; suos efformare solebat mores, vitio suo non tantum deformes; sed etiam viro cuiq; bono detestabiles. Siquidẽ, ut ut corrupta erat Petronii sæculo respublica, non tamen ita ab omni penitus destituta fuit vir-

 tute,

tute, quin essent qui eam venerarentur, ac in vitii cujusq; commendarent odium. Nequidquam hic dixerim ultimos bonorum exitus, qui honestatis præmium mortem tulerunt, inter quos & *Petronius*, maximus inter vitia & virtutes *Arbiter*. Qui aliorum in legendis authoribus animus esse soleat, hic non disputo. Ego Solem incontaminatum manere credo, etiamsi luceat turpissimis: meque apum morem sectari ubique fateor, non aranearum imitari consuetudinem: & eos incunctanter laudare semper, ad quorum palatum non, toxicum poscente prurigine, noxium facit ve-

cit venenum; ſed qui, ab ipſa indolis ſcaturigine, melliſluam facundiæ mirantur ſuavitatem. Quam ego tantam tamque multiformem, in hoc maxime Authore, cum deprehendiſſem, ingenue fateor ac ſine fuco, quamvis ante aliquot annos, inter tremulas adhuc adoleſcentiæ lucubratiunculas, ſuppreſſo eũ nomine quondam ediderim, jam tamen palam meum me non erubeſcere nomen, qui cum maximis paſſim viris inſuperabilẽ hominis non poſſum non dicendi laudare gratiam. Inter quos celſiſſima Heroum hæc quoque ſunt encomia, *Gyraldi, Delbenii, Braſſicani,*

Mureti, *Passeratii*, & utriusque *Dousæ*: *Bongarsii* item, *Rittershusii*, *Goldasti*, *Sambuci*, *Moræi*, *Pignorii*, *Stephani*, *Iunii*, *VVeitzii*, *Buschii*, *Barthi*, *Consalii*, *Lotichii*, aliorumque, qui omnes inter prima laudum suarum ornamenta *Petronianas* has reputabant elegantias; ac in seram usque posteritatem nunquam interitura ponebant monumenta, tersissimi Authoris encomia decantasse. Ne quid de *Lipsio* dicam, qui inter seria maximè studia, ubi multum diu fatigasset ingenium, ad *Petronii* hujus subinde sales redibat, quibus stupendam ubique condiret eruditionem.

nem. Cum itaque tantus Clarissimorum Virorum undique in Authorem hunc fuerit amor, ut qui perpetuis hominem laudibus exornarint ad unguem, metus mihi quoq; nullus fuit, quo minus decantatam ejus operam, vel ad manus suscipe-rem, vel arbitrarer constantissime, me non tantum infamiam non reportaturum; sed & maximè aliquam, apud honestos ac bonos, impetraturum famam, licet eandem nullis meis venari soleã lucubrationibus, quòd eas non tam Nomini meo, quam publicæ utilitati dicatas habeam. Sin autem aliquis interim, vel proter-

va animi libidine, vel virulentâ pectoris concitatus invidiâ, publicâ tibiâ cornuve hoc meum explodere conatus fuerit ſtudium, hoc tantum efficiet ille, quod boni ſentiant omnes, non cum defæcato ſatis animo, nec ſine depoſita lasciviæ prurigine, hujus ſe Authoris accinxiſſe lectioni; ego vero hanc teſter operam, ut, quod Virum decet honeſtum ac probum, meam omnes maſculam diſcant innocentiam. Cui cum Te, Vir Ampliſſime, faventem ubique deprehendam ſemper, ſolicita mihi nequaquam cura eſt, vel Authorem, ſuis dignum gratiis, ab ullo

ullo male exceptum iri, vel, cum commendatione Romanæ omnibus facundiæ, meipſum Tibi minus acceptum, qui, inter maximas tuas laudes, primam reputas illam, a qua Tibi proximus honos: cuique, præter multifariam rerum experientiam, Eruditiſſimorum, non ſine delectu tamen, multum contribuit lectio. Ad quam quàm avidâ & Tu quondam ipſe manu te accinxeris, & Tuos ad eandem exhortatus fueris ſolicitè, hic me dicere verecundia dehortatur, ne ſub ſpecie privatæ laudis, magis Tibi adulari videar, quam cum devotis noſtris precibus publicè

blicè gratulari, quod ea in noſtra Republica & habeantur & foveantur ingenia, quæ, ut ſua Celſitudine maxime ſunt conſpicua; ita litteris ſimul faventiſſima, omnes juxta amplecti ſolent dextrè, qui communibus ſuis ſtudiis, quod ad publicum faciat commodum, intrepido admoliuntur animo: ut, quas ſemel aggreſſi ſunt operas, ſub ſuis non ſterileſcant auſpiciis; ſed humanitate atque benevolentia, adhibitis veluti recens calcaribus, in dies invaleſcant, ſentiantque neminem in ulla unquam adeo republica eſſe ſterilem, qui non ſperet à ſe etiam in commune utilitatis com-

commodum aliquid cõnferri posse. Inter hos Fautores cum ego Te juxta cum tuis in me studiis pronum hactenus agnoverim, ut aliquid redhostimenti à me in Tuã conferretur existimationem, prolixus non fui in disquirendo cui opusculum hoc dicarem, exinde Nomine Tuo dignissimum, quod & litteras ames, & faveas omnibus, qui privatis suis cum operis, operas juvant augentque publicas; eorumque demereri percupiunt studia, pro quibus universi votivis suis apud Deum T. Opt. Maximum intercedunt precibus, ut incolumes diu Patris sospi-

tesque

tesque maneant, atque Ecclesiæ. Quapropter, cum & ego idem ardentibus urgeo studiis, rogo, ut hanc quantulamcunque meam opellulam in benignum tuum admittas aspectum, ac me, ut cepisti, porro faventissime habeas. Dabam Hardervici. Calend. Febr. Anno M. DC. LXIII.

Amplissimæ Nobilitati
Tuæ Studiosissimus.

RUTGERUS HERMANNIDES.

DE

DE
PETRONIO
ET EIUS SCRIPTIS
TESTIMONIA.

Aut valde me conjectura fallit, aut hic ipse est Petronius, de quo Tacitus lib. xvi. Annal. sic scribit:

C. SUETONIO, L. TELESINO *Coss. intra paucos dies eodem agmine Annæus Mella, Cerialis Anicius, Rufus Crispinus. C. Petronius cecidere.* Et cum de cæteris dixisset, de Petronio subjicit: *Illi dies per somnum, nox officiis & oblectamentis vitæ transigebatur. Utque alios industria, ita hunc ignavia ad famam protulerat: habebaturque non ganeo & profligator, ut plerique sua haurientium, sed erudito luxu. At dicta factaque ejus quanto solutiora, & quandam sui negligentiam præferentia, tanto gratius in speciem simplicitatis accipiebantur. Proconsul tamen Bithyniæ, & mox Consul, vigentem se ac parem negotiis ostendit: dein revolutus ad vitia, seu vitiorum imitationem, inter paucos familiarium Neroni assumptus est, elegantiæ* ARBITER *dum nihil amœnum & molle affluentia putat, nisi quod ei Petronius approbavisset. Unde invidia Tigellini, quasi adversus æmulum & scientia voluptatum potiorem. Ergo crudelitatem Principis, cui cæteræ libidines cedebant, adgreditur, amicitiam Scevini Petronio objectans, corrupto ad indicium servo, ademptaque defensione, & majore parte familiæ in vincula rapta. Forte illis diebus Campaniam peti-*

petiverat Cæsar, & Cumas usque progressus, Petronius illic attinebatur. Nec tulit ultra timoris aut spei moras: neque tamen præceps vitam expulit, sed incisas venas, ut libitum, obligatas, aperire rursus, & alloqui amicos non per seria, aut quibus constantiæ gloriam peteret. Audiebatque referentes, nihil de immortalitate animæ & sapientum placitis, sed levia carmina & faciles versus. Servorum alios largitione, quosdam verberibus affecit. Iniit & vias, somno indulsit, ut quanquam coacta mors, fortuitæ similis esset. Ne codicillis quidem (quod plerique pereuntium) Neronem, aut Tigillinum, aut quem alium potentium adulatus est: sed flagitia Principis sub nominibus exoletorum fœminarumq; & novitate cujusque stupri perscripsit, atque obsignata misit Neroni, fregitque annulum, ne mox usui esset ad facienda pericula. Ambigenti Neroni quonam modo noctium suarum ingenia notescerent, offertur Silia matrimonio Senatoris haud ignota, & ipsi ad omnem libidinem adscita, ac Petronio perquam familiaris. Agitur in exilium tanquam non siluisset quæ viderat, pertuleratque, proprio odio. Hactenus Cornelius.

Atqui C. Plinii codices quidam, ut & Plut. in lib. de discr. amic. & adul. Titum vocant. Sic. in lib. 27. Natur. hist. scriptum est: *T. Petronius Consularis moriturus, invidia Neronis Principis, ut mensam ejus exheredaret, trullam murrhinam CCC. HS. emptam fregit.*

Petronius alius, cujus Tacitus idem meminit libris XIIII. & XV, est Petronius Turpilianus. Sic enim apud ipsum legendum est lib. XV. Ann. ex Plutarcho. Eum vero non sub Nerone, sed sub Galba periisse certum est ex l. I. Hist.

Hist. Petroniorum familia Equestris fuit, meminitque Plinius lib. vi. P. Petronii equestris ordinis, & præfecti Augustalis sub Augusto ipso. Ex qua etiam familia fuisse verisimile Petronios quorum Gennadius presbyter Massiliensis honorifice meminit in libro de viris illustribus. Sed & Flavium Sabinum, Probum, Maximum, Primulum, aliosque quorum non apud scriptores modo, sed in ipsis lapidibus monumenta restant: itemque illum qui jussu Caracallæ ante templum Divi Pii occisus à Spartiano traditur. Sed & jureconsultum Petronium, ad quem leguntur Sollii Sidonii Epistolæ plures.

Sane Petronium Arbitrum Domitiani tempora præcessisse, ex eo etiam intelligitur, quod ejus Terentianus Maurus meminerit: si modo Terentianus is est, quem suo tempore Sienem rexisse Martialis testatur. Is igitur, quisquis tandem fuit Petronii sic meminit, cum de dimetro Iambico claudo agit:

Horatium vidimus
Versus tenoris hujus
Nusquam locasse juges.
At Arbiter disertus
Libris suis frequentat.

Et paulo post de sexta tome Hendecasyllabi.

Nunc divisio, quam loquemur, edet
Metrum, quo memorant Anacreonta
Dulces composuisse cantilenas.
Hoc Petronius invenitur usus,
Et plures alii: sed iste versus.

Quali

Quali compositus Tome sit, edam.
Juverunt segetes meum laborem.

Aurel. Macrobius Theodosius lib. I. Comment. in Somnium Scipionis: *Fabulæ, quarum nomen indicat falsi professionem, aut tantum conciliandæ auribus voluptatis, aut adhortationis quoq; in bonam frugem repertæ sunt. Auditum mulcent, velut Comœdia, quales Menander, ejusve imitatores agendas dederunt: vel argumenta fictis casibus amatorum referta, in quibus vel multum esse Arbitrum, vel Apulejum nonnunquam lusisse miramur. Hoc totum fabularum genus, quod solas aurium delitias profitetur, è sacrario suo in nutricum cunas sapientiæ tractatus eliminat.*

C. Sidonius Apollinaris Arvernorum Episcopus in carmine ad Magnum Felicem:

Non Licinius hic, Lucretiusque est,
Non Turnus, Memor, Ennius, Catullus,
Stella, & Septimius, Petroniusque.

Idem in Narbone:

Et te Massiliensium per hortos
Sacri stipitis Arbiter colonum
Hellespontiaco parem Priapo.

Ubi illi Massiliensium horti [ut hoc obiter dicam] non tam mihi Arbitri patriam significare videntur, quam mores, qui & Plautino proverbio, & Athenæi historia notati sunt.

Fabius Planciades Fulgentius lib. I. Mytholog.

Licet mulierum verbalibus undis & causidici cedant, nec Grammatici mutiant, Rhetor taceat, & clamorem præco compescat, sola est Satyra quæ

modum

modum imposuit furentibus. Scilicet Petroni ma subit Albutia: hac enim adludente & Plautinæ Saureæ dominatus obdormit, & Sulpicillæ loquacitas deperit, Sallustianæque Semproniæ, quamvis præsensit, melos raucescit.

In veteri libro Defloratorum, qui fuit Joan. Biturigum Ducis, non usque adeo vetusto, Petronii frustra hanc inscriptionem habent: *Petronii Arbitri Affranii Satyrici*, quod probare non possum. Nam ut quæ de Afranio Quintilianus scribit, inquinasse eum argumenta fœdis puerorum amoribus mores suos fassum, de hoc quoque Petronio dici posse videatur, longe tamen alium ab Afranio fuisse certum est.

Sunt & qui de Petronio dictum illud scribant:

Lascivus versu, mente pudicus erat.

Quod tamen D. Adrianum de Voconio poeta amico suo scripsisse, testis est Apuleius Apologia. Cæterum nihil puto ad hunc Petronium pertinere, quod Raphael Volaterr. lib. XVIII. Comm. sic scribit:

Petronius Arbiter Poëta, cujus aliqua de medicina versibus conscripta ad nos pervenerunt.

In veteri exemplari bibliothecæ Vaticanæ sequens Epigramma Petronii fragmentis quibusdam præfixum dicitur:

Petronii carmen divino pondere currit,
Quo juvenum mores arguit atque senum.
*Quare ille * præsa gaudet lasciva puella,*
At quoque delicias frigida sentit anus.

Nam

*Nam * iter divi scripsitque Neronis amictu*
Arbiter arbitrio dictus & ipse suo.

SATYRICON.

Quale sit hoc scribendi genus, Fabius sic expressit.

SATYRA *quidem tota nostra est: in qua primus insignem laudem adeptus est Lucilius, qui quosdam ita deditos sibi adhuc habet amatores, ut eum non ejusdem modo operis auctoribus, sed omnibus Poëtis præferre non dubitent. Ego quantum ab illis, tantum ab Horatio dissentio, qui Lucilium fluere lutulentum, & esse aliquid quod tollere possis, putat. Nam & eruditio in eo mira & libertas, atque inde acerbitas, & abunde salis. Multo est tersior, ac purus magis. Alterum illud est & prius Satyræ genus, quod non sola carminum varietate mistum condidit Terentius Varro, vir Romanorum eruditissimus.* Hactenus M. Fab. Hujus est generis hic liber, itemque Martiani septem artes, quarum in veteribus plerisque membranis titulus est, *Martiani Minei Felicis Capellæ, Afri Carthaginensis Satyricon lib.* VII. *de nuptiis Philologiæ lib.* II. Sed & ipse sub finem libri sic canit.

Habes senilem Martiane fabulam,
Miscella lusit quam lucernis famine
Satyra Pelasgo, dum docere nititur
Artes creagris vix amicas Atticis:

Tractum est hoc nomen à Satyra cibi, vel ut Acron ait, lancis genere ex variis rebus condito: à quo & per Satyram aliquid dici vel fieri veteres

veteres usurparunt: quod & Diomedes latius persequitur lib. II. Cœterum quod Fabius ait de Satyricis Varronis, ad Menippeas pertinet, de quibus est & hic Ciceronis locus lib. I. Ac. quæst. sub persona ipsius Varronis: *Et tamen in illis veteribus nostris, quæ Menippum imitati, non interpretati, quadam hilaritate conspersimus, multa admixta ex intima philosophia, multa dialectice dicta: quæ quo facilius minus docti intelligerent, jucunditate quadam ad legendum invitati*, &c. Ex his etiam apparet, falli potuisse eos, qui inter veterum poëtarum carmina passim retulerunt quæcunque ex Menippeis Varronis à veteribus adducta sunt, frustraque alios tentare omnia omnino ad poëtices normam exigere.

FINIS.

Judicium

Judicium
IVSTI LIPSII
De
PETRONII
Lectione,
in
EPISTOLICIS QVÆSTIONIBVS, lib. 3.
Epist. 2.

VT in vita, sic in studiis juvat severitati adspersa comitas. Ea causa frequenter soleo à gravioribus libris animum quasi in ludum mittere ad scriptores amœniores. Quo in numero PETRONIVM repono: quidquid dicant isti frontis severæ. Et tua fide, Pithœe, vidistin' quidquam venustius, argutius, post natas Musas? Non ego; abesset tantum nuda illa nequitia: qua tamen nihil cætera nec in animo, nec in moribus meis magis labem relinquunt; quam olim in flumine vestigium, cymba. Ut vina apposita vinosum movent; invinium, ut antiqui loquebantur, non movent: Sic ista animum jam ante improbum fortasse incient; casto & castigato non adhærent. Et sunt tamen inter Musæos homines qui hunc scriptorem fuisse * velint; quibus nos certe, mi Pithœe, dissentimus.

* Id est, *non esse amplius.*

PE-

PETRONII ARBITRI

SATYRICON.

*

****

V M alio genere furiarum declamatores inquietantur, qui clamant, Hæc vulnera pro libertate publica excepi, hunc oculũ pro vobis impendi: date mihi ducem, qui me ducat ad liberos meos, nam succisi poplites membra non sustinent. Hæc ipsa tolerabilia essent, si ad eloquentiam ituris viam facerent: nunc & rerum tumore, & sententiarum vanissimo strepitu, hoc tantum proficiunt, ut, cum in forum venerint, putent se in alium terrarum orbem delatos. Et ideo ego adolescentulos existimo in scholis stultissimos fieri, quia nihil ex iis quæ in usu habemus, aut audiunt, aut vident; sed piratas cum catenis in litto-

Eucolpius.

re ſtantes, & tyrannos edicta ſcribentes, quibus imperent filiis, ut patrum ſuorum capita præcidant, ſed reſponſa in peſtilentiam data, ut virgines tres aut plures immolentur, ſed mellitos verborum globulos, & omnia dicta factaq; quaſi papavere & ſeſamo ſparſa. Qui inter hæc nutriuntur, non magis ſapere poſſunt, quam bene olere, qui in culinâ habitant. Pace veſtra liceat dixiſſe, primi omnem eloquentiam perdidiſtis. Levibus enim atque inanibus ſonis ludibria quædam excitando effeciſtis, ut corpus orationis enervaretur & caderet. Nondum iuvenes declamationibus continebantur, cum Sophocles aut Euripides invenerunt verba, quibus deberent loqui. Nondum umbraticus doctor ingenia deleverat, cum Pindarus novemque lyrici Homericis verſibus canere timuerunt. Et ne poëtas quidem ad teſtimonium citem, certe neque Platona, neque Demoſthenem ad hoc genus exercitationis acceſſiſſe video. Grandis, &, ut ita dicam, pudica oratio non eſt maculoſa, nec turgida, ſed naturali pulchritudine exſurgit.

ſurgit. Nuper ventoſa iſthæc & enormis loquacitas Athenas ex Aſia commigravit, animoſque juvenum ad magna ſurgentes veluti peſtilenti quodam ſidere afflavit, ſemelque corrupta eloquentiæ regula ſtetit, & obmutuit. Quis poſtea ad ſummam Thucydidis, quis Hyperidis ad famam proceſſit? ac ne carmen quidem ſani coloris enituit: ſed omnia quaſi eodem cibo paſta, non potuerunt uſque ad ſenectutem caneſcere. Pictura quoque non alium exitum fecit, poſtquam Ægyptiorum audacia tam magnæ artis compendiariam invenit. Non eſt paſſus Agamemnon me diutius declamare in porticu, quam ipſe in ſcholâ ſudaverat: ſed, Adoleſcens, inquit, quoniam ſermonem habes non publici ſaporis, &, quod rariſſimum eſt, amas bonam mentem, non fraudabo te arte ſecreta. Nimirum in his exercitationibus doctores peccant, qui neceſſe habent cum inſanientibus furere. Nam niſi dixerint quæ adoleſcentuli probent, ut ait Cicero, ſoli in ſcholis relinquentur; ſicuti ficti

Agamemnon.

adulatores cum cœnas divitum captant, nihil prius meditantur, quàm quod putant gratissimum auditoribus fore (nec enim aliter impetrabunt quod petunt, nisi quasdam insidias auribus fecerint) sic eloquentiæ magister, nisi, tanquam piscator, eam imposuerit hamis escam, quam scierit appetituros esse pisciculos, sine spe prædæ moratur in scopulo. Quid ergo est? parentes obiurgatione digni sunt, qui nolunt liberos suos severa lege proficere. Primum enim sicut omnia, spes quoque suas ambitione donant: deinde cum ad vota properant, cruda adhuc studia in forum propellunt; & eloquentiam, qua nihil esse majus confitentur, pueris induunt adhuc nascentibus. Quod si paterentur laborum gradus fieri, ut studiosi juvenes lectione severa mitigarentur, ut sapientiæ præceptis animos componerent, ut verba atroci stylo effoderent, ut quod vellent imitari, diu audirent, sibi nihil esset magnificum quod pueris placeret: jam illa grandis oratio haberet majestatis suæ pondus. Nunc pueri in scholis ludunt, juvenes ridentur in foro, & quod

quod utroque turpius est, quod quisquis perperam discit, in senectute confiteri non vult. Sed ne me putes improbasse schedium Lucilianæ humilitatis, quod sentio & ipse carmine effingam:

Artis severæ si quis amat effectus,
Mentemq; magnis applicat, prius more
Frugalitatis lege polleat exacta:
Nec curet alto regiam trucem vultu,
Cliensque cœnas impotentium captet:
Nec perditis addictus, obruat vino
Mentis calorem, neve plausor in scena
Sedeat redemptus histrioniæ addictus.
Sed sive armigeræ rident Tritonidis arces,
Seu Lacedæmonio tellus habitata colono,
Sirenumque domus, det primos versibus annos,
Mæoniumq; bibat felici pectore fontem,
Mox & Socratico plenus grege, mittat habenas
Liber, & ingentis quatiat Demosthenis arma.
Hunc Romana manus circumfluat, & modo Graio
Exonerata sono mutet suffusa saporem:
Interdũ subducta foro det pagina cursũ,
Et fortuna sonet celeri distincta meatu.

Dent epulas, & bella truci memorata canore:
Grandiaque indomiti Ciceronis verba minentur.
His animum succinge bonis. sic flumine largo
Plenus, Pierio defundes pectore verba.

Encolpius. Dum hæc diligentius audio, non notavi mihi Ascylti fugam: & dum in hoc dictorum æstu motus incedo, ingens scholasticorum turba in porticum venit, ut apparebat, ab extemporali declamatione nescio cujus, qui Agamemnonis suasoriam exceperat. Dum ergo juvenes sententias rident, ordinemque totius dictionis infamant, opportune subduxi me, & cursim Ascylton persequi cœpi. Sed nec viam diligenter tenebam, quia ne quo loco stabulum esset, sciebam. Itaque quocunque ieram, eodem revertebar. donec in cursu fatigatus, & sudore jam madens, accedo aniculam quandam quæ agreste olus vendebat: &, Rogo, inquam, mater, nunquid scis ubi ego habitem? Delectata illa urbanitate tam stulta: &, Quidni sciam? inquit. consurrexitque, & cœpit

pit me præcedere. Divinam ego putabam. at subinde ut in locum secretiorem venimus, centonem anus urbana rejecit: &, Hîc, inquit, debes habitare. Cum ego negarem me cognoscere domum, video quosdam, inter titulos, nudasque meretrices furtim spatiantes. Tarde, immo jam serò intellexi me in fornicem esse deductum. execratus itaque aniculæ insidias, operui caput, & per medium lupanar fugere cœpi in aliam partem: cum ecce in ipso aditu occurrit mihi æque lapsus ac moriens Ascyltos. putares ab eâdem aniculâ esse deductum. Itaque ut ridens eum consalutavi, quid in loco tam deformi faceret, quæsivi. Sudorem ille manibus detersit, &, Si scires, inquit, quæ mihi acciderunt. quid novi? inquam ego. at ille deficiens, Cum errarem, inquit, per totam civitatem, nec invenirem quo loco stabulum reliquissem, accessit ad me paterfamilias, & ducem se itineris humanissime promisit. per amfractus deinde obscurissimos egressus, in hunc locum me perduxit, prolatoque *Ascyltos.*

peculio cœpit rogare ſtuprum. Iam pro cella meretrix aſſem exegerat, jam ille mihi injecerat manum, & niſi valentior fuiſſem, dediſſem pœnas * adeo ubique omnes mihi videbantur ſatyrion bibiſſe * junctis viribus moleſtum contempſimus * quaſi per caliginem vidi Gytona in crepidine ſemitæ ſtantem, & in eundem locum me conjeci. Cum quærerem num quid nobis in prandium frater paraſſet, conſedit puer ſuper lectum, & manantes lacrymas pollice expreſſit. Perturbatus ergo habitu fratris, quid accidiſſet, quæſivi. At ille tarde quidem & invitus, ſed poſtquam precibus & iracundiam miſcui: Tuus, inquit, iſte frater, ſeu comes, paulo ante in conductum accucurrit, cœpitque mihi vel pudorem extorquere. Cum ego proclamarem, gladium ſtrinxit, &, Si Lucretia es, inquit, Tarquinium inveniſti. Quibus ego auditis, intentavi in oculos Aſcylti manus: &, Quid dicis, inquam, muliebris patientiæ ſcortum, cujus ne ſpiritus purus eſt? Inhorreſcere ſe finxit Aſcyltos; mox ſublatis fortius

Encolpius.

mani-

manibus, longe majore nisu clamavit: Non taces, inquit, gladiator obscœne, quem de ruina arena dimisit? Non taces nocturne percussor, qui ne tum quidem cum fortiter faceres, cum pura muliere pugnasti? cujus eadem ratione in viridario frater fui, qua nunc in diversorio puer est? Subduxisti te, inquam, à præceptoris colloquio. Quid ego, homo stultissime, facere debui, cum fame morerer? an videlicet audirem sententias, id est, vitream fractam, & somniorum interpretamenta? Multo me turpior es tu hercule, qui ut foris cœnares, poëtam laudasti. Itaque ex turpissima lite in risum diffusi, pacatius ad reliqua secessimus. * Rursus in memoriam revocatus injuriæ, Ascylte, inquam intelligo nobis convenire non posse. Itaque communes sarcinulas partiamur, ac paupertatem nostram privatis quæstibus temptemus expellere. Et tu literas scis, & ego, ne quæstibus tuis obstem, aliquid aliud promittam: alioqui mille causæ nos quotidie collident, & per totam urbem rumoribus different. Non re-

cusauit Ascyltos, &, Hodie, inquit, quia tanquam scholastici ad cœnam promisimus, non perdamus noctem. cras autem quia hoc libet, & habitationem mihi prospiciam, & aliquem fratrem. Tardum est, inquam, differre quod placet. * Hanc tam præcipitem divisionem libido faciebat. Iamdudum enim cupiebam amoliri custodem molestum, ut veterem cum Gytone meo rationem diducerem. * Postquam lustravi oculis totam urbem, in cellulam redii osculisque tandem bonâ fide exactis, alligo artissimis complexibus puerum, fruorque votis usque ad invidiam felicibus. Nec adhuc quidem omnia erant facta, cum Ascyltos furtim se foribus admovit, discussisque fortissime claustris, invenit me cum fratre ludentem. risu itaque plausuque cellulam implevit, opertum me amiculo evoluit. &, Quid agebas, inquit, frater sanctissime? quid vesticontubernium facis? nec se solum intra verba continuit, sed lorum de pera solvit, & me cœpit non perfunctorie verberare, adiectis etiam petulantibus

bus dictis, Sic dividere cum fratre nolito. * * *

Veniebamus in forum deficiente jam die, in quo notavimus frequentiam rerum venalium, non quidem preciosarum, sed tamen quarum fidem male ambulantem obscuritas temporis facillime tegeret. Cum ergo & ipsi raptum latrocinio pallium detulissemus, uti occasione opportunissima cœpimus, atque in quodam angulo laciniam extremam concutere, si quem forte emptorem splendida vestis posset adducere. Nec diu moratus rusticus quidam familiaris oculis meis cum muliercula comite propius accessit, ac diligentius considerare pallium cœpit. invicem Ascyltos iniecit contemplationem super humeros rustici emptoris, ac subito exanimatus conticuit. ac ne ipse quidem sine aliquo metu hominem conspexi. nam videbatur ille mihi esse qui tuniculam in solitudine invenerat. plane is ipse erat. Sed cum Ascyltos timeret fidem oculorum, ne quid temere faceret, prius tanquam emptor propius accessit, detraxitque hume- *Eucolpius.*

ris laciniam & diligentius tenuit. O lusum fortunæ mirabilem! Nam adhuc nec suturæ quidem attulerat rusticus curiosas manus, sed tantum mendici spolium etiam fastidiose venditabat. Ascyltos postquam depositum esse inviolatum vidit, & personam vendentis contemptam, seduxit me paululum à turba: &, Scis, inquit, frater, rediisse ad nos thesaurum de quo querebar? Illa est tunicula adhuc, ut apparet, intactis aureis plena. Quid igitur facimus? aut quo jure rem nostram vindicamus? Exhilaratus ego, non tantum quia prædam videbam, sed etiam quod fortuna me à turpissima suspicione dimiserat, negavi circuitu agendum, sed plane jure civili dimicandum, ut, si nollet alienam rem domino reddere, ad interdictum veniret.

Quid faciant leges, ubi sola pecunia regnat,
Aut ubi paupertas vincere nulla potest?
Ipsi qui Cynica traducunt tẽpora cœna,
Nonnunquam nummis vendere verba solent.

Ergo

Ergo judicium nihil est nisi publica
merces,
Atque eques in causa qui sedet, empta
probat.

Contra Ascyltos leges timebat: &, Quis, aiebat, hoc loco nos novit? aut quis habebit dicentibus fidem? Mihi plane placet emere, quamvis nostrum sit quod agnoscimus, & parvo ære recuperare potius thesaurum, quam in ambiguam litem descendere. Sed præter unum dipondium, sicel, lupinosque quibus destinaveramus mercari, nihil ad manum erat, ne interim præda discederet. Itaque vel minoris pallium addicere placuit, ut pretium majoris compendii leviorem faceret jacturam. Cum primum ergo explicuimus mercem, mulier aperto capite quæ cum rustico steterat, inspectis diligentius signis, injecit utramque laciniæ manum, magnaque vociferatione, latrones tenere clamavit. Contra nos perturbati, ne videremur nihil agere & ipsi scissam & sordidam tenere cœpimus tunicam, atque eadem invidia proclamare, nostra esse spolia quæ il-

li

li possiderent. Sed nullo genere par erat causa nostra, & conciones quæ ad clamorem confluxerant, nostram scilicet de more ridebant invidiam, quod pro illa parte vindicabant pretiosissimam vestem, pro hac pannuciam ne centonibus quidem bonis dignam. Hinc Ascyltos pene risum discussit: qui silentio facto, Videamus, inquit suam cuique rem esse charissimam, reddant nobis tunicam nostram, & pallium suum recipiant. Etsi rustico mulierique placebat permutatio, advocati tamen jam pene nocturni, qui volebant pallium lucrifacere, flagitabant uti apud se utraque deponerentur, ac postero die judex querelam inspiceret. Neque enim res tantum, quæ viderentur, in controversia esse, sed longe aliud quæri, in utra parte scilicet latrocinii suspicio haberetur. Iam sequestri placebant, & nescio quis ex concionibus caluus tuberosissimæ frontis, qui solebat aliquando & causas agere, invaserat pallium. Cæterum apparebat nihil aliud quæri, nisi ut semel deposita vestis inter prædones strangularetur,

tur,

tur, & nos metu criminis non veniremus ad constitutum. Idem plane & nos volebamus. Itaque utriusque partis votum casus adiuvit. Indignatus enim rusticus, quod nos centonem exhibendum postularemus, misit in faciem Ascylti tunicam, & liberatos querelâ jussit pallium deponere, quod solum litem faciebat. * & recuperato, ut putabamus thesauro in diversorium præcipites abimus, præclusisque foribus ridere acumen non minus concionum, quam calumniantium cœpimus, quod nobis ingenti calliditate pecuniam reddidissent.

Nolo quod cupio statim tenere,
Nec victoria mi placet parata.

* *

Sed ut primum beneficio Gytonis præparatâ nos implevimus cœna, ostium non satis audaci strepitu impulsum exsonuit. Cum & ipsi ergo pallidi rogaremus, quis esset; Aperi, inquit, jam scies. Dum loquimur, sera suâ sponte delapsa cecidit, reclusæque subito fores admiserunt intrantem. Mulier autem erat operto capite, illa scilicet, quæ paulo ante cum rustico steterat:

&,

&, Me derisisse, inquit, vos putabatis. ego sum ancilla Quartillæ, cujus vos sacram ante cryptam turbastis. ecce ipsa venit ad stabulum, petitque ut vobiscum liceat loqui, nolite perturbari. nec accusat errorem vestrum, nec punit. immo potius miratur, quis deus juvenes tam urbanos in suam regionem detulerit. Tacentibus adhuc nobis, & ad neutram partem assentationem flectentibus, intravit ipsa una comitata virgine, sedensque super torum meum, diu flevit. ac ne tunc quidem nos ullum adjecimus verbum, sed attoniti exspectavimus lacrymas ad ostentationem doloris paratas. Ut ergo tam ambitiosus detonuit imber, retexit superbum pallio caput, & manibus inter se usque ad articulorum strepitum contritis, *Quartilla.* Quænam est, inquit, hæc audacia? aut ubi fabulas, & antecessura latrocinia didicistis! miscreor medius fidius vestri: neque enim impune quisquam, quod non licuit, aspexit. utique nostra regio tam præsentibus plena est numinibus, ut facilius possis deum quam hominem invenire. ac ne me pute-

putetis ultionis causa huc venisse, ætate magis vestra commoveor, quam injuria mea. Imprudentes enim, ut adhuc puto, admisistis inexpiabile scelus. Ipsa quidem illa nocte vexata, tam periculoso inhorrui frigore, ut tertianæ etiam impetum timerem. & ideo medicinam somno petii, jussaque sum vos perquirere, atque impetum morbi monstrata subtilitate lenire. Sed de remedio non tam valde laboro. major enim in præcordiis dolor sævit, qui me usque ad necessitatem mortis deducit. ne scilicet juvenili impulsi licentia quod in sacello Priapi vidistis, vulgetis, deorumque consilia proferatis in populum. Protendo igitur ad genua vestra supinas manus, petoque & oro, ne nocturnas religiones, iocum risumque faciatis, neve traducere velitis tot annorum secreta, quæ mille vix homines noverunt. Secundum hanc deprecationem lacrymas rursus effudit, gemitibusque largis concussa tota facie ac pectore thorum meum pressit. Ego eodem tempore & misericordia turbatus & metu, bonum

Eucol pius.

num

gnum animum habere eam jussi, & de utroque esse securam. Nam neque sacra quenquam vulgaturum, & si quod præterea aliud remedium ad tertianam deus illi monstrasset, adiuvaturos nos divinam providentiam vel periculo nostro. Hilarior post hanc pollicitationem facta mulier, basiavit me spissius, & ex lacrymis in risum mota descendentes ab aure capillos meos temtata manu duxit :

Quartilla. &, Facio, inquit, inducias vobiscum, & à constituta lite dimitto. Quod si non annuissetis de hac medicina quam peto, jam parata erat in crastinum turba, quæ & injuriam meam vindicaret, & dignitatem.

Contemni, turpe est; legem donare, superbum.
Hoc amo, quod possũ qualibet ire via.
Nam sane & sapiens contemptus jurgia flectit;
Et, qui non jugulat, victor abire solet.

Eucolpius. Complosis deinde manibus in tantum repente risum effusa est, ut timeremus. idem ex altera parte & ancilla fecit, quæ prior venerat. idem virguncula quæ unà intraverat. Omnia mi-

mimico risu exsonuerant; cum interim nos quæ tam repentina esset mutatio animorum facta, ignoraremus, ac modo nosmetipsos, modo mulieres intueremur.

*

Quartilla. Ideo vetui hodie in hoc diversorio quenquam mortalium admitti, ut remedium tertianæ sine interpellatione à vobis acciperem. Vt hæc dixit *Eucolpius.* Quartilla, Ascyltos quidem paulisper obstupuit: ego autem frigidior hyeme Gallica factus, nullum potui verbum emittere. Sed ne quid tristius expectarem, comitatus faciebat. Tres enim erant mulierculæ, si quid vellent conari, infirmissimæ, scilicet contra nos, si nil aliud virilis sexus esset. Et præcincti certe altius eramus: immo ego sic jam paria composueram, ut si depugnandum foret, ipse cum Quartilla consisterem, Ascyltos cum ancilla, Gyton cum virgine. * Tunc vero excidit omnis constantia attonitis, & mors non dubia miserorum oculos cœpit obducere. * Rogo, inquam, domina, si quid tristius paras, celerius confice. neque enim tam mag-

magnum facinus admisimus, ut debeamus torti perire. *

Ancilla quæ Psyche vocabatur, lodiculam in pavimento diligenter extendit. *

Sollicitavit inguina mea mille jam mortibus frigida. *

Operuerat Ascyltos pallio caput, ammonitus scilicet, periculosum alienis intervenire secretis * duas institas ancilla portulit de sinu: alteraque pedes nostros alligavit, altera manus.

* *

Ascyltos jam deficiente fabularum contextu, Quid ergo, inquit, non sum dignus qui bibam? Ancilla risu meo prodita complosit manus, & apposuit quidem * adolescens solus tantum medicamentum ebibisti? Itane est, inquit Quartilla, quicquid Satyrii fuit Eucolpius ebibit? * non indecenti risu latera commovit. * Ac ne Gyton quidem ultimo risum tenuit, utique postquam virguncula cervicem ejus invasit, & non repugnanti puero innumerabilia oscula dedit. * Volebamus miseri exclamare, sed nec in auxilio erat quisquam, & hinc

Psy-

Psyche acu comatoria cupienti mihi invocare Quiritium fidem, malas pungebat; illinc puella penicillo quod & ipsum Satyreo tinxerat, Ascylton opprimebat. *
Ultimo cinædus supervenit myrtea subornatus gausapila, cinguloque succinctus, modo extortis nos clunibus cecidit, modo basiis olidissimis inquinavit, donec Quartilla ballenatiam tenens virgam, alteque succincta, jussit infelicibus dari missionem. *
Uterque nostrum religiosissimis juravit verbis, inter duos periturum esse tam horribile secretum. * *
Intraverunt palæstricæ quamplures, & nos legitimo perfusos oleo refecerunt. Utcumque igitur lassitudine abjecta, cœnatoria repetimus, & in proximam cellam ducti sumus, in qua tres lecti strati erant, & reliquus lautitiarum apparatus splendidissime expositus. Jussi ergo discubuimus, & gustatione mirifica initiati, vino etjam falerno inundamur. excepti etjam pluribus ferculis cum laberemur in somnum; Ita ne est? inquit Quartilla,

la, etiam dormire vobis in mente est, cum sciatis Priapi genio pervigilium deberi? Cum Ascyltos gravatus tot malis in somnum laberetur, illa, quæ injuria depulsa fuerat, ancilla totam faciem ejus fuligine longâ perfricuit, & non sentientis labra humerosq; sopitis titionibus pinxit. Iam ego etiam tot malis fatigatus minimum veluti gustum hauseram somni: idem & tota intra forisque familia fecerat: atque alii circa pedes discumbentium sparsi jacebant, alii parietibus appliciti, quidam in ipso limine conjunctis marcebant capitibus: lucernæ quoque humore defectæ, tenue & extremum lumen spargebant, cum duo Syri expilaturi lagenam, triclinium intraverunt: dumque inter argentum avidius rixantur, diductam fregerunt lagenam. cecidit etiam mensa cum argento, & ancillæ super torum marcentis excussum fortè altius poculum, caput fregit. ad quem ictum exclamavit illa, pariterque & fures prodidit, & partem ebriorum excitavit. Syri illi qui venerant ad prædam, postquam se deprehensos intellexerunt

lexerunt, pariter secundum lectum conciderunt, ut putares hoc convenisse, & stertere tanquam olim dormientes cœperunt. Iam & Triclini-arches experrectus, lucernis occidentibus oleum infuderat, & pueri detersis paulisper oculis redierant ad ministerium, cum intrans cymbalistria & concrepans æra, omnes excitavit. Refectum igitur est convivium, & rursus Quartilla ad bibendum revocavit. adjuvit hilaritatem comessantis cymbalistria. * Intrat cinædus homo omnium insulsissimus & plane illa domo dignus, qui ut infractis manibus congemuit, ejusmodi carmina effudit:

Huc huc convenite nunc spatalocinædi,
Pede tendite, cursum addite, convolate plantâ,
Femore facili, clune agili, & manu procaces,
Molles, veteres, Deliaci manu recisi.

Consumptis versibus suis, immundissimo me basio conspuit: mox & super lectum venit, atque omni vi detexit recusantes. Super inguina mea diu multumque frustra moluit. Perfluebant per frontem sudantis acaciæ rivi

rivi, inter rugas malarum tantum erat cretæ, ut putares detectum parietem nimbo laborare. Non tenui ego diutius lacrymas: sed ad ultimam perductus tristitiam, Quæso, inquam, domina, certe Embasicœtam jusseras dari. Complosit illa tenerius manus, &, O, inquit, hominem acutum, atque urbanitatis vernulæ fontem! Quid? tu non intellexeras cinædum Embasicœtam vocari? Deinde ut contubernali meo melius successerat, Per fidem, inquam, nostram Ascyltos in hoc triclinio solus ferias agit? Ita? inquit Quartilla, & Ascylto Embasicœtas detur. Ab hac voce equum cinædus mutavit, transituque ad comitem meum facto, clunibus eum basiisque distrivit. Stabat inter hæc Gyton, & risu dissolvebat ilia sua. Itaque conspicata eum Quartilla, cujus esset puer diligentissima sciscitatione quæsivit. Cum ego fratrem meum esse dixissem, Quare ergo, inquit, me non basiavit? vocatumque ad se in osculum applicuit: mox manum demisit in sinum, & pertractato vasculo tam rudi, Hoc, inquit, belle cras

in

in promulside libidinis nostræ militabit: hodie enim post asellum, diaria non sumo. Cum hoc diceret, ad aurem ejus Psyche ridens accessit, & cum dixisset nescio quid, Ita, ita, inquit Quartilla, bene admonuisti: cur non, quia bellissima occasio est, devirginetur Pannichis nostra? Continuoque producta est puella satis bella, & quæ non plus quam septem annos habere videbatur, & ea ipsa quæ primum cum Quartilla in cellam venerat nostram. Plaudentibus ergo universis, & postulantibus, nuptias fecerunt. Obstupui ego, & nec Gytona verecundissimum puerum sufficere huic petulantiæ affirmavi, nec puellam ejus ætatis esse, ut muliebris patientiæ legem posset accipere. Ita? inquit Quartilla; minor est ista quam ego fui, cum primum virum passa sum? Iunonem meam iratam habeam, si unquam me meminerim virginem fuisse. nam & infans cum paribus inquinata sum, & subinde prodeuntibus annis, majoribus me pueris adplicui, donec ad hanc ætatem perveni. Hinc etiam puto proverbium

natum illud, ut dicatur, Posse taurum tollere quæ vitulum sustulerit. Igitur ne majorem injuriam in secreto frater acciperet, consurrexi ad officium nuptiale. Iam Psyche puellæ caput involverat flammeo; iam Embasicœtas præferebat facem; iam ebriæ mulieres longum agmen plaudentes fecerant, thalamumque incesta exornaverant veste; Tum Quartilla iocantium quoque libidine accensa, & ipsa surrexit, correptumque Gytona in cubiculum traxit. Sine dubio non repugnaverat puer, ac ne puella quidem tristis expaverat nuptiarum nomen. Itaque, cum inclusi jacerent, consedimus ante limen thalami, & imprimis Quartilla per rimam improbe diductam applicuerat oculum curiosum, lusumque puerilem libidinosa speculabatur diligentia. Me quoque ad idem spectaculum lenta manu traxit: & quia considerantium hæserant vultus, quicquid à spectaculo vacabat, commouebat obiter labra, & me tanquam furtivis subinde osculis verberabat. *
Abjecti in lectis sine metu reliquam exegi-

exegimus noctem. * * *

Videmus senem caluum tunica vestitum russea, inter pueros capillatos ludentem pila. Nec tam pueri nos, quamquam erat operæprecium, ad spectaculum duxerant, quam ipse paterfamiliæ, qui solcatus pila sparsina exercebatur; nec eam amplius repetebat quæ terram contigerat, sed follem plenum habebat seruus, sufficiebatque ludentibus. Notauimus etiam res nouas. Nam duo spadones in diversa parte circuli stabant, quorum alter matellam tenebat argenteam, alter numerabat pilas, non quidem eas, quæ inter manus luxu expellente vibrabant, sed eas quæ in terram decidebant. Cum has miraremur lauticias, Trimalcio lautissimus homo digitos concrepuit: ad quod signum matellam spado ludenti supposuit. Exonerata ille vesica, aquam poposcit ad manus, digitosque paululum aspersos, in capite pueri tersit. Longum erat singula excipere. Itaque intravimus balneum, & sudore calefacti momento temporis ad frigidam eximus. Iam Trimalcio unguento

De cena & lautitijs Trimalcionis.

perfusus tergebatur, non linteis, sed palliis ex mollissima lana factis. Tres interim jatraliptæ in conspectu ejus falernum bibebant. Hinc, inuolutus coccina gausapa, lecticæ impositus est, præcedentibus faleratis cursoribus IIII. & chiramaxio, in quo deliciæ ejus ferebantur, puer vetulus, lippus, domino Trimalcione deformior. Cum ergo afferretur, ad caput ejus cum minimis symphoniacis tibiis accessit, & tanquam in aurem aliquid secreto diceret, toto itinere cantavit. Sequimur nos jam admiratione saturi, & cum Agamemnone ad januam peruenimus. In aditu ipso stabat hostiarius prasinatus, cerasino succinctus cingulo, atque in lance argentea pisum purgabat. Super limen autem cavea pendebat aurea, in qua pica varia intrantes salutabat. Ceterum ego dum omnia stupeo, pæne resupinatus crura mea fregi. ad sinistram enim intrantibus non longe ab hostiarii cella, canis ingens cathena vinctus, in pariete erat pictus, superque quadrata litera scriptum, CAVE, CAVE, CANEM.

Et

Et collegæ quidem mei riserunt. Ego autem collecto spiritu, non destiti totum parietem persequi. Erat autem venalitium titulis pictum, & ipse Trimalcio capillatus caduceum tenebat, Minervaque ducente * tenia intrabat. Hinc quemamodum ratiocinari didicisset, dein dispensator factus esset, omnia diligenter curiosus pictor cum inscriptione reddiderat. In deficiente vero jam porticu levatum mento in tribunal excelsum Mercurius capiebat. Præsto erat fortuna cornu abundanti copiosa, & tres Parcæ aurea pensa torquentes. Notavi etjam in porticu gregem cursorum cum magistro se exercentem. Præterea grande armarium in angulo vidi, in cujus ædicula erant Lares argentei positi, Venerisque signum marmoreum, & pixis aurea non pusilla, in qua barbam ipsius conditam esse dicebant. Interrogare ego atriensem cœpi, quas in * medica picturas haberent. Iliada, & Odysseam, inquit. Iam ad triclinium veneramus, in cujus parte prima procurator rationes accipiebat; &, quod præcipue miratus

tus sum, in postibus triclinii fasces erant cum securibus fixi, quorum imam partem quasi embolum nauis æneum finiebat, in quo erat scriptum, G. POMPEIO. TRIMALCIONI. VI. VIRO. AVGVSTALI. CINNAMVS. DISPENSATOR. Sub eodem titulo, etiam lucerna bilychnis de camera pendebat, & duæ tabulæ in utroque poste defixæ; quarum altera, si bene memini, hoc habebat inscriptum:

III. ET PRIDIE KAL. IAN

G. NOSTER FORAS COENAT.

altera Lunæ cursum stellarumque VII. imagines pictas, & qui dies boni, quique incommodi essent distinguente bulla notabantur. Ceterum ut mouimus dextros gressus, seruus nobis dispoliatus procubuit ante pedes, & rogare cœpit ut se pœnæ eriperemus: nec magnum esse peccatum suũ, propter quod periclitaretur. Subducta enim vestimenta sibi dispensatoris in balneo, quæ vix fuissent X. HS. Retulimus ergo dextros pedes, dispensatoremque imprecario aureos numerantem deprecati sumus,

seruo

ſervo remitteret pœnam. Superbus ille ſuſtulit vultum, &, Non tam jactura me movet, inquit, quam negligentia nequiſſimi ſervi. Veſtimenta mea cubitoria perdidit, quæ mihi natali meo donaverat cliens quidam, Tyria, ſine dubio, ſed jam ſemel lota. quicquid ergo eſt dono vobis. Obligati tam grandi beneficio cum intraſſemus triclinium, occurrit nobis ille idem ſervus pro quo rogaveramus, & ſpiſſiſſima baſia ſtupentibus impegit, gratias agens humanitati noſtræ. Ad ſummam, ſtatim ſcietis, ait, cui dederitis beneficium. Vinum dominicum miniſtratoris gratia eſt. Tandem ergo diſcubuimus, pueris Alexandrinis aquam in manus nivatam infundentibus, aliiſque inſequentibus ad pedes, ac paronychia cum ingenti ſubtilitate tollentibus. Ac ne in hoc quidem tam moleſto tacebant officio, ſed obiter cantabant. Ego experiri volui, an tota familia cantaret. Itaque potionem popoſci: paratiſſimus puer, non minus me acido cantico excepit: & quiſquis aliquid rogatus erat ut daret, pantomi-

morum non patrisfamiliæ triclinium crederes. Allata eſt tum guſtatio valde lauta. Nam jam omnes diſcubuerant præter ipſum Trimalcionem, cui locus novo more primus ſervabatur. Ceterum in promulſidari aſellus erat Corinthius cum biſaccio poſitus, qui habebat olivas in altera parte albas, in altera nigras. Tegebant aſellum duæ lances, in quarum marginibus nomen Trimalcionis inſcriptum erat & argenti pondus. Ponticuli etiam ferruminati ſuſtinebant glires melle & papauere ſparſos. fuerunt & tomacula ſupra craticulam feruentia argenteam poſita: infra craticulam, Syriaca pruna cum granis punici mali. In his eramus lautitiis, cum ipſe Trimalcio ad ſymphoniam allatus eſt, poſituſque in cervicalia minutiſſima expreſſit imprudentibus riſum. Pallio enim coccino adraſum incluſerat caput, circaque oneratas veſte cervices laticlaviam immiſerat mappam, fimbriis hinc atq; illinc pendentibus. habebat etiam in minimo digito ſiniſtræ manus annulum grandem ſubauratum, extremo vero articulo digiti

ſe-

ſequentis minorem ut mihi videbatur, totum aureum, ſed plane ferreis velut ſtellis ferruminatum. Et ne has tantum oſtenderet divitias, dextrum nudavit lacertum armilla aurea cultum,& eboreo circulo lamina ſplendente connexum. Vt deinde ſpina argentea dentes perfodit, Amici, inquit, nondum mihi ſuave erat in triclinium venire, ſed ne abſentiuus eſſem, omnem voluptatem mihi negavi. Permittitis tamen finiri luſum. Sequebatur puer cum tabula terebintina & cryſtallinis teſſeris, notavique rem omnium delicatiſſimam. Pro calculis enim albis, aut nigris; aureos argenteosque habebat denarios. Interim dum ille omnium * teſtorum inter luſum conſumit, guſtantibus adhuc nobis, repoſitorium allatum eſt cum corbe, in qua gallina erat lignea patentibus in orbem alis, quales eſſe ſolent quæ incumbunt ova. Acceſſere continuo duo ſervi, & ſymphonia ſtrepente ſcrutari paleam cœperunt, erutaque ſubinde pavonina ova diviſere convivis. Convertit ad hanc cœnam vultum Trimalcio; &, Amici, ait, pauonis

ova gallinæ jussi supponi. Et me hercules timeo ne jam concepta sint. temptemus tamen si adhuc sorbilia sunt. Accipimus nos cochlearia, non minus sex libras pendentia, ovaque ex farina pingui figurata pertundimus. Ego quidem pene projeci partem meam: nam videbatur mihi jam in pullum coisse. Deindè ut audivi veterem convivam, Hic nescio quid boni debet esse, persecutus putamem manu, pinguissimam ficedulam inveni piperato vitellio piperatam. Iam Trimalcio eadem omnia lusu intermisso poposcerat, feceratque potestatem clara voce, si quis nostrum iterum vellet, mulsum sumere, cum subito signum symphonia datur, & gustatoria pariter à choro cantante rapiuntur. Ceterum inter tumultum, cum forte parapsis excidisset, & puer jacentem sustulisset, animadvertit Trimalcio, colaphisque objurgare puerum ac proiicere rursus parapsidem jussit. Insecutusque est lecticarius, argentumque inter reliqua purgamenta scopis cœpit verrere. Laudatus propter elegantias dominus, Equum,

inquit,

inquit, Mars amat: itaque jussit senex suam cuique mensam assignari. * obit ei pædissimi servi minorem nobis æstum sua frequentia facient. Statim allatæ sunt amphoræ vitreæ diligenter gipsatæ quarum in cervicibus pittacia erant affixa, cum hoc titulo, FALERNUM. OPIMIANUM. ANNORUM. CENTUM. Dum titulos perlegimus, complosit Trimalcio manus, &, Heu, inquit, ergo diutius vivit! verum est vinum Opimianum præsto; heri non tam bonum posui, & multo honestiores cœnabant. Potantibus ergo, & accuratissime nobis lauticias mirantibus; larvam argenteam attulit servus sic aptam, ut articuli ejus vertebræque locatæ in omnem partem flecterentur. Hanc cum super mensam semel iterumque abjecisset, & catenatio mobilis aliquot figuras exprimeret, Trimalcio adjecit;

Heu, heu nos miseros, quam totus homuncio nil est!
Sic erimus cuncti postquam nos auferet Orcus.
Ergo vivamus, dum licet esse bene.

Laudationem ferculum insecutum est, plane non pro expectatione magnum. Novitas tamen omnium convertit oculos. Repositorium enim rotundum, XII. habebat signa in orbe disposita, superque proprium convenientemque materiæ structor imposuerat cibum: super arietem, cicer arietinum: super taurum, bubale frustum; super geminos, testiculos, ac renes: super cancrum, coronam: super leonem, ficum Africanam: super virginem, stericulam: super libram, stateram, in cujus altera parte scriblita erat, in altera placenta: super sagittarium, odopetam: super capricornum, locustam marinam: super aquarium, anserem: super pisces, duos mulos. In medio autem cespes cum herbis excisus fauum sustinebat. Circumferebat Ægpytius puer clibano argenteo panem, atque ipse etiam teterrima voce de Laserpiciario minio * canticum extorquet. Nos ut tristiores ad tam viles accessimus cibos, Suadeo, inquit Trimalcio, cœnemus; hoc est jus cœnæ. Hæc ut dixit, ad symphoniam IV. tripudiantes procur-

currerunt, superioremque partem repositorii abstulerunt. quo facto videmus infra, scilicet in altero fercula, altilia & sumina, leporemque in medio pennis subornatum, ut Pegasus videretur. Notavimus etiam circa angulos repositorii Marsyas IIII. ex quorum utriculis garum piperatum currebat super pisces qui in Euripo natabant. Damus omnes plausum à familia cœptum, & res electissimas ridentes adgredimur. Non minus & Trimalcio ejusmodi methodio lætus, Carpe, inquit. Processit statim scissor, & ad symphoniam ita gesticulatus laceravit obsonium, ut putares Darium hydraule cantante pugnare. Ingerebat nihilominus Trimalcio lentissima voce, Carpe. Ego suspicatus ad aliquam urbanitatem toties iteratam vocem pertinere, non erubui eum qui supra me accumbebat, hoc ipsum interrogare. at ille qui sæpius ejusmodi ludos spectaverat, Vides, inquit, illum qui obsonium carpit? Carpus vocatur. itaque quotiescunque dicit, Carpe, eodem verbo & vocat & imperat. Non potui amplius quicquam

gustare.

gustare. sed conversus ad eum ut plurima exciperem, longe arcessere fabulas cœpi, sciscitarique quæ esset illa mulier, quæ huc atque illuc discurreret. Uxor, inquit, Trimalcionis, Fortunata appellatur, quæ nummos modio metitur. Et modo quid fuit? Ignoscet mihi Genius tuus, noluisses de manu ejus panem accipere. Nunc nec quid, nec quare, in cœlum abiit, & Trimalcionis Topanta est. ad summam, mero meridie si dixerit illi tenebras esse, credet. * * *
Comprobamus factum, varioque sermone garrimus, & poëtarum cœpit esse mentio, diuque summa carminis penes Mopsum Thracem memorata est: donec Trimalcio, Rogo, inquit, Magister, quid putes inter Ciceronem, & Publium interesse. Ego alterum puto disertiorem fuisse, alterum honestiorem. Quid enim his melius dici potest?

Luxuriæ rictu Martis marcent mœnia,
Tuo palato clausus pavo pascitur,
Plumato amictus aureo Babylonico:
Gallina tibi Numidica. tibi Gallus spado
Ciconia etiam grata, peregrina, hospita,
Pie-

Pietati cultrix, gracilipes, crotalistria,
Auis exul hiemis, titulus tepidi tẽporis,
Nequitiæ nidum in cacabo fecit meo.
Quo margarita cara tribacca Indica?
An ut matrona onerata faleris pelagiis
Tollat pedes indomita in strato extraneo?
Smaragdum ad quam rem viridem, pretiosum vitrum;
Quo Carchedonios optas ignes lapideos,
Nisi ut scintillet? probitas est carbunculos,
Æquum est induere nuptam ventum textilem?
Palam prostare nudam nebula linea?

* * * *Eucolpius.*

Neque fax ulla in præsidio erat quæ iter aperiret errantibus, nec silentium noctis jam mediæ promittebat occurrentium lumen. Accedebat huc ebrietas & imprudentia locorum, etiam interdiu obscura. Itaque cum hora pene tota, per omnes scirpos * gastrarumque eminentium fragmenta traxissemus cruentos pedes, tandem expliciti acumine Gytonis sumus. Prudens enim pridie cum luce etiam clara timeret errorem, omnes pilas columnasque notaverat, certaque li-

nia-

niamenta evicerunt ſpiſſiſſimam noctem, & notabili candore oſtenderunt errantibus viam. Quamvis non minus ſudoris habuimus etiam poſtquam ad ſtabulum pervenimus. Anus enim ipſa inter diverſitores diutius ingurgitata, ne ignem quidem admotum ſenſiſſet: & forſitan pernoctaſſemus in limine, ni tabellarius Trimalcionis inveniſſet x. vehiculis dives. Non diu ergo tumultuatus ſtabuli janam effregit, & nos per eandem terram admiſit.

* * * *

Qualis nox fuit illa dii deaque,
Quā mollis torus! hæſimus calentes;
Et transfudimus hinc & hinc labellis
Errantes animas. valete curæ:
Mortalis ego ſic perire cœpi.

Sine cauſa gratulor mihi. Nam cum ſolutus mero amiſiſſem ebrias manus, Aſcyltos omnis injuriæ inventor ſubduxit mihi nocte puerum, & in lectum tranſtulit ſuum, volutatuque liberius cum fratre non ſuo, ſive non ſentiente injuriam, ſive diſſimulante, indormivit alienis amplexibus oblitus juris humani. Itaque ego ut exper-

perrectus pertrectavi gaudio dispoliatum torum, si qua est amantibus fides, ego dubitavi an utrunque trajicerem gladio, somnumque morti jungerem. Tutius demum secutus consilium, Gytona quidem verberibus excitavi: Ascylton autem truci intuens vultu; Quoniam, inquam, fidem scelere violasti, & communem amicitiam, res tuas ocius tolle, & alium locum quem polluas, quære. Non repugnavit ille, sed postquam optima fide partiti manubias sumus: Age, inquit, nunc & puerum dividamus. Iocari putabam discedentem, at ille gladium parricidali manu strinxit, &, Non frueris, inquit, hac præda, super quam solus incumbis. Partem meam necesse est vel hoc gladio contentus abscindam. Idem ego ex altera parte feci, & intorto circa brachium pallio composui ad præliandum gradum. Inter hanc miserorum dementiam infelicissimus puer tangebat utriusque genua cum fletu, petebatque suppliciter, ne Thebanum par humilis taberna spectaret, neve sanguine mutuo pollueremus familia-

liaritatis clarissimæ sacra. Quod si utique, proclamabat, facinore opus est, nudo ecce jugulum, convertite huc manus, imprimite mucrones: ego mori debeo, qui amicitiæ sacramentum delevi. Inhibuimus ferrum post has preces: & prior Ascyltos, Ego, inquit, finem discordiæ imponam. Puer ipse quem vult, sequatur, ut sit illi saltem in eligendo fratre salva libertas. Ego vetustissimam consuetudinem putabam in sanguinis pignus transiisse; nihil timui, imo conditionem præcipiti festinatione rapui, commisique judici litem: qui ne deliberavit quidem, ut videretur cunctatus, verum statim ab extrema parte verbi consurrexit, fratrem Ascylton elegit. Fulminatus hac pronunciatione, sicut eram sine gladio, lectulum decidi, & attulissem mihi damnatus manus, si non inimici victoriæ invidissem. Egreditur superbus cum præmio Ascyltos, & paulo ante carissimum sibi commilitionem; fortunæque etiam similitudine parem in loco peregrino destituit abjectum.

Nomen amicitiæ, si, quatenus expedit, hæret, Cal-

Calculus in tabula mobile ducit opus.
Cũ fortuna manet, vultũ servatis amici
Cum cecidit, turpi vertitis ora fuga.
Grex agit in scena mimum : pater ille vocatur,
Filius hic, nomen divitis ille tenet :
Mox ubi ridendas inclusit pagina partes
Vera redit facies, dissimulata perit.

Nec diu tamen lacrymis indulsi, sed veritus ne Menelaus etiam anteſcholanus inter cetera mala ſolum me in diverſorio inveniret, collegi ſarcinulas, locumque ſecretum & proximum littori mœſtus conduxi. Ibi triduo incluſus redeunte in animum ſolitudine atq; contemptu, verberabam ægrum planctibus pectus, & inter tot altiſſimos gemitus frequenter etiam proclamabam : Ergo me non ruina terra potuit haurire? non iratum etjam innocentibus mare? Aufugi judicium, harenæ impoſui, hoſpitem occidi, ut inter audaciæ nomina mendicis, exul, in diverſorio Græcæ urbis jacerem deſertus? Et quis hanc mihi ſolitudinem impoſuit? Adoleſcens omni libidine impurus, & ſua quoque confeſſione dignus exilio : ſtu-

ſtupro liber, ſtupro ingenuus, cujus anni ad teſſeram venerunt, quem tanquam puellam conduxit etiam qui virum putavit. Quid ille alter * dic qui tanquam togæ virilis ſtolam ſumpſit, qui ne vir eſſet à matre perſuaſus eſt; qui opus muliebre in ergaſtulo fecit, qui poſtquam conturbavit, & libidinis ſuæ ſolum vertit, reliquit veteris amicitiæ nomen, & proh pudor, tamquam mulier ſecutuleia, unius noctis tactu omnia vendidit. Jacent nunc amatores obligati noctibus totis, & forſitan mutuis libidinibus attriti derident ſolitudinem meam. ſed non impune. nam aut vir ego liberque non ſum, aut noxio ſanguine parentabo injuriæ meæ. Hæc locutus gladio latus cingor, &, ne infirmitas militiam perderet, cibis excito vires; mox in publicum proſilio, furentiſque more omnes circumeo porticus. Sed dum attonito vultu efferatoque nil aliud quam cædem & ſanguinem cogito, frequentiuſque manum ad capulum quem devoveram, refero, notavit me miles, ſive ille planus fuit, ſive nocturnus graſſator: &, Quid

in-

inquit, commilito, ex qua legione es, aut cujus centuriæ? Cum constantissime & centurionem, & legionem essem ementitus: Age ergo, inquit ille, in exercitu vestro phocasiati milites ambulant? Cum deinde vultu atque ipsa trepidatione mendacium prodidissem, ponere jussit arma, & malo cavere. Despoliatus ergo, immo præcisa ultione, retro ad diversorium tendo, paulatimque temeritate lassata cœpi grassatoris audaciæ gratias agere. *

Non bibit inter aquas, poma aut pendentia carpit
Tantalus infelix quem sua vota premunt.
Divitis hæc magni facies erit, omnia cernens
Qui timet, & sicco concoquit ore famem.

* *

Nequaquam recte faciet qui cito credit. *

Nemo cælum putat, nemo jusiurandum servat, nemo Iovem pluris facit: sed omnes opertis oculis bona sua computant. *

Quod

Quod hodie non est, cras erit; sic vita truditur. *

Quod non expectas ex transverso fit, & super nos fortuna negotium curat. * Apes ideo pungunt, quia ubicunque dulce est, ibi & acidum invenies. * *

Semper hac in re qui vincitur, vincit. * Nemo nostrum non peccat; homines sumus, non dii. *

Non multum oportet consilio credere, quia suam habet fortuna rationem. * * *

In pinacothecam perveni vario genere tabularum mirabilem. nam & *Zeuxidos* manus vidi nondum vetustatis injuria victas, & *Protogenis* rudimenta cum ipsius naturæ veritate certantia, non sine quodam horrore tractavi. Iam vero Apellis quem Græci monocremon, appellant, etiam adoravi. Tanta enim subtilitate extremitates imaginum erant ad similitudinem præcisæ, ut crederes etiam animorum esse picturam. Hinc aquila ferebat cœlo sublimis deum. Illinc candidus Hylas repellebat improbam Najada Damnabat

Apollo noxias manus, lyramque resolutam modo nato flore honorabat. Inter quos etiam pictorum amantium vultus, tanquam in solitudine exclamavi, Ergo amor etiam deos tangit? Iupiter in cælo suo non invenit quod eligeret, & peccaturus in terris, nemini tamen injuriam fecit. Hylam Nympha prædata, imperasset amori suo, si venturum ad interdictum Herculem credidisset. Apollo pueri umbram revocavit in florem, & omnes fabulæ quoque habuerunt sine æmulo complexus. At ego in societatem recepi hospitem Ligurgo crudeliorem. Ecce autem, ego dum cum ventis litigo, intravit pinacothecam senex canus, exercitati vultus, & qui videretur nescio quid magnum promittere, sed cultu non proinde speciosus, ut facile appareret eum hac nota litteratum esse, quos odisse divites solent. Is ergo ad latus constitit meum, Ego, inquit, poëta sum, & ut spero non humillimi spiritus, si modo coronis aliquid credendum est, quas etiam ad imperitos deferre gratia solet. Quare ergo, inquis, tam male vestitus es?

Eucolpius.

Propter

Propter hoc ipſum. amor ingenii neminem unquam divitem fecit.

Qui pelago credit, magno ſe fœnore tollit,
Qui pugnas & caſtra petit, præcingitur auro,
Vilis adulator picto jacet ebrius oſtro,
Et qui ſollicitat nuptas, ad præmia peccat:
Sola pruinoſis horret facundia pannis,
Atq; inopi lingua deſertas invocat artes.

Non dubio ita eſt, ſi quis vitiorum omnium inimicus, rectum iter vitæ cœpit inſpicere, primum propter morum differentiam odium habet (quis enim poteſt probare diverſa?) deinde, qui ſolas extruere divitias curant, nihil volunt inter homines melius credi quam quod ipſi tenent. Iactantur itaq; quacunque ratione poſſunt, literarum amatores, ut videantur illi quoque infra pecuniam poſiti. *

Neſcio quo modo bonæ mentis ſoror eſt paupertas. *

Vellem tam innocens eſſet frugalitatis meæ hoſtis, ut deliniri poſſet. Nunc veteranus eſt latro & ipſis lenonibus doctior. *

In Aſiam cum à Quæſtore eſſem ſtipen-

ſtipendio eductus, hoſpitium Pergami accepi: ubi cum libenter habitarem, non ſolum propter cultum ædicularum, ſed etiam propter hoſpitis formoſiſſimum filium, excogitavi rationem, qua non eſſem patrifamiliæ ſuſpectus amator. Quotieſcunque enim in convivio de uſu formoſorum mentio facta eſt, tam vehementer excandui, tam ſevera triſtitia violari aures meas obſcœno ſermone nolui, ut me mater præcipue, tanquam unum ex philoſophis, intueretur. Iam ergo cœperam ephebum in gymnaſium deducere: ego ſtudia ejus ordinare, ego docere, ac præcipere, ne quis prædator corporis admitteretur in domum. * Forte cum in triclinio jaceremus, quia dies ſolemnis ludum arctaverat, pigritiamque recedendi impoſuerat hilaritas longior, fere circa mediam noctem intellexi puerum vigilare. Itaque timidiſſimo murmure votum feci; &, Domina, inquam Venus, ſi ego hunc puerum baſiavero, ita ut ille non ſentiat, cras illi par columbarum donabo. Audito voluptatis precio, puer ſtertere cœpit. Ita-

que adgressus simulantem aliquot basiolis invasi. Contentus hoc principio, bene mane surrexi, electumque par columbarum attuli expectanti, ac me voto exsolvi. Proxima nocte, cum idem liceret, mutavi optionem: &, Si hunc, inquam, tractavero improba manu, & ille non senserit, gallos gallinaceos pugnacissimos duos donabo patienti. Ad hoc votum ephebus ultro se admovit, & puto, vereri cœpit ne ego obdormiissem. Indulsi ergo sollicito, totoque corpore citra summam voluptatem me ingurgitavi. Deinde, ut dies venit, attuli gaudenti quicquid promiseram. Vt tertia nox licentiam dedit, consurrexi ad aurem male dormientis: Dii, inquam, immortales, si ego huic dormienti abstulero coitum plenum & optabilem, pro hac felicitate cras puero asturconem Macedonicum optimum donabo, cum hac tamen exceptione, si ille non senserit. Nunquam altiore somno ephebus obdormivit. Itaque primum implevi actentibus papillis manus, mox basio inhæsi, deinde in unum omnia vota coujunxi. Mane

ne sedere in cubiculo cœpit, atque expecta consuetudinem meam. Scis quanto facilius sit, columbas gallosque gallinaceos emere quam asturconem: & præter hoc etiam timebam ne tam grande munus suspectam faceret humanitatem meam. Ergo aliquot horis spaciatus, in hospitium reverti, nihilque aliud quam puerum basiavi. At ille circumspiciens, ut cervicem meam junxit amplexu, Rogo, inquit, domine, ubi est asturco? * Cum ob hanc offensam præclusissem mihi aditum quem feceram, iterum ad licentiam redii. Interpositis enim paucis diebus, cum similis nos casus in eandem fortunam retulisset, ut intellexi stertere patrem, rogare cœpi ephebum, ut reverteretur in gratiam mecum, id est, ut pateretur satisfieri sibi, & cætera quæ libido distenta dictat. At ille plane iratus, nihil aliud dicebat, nisi hoc, Aut dormi, aut ego jam dicam patri. Nihil est tam arduum, quod non improbitas extorqueat. Dum dicit, Patrem excitabo, irrepsi tamen, & male repugnanti gaudium extorsi. At ille non indele-

ctatus nequitia mea, postquam diu questus est deceptum se & derisum, traductumqne inter condiscipulos quibus jactasset sensum meum, Videris tamen, inquit; non ero tui similis. Si quid vis, fac iterum. Ego vero, deposita omni offensa, cum puero in gratiam redii ususq; beneficio ejus in somnum delapsus sum. Sed non fuit contentus iteratione ephebus plenæ maturitatis, & annis ad patiendum gestientibus. Itaque excitavit me sopitum; Et, Nunquid vis? inquit. Et non plane iam molestum erat munus. Utcunque igitur inter anhelitus sudoresque tritus, quod voluerat, accepit. rursusque in somnum decidi gaudio lassus. Interposita minus hora, pungere me manu cœpit, & dicere, Quare non facimus? Tum ego totiens excitatus, plane vehementer excandui, & reddidi illi voces suas: Aut dormi, aut ego jam patri dicam.

Eucolpius. Erectus his sermonibus, consulere prudentiorem cœpi ætates tabularum, & quædam argumenta mihi obscura, simulque causam desidiæ præsentis excutere, cum pulcherrimæ artes periissent, inter quas pictura me mini-

minimum quidem ſui veſtigium reliquiſſet. Tum ille, Pecuniæ, inquit, cupiditas hæc tropica inſtituit. priſcis enim temporibus, cum adhuc nuda virtus placeret, vigebant artes ingenuæ, ſummumque certamen inter homines erat, ne quid profuturum ſæculis diu lateret. Itaque * hercule omnium herbarum ſuccos Democritus expreſſit: & ne lapidum virgultorumque vis lateret, ætatem inter experimenta conſumpſit. Eudoxus quidem in cacumine excelſiſſimi montis conſenuit, ut aſtrorum cælique motus deprehenderet: & Chryſippus, ut ad inventionem ſufficeret, ter helleboro animum deterſit. Verum, ut ad plaſtas convertar, Lyſippum ſtatuæ unius lineamentis inhærentem inopia exſtinxit: & Myron, qui pæne hominum animas, ferarumque ære comprehenderat, non invenit heredem. At nos vino ſcortisque demerſi, ne paratas quidem artes audemus cognoſcere. ſed accuſatores antiquitatis, vitia tantum docemus, & diſcimus. Ubi eſt dialectica? ubi aſtronomia? ubi ſapientiæ conſultiſſima via?

Eucolpius.

quis unquam venit in templum, & votum fecit, si ad eloquentiam pervenisset? quis, si philosophiæ fontem invenisset? ac ne bonam quidem mentem, aut bonam valetudinem petunt: sed statim, antequam limen Capitolii tangant, alius donum promittit, si propinquum divitem extulerit: alius, si thesaurum effoderit: alius, si ad trecenties H S salvus pervenerit. Ipse Senatus, recti bonique præceptor, mille pondo auri Capitolio promittere solet: & ne quis dubitet pecuniam concupiscere, Iovem quoque peculio exorat. Noli ergo mirari, si pictura defecit, cum omnibus diis hominibusque formosior videatur massa auri, quam quicquid Apelles Phidiasve, Græculi delirantes, fecerunt. Sed video totum te in illa hærere tabula, quæ Trojæ halosin ostendit: itaque conabor opus versibus pandere.

Iā decuma mœstos inter ancipites metus
Phrygas obsidebat messis, & vatis fides
Calchantis atro dubia pendebat metu:
Cum, Delio profante, cæsi vertices
Idæ trahuntur; scissaque in molē cadunt
Robora minacem quæ figurarent equum

Ape-

Aperitur ingens antrũ, & obducti specus,
Qui castra caperent. Huc decenni prœlio
Irata virtus abditur. stipant graves
Equi recessus Danai, & in voto latent.
O patria, pulsas mille credidimus rates,
Solumque bello liberum: hoc titulus fero
Incisus, hoc ad fata compositus Sinon
Firmabat, & mendacium in damnum
potens.
Iam turba portis libera, ac bello carens
In vota properant: fletibus manant genæ
Mentisq; pavidæ gaudiũ lacrymas habet,
Quas metus abegit. namq; Neptuno sacer
Crinem solutus omne Laocoon replet
Clamore vulgus, mox reducta cuspide
Vterũ notavit, fata sed tardant manus,
Ictusque resilit, & dolis addit fidem.
Iterũ tamen confirmat invalidã manũ,
Altaq; bipenni latera pertemptat. fremit
Captiva pubes intus, & dũ murmurat
Roborea mole spirat alieno metu.
Ibat juventus capta, dum Troiam capit,
Bellumque totum fraude ducebat nova.
Ecce alia monstra. celsa qua Tenedos
mare
Dorso repellit, tũida consurgunt freta,
Vndaq; resultat scissa tranquillo minor.
Qualis silenti nocte remorum sonus

Longe refertur, cũ premunt classes mari,
Pulsũq; marmor abiete imposita gemit.
Respicimus, angues orbibus gẽinu ferunt
Ad saxa fluctus: tumida quorũ pectora,
Rates ut alta, lateribus spumas agunt:
Dat cauda sonitum: libera pontem iubæ
Consentiunt luminibus; fulmineũ iubar
Incendit æquor, sibilisque undæ tremunt,
Stupuere mentes. infulis stabant sacri
Phrygioque cultu gemina nati pignora
Lauconte, quos repente tergoribus ligant
Angues corusci. paruulas illi manus
Ad ora referunt: neuter auxilio sibi,
Vterque fratri transtulit pias vices,
Morsq; ipsa miseros mutuo perdit metu.
Accumulat ecce liberûm funus parens,
Infirmus auxiliator. invadunt virum
Iam morte pasti, membraque ad terram trahunt.
Iacet sacerdos inter aras victima,
Terramque plangit. Sic profanatis sacris
Peritura Troja perdidit primum Deos.
Iam plena Phœbe candidum extulerat iubar,
Minora ducunt astra radianti face,
Cũ inter sepultos Priamidas nocte & mero.
Danai relaxant claustra & effundunt viros.
Tem-

Temptant in armis se duces, ceu ubi solet
Nudo remissus Thessali quadrupes jugo
Cervicem, & altas quatere ad excursum jubas.
Gladios retractant, commovent orbes manu,
Bellumq; sumunt. hic graues alius mero
Obtruncat, & continuat in mortem ultimam
Somnos; ab aris alius accendit faces,
Contraque Troas invocat Troiæ sacra.

Eucolpius.

* Ex his qui in porticibus spatiabantur, lapides in Eumolpum recitantem miserunt. At ille, qui plausum ingenii sui noverat, operuit caput, extraque templum profugit. Timui ego ne me poëtam vocarent. Itaque subsecutus fugientem ad littus perveni: &, ut primum extra teli conjectum licuit consistere, Rogo, inquam, quid tibi vis cum isto morbo? Minus quam duabus horis mecum moraris, & sæpius poetice quam humane locutus es. Itaque non miror si te populus lapidibus prosequitur. Ego quoque sinum meum saxis onerabo, ut quotiescunque cœperis à te exire, sanguinem tibi à capite mit-

tam. Movit ille vultum, &, O mi, inquit, adolescens, non hodie primum auspicatus sum: immo quotiens theatrum, ut recitem aliquid, intravi, hæc me adventitia excipere frequentia solet. Ceterum, ne & tecum quoque habeam rixandum toto die, me ab hoc cibo abstinebo. Immo, inquam ego, si ejuras hodiernam bilem, una cœnabimus. * mando ædicularum custodi cœnulæ officium.

* *

Video Gytona cum linteis & strigilibus parieti applicitum, tristem confusumque. scires non libenter servire. Itaque, ut experimentum oculorum caperem, convertit ille solutum gaudio vultum, & Miserere, inquit, frater: ubi arma non sunt, libere loquor. Eripe me latroni cruento, & qualibet sævitia pœnitentiam judicis tui puni. Satis magnum erit misero solatium tua voluntate cecidisse. Supprimere ego querelam jubeo, ne quis consilia deprehenderet: relictoque Eumolpo (nam in balneo carmen recitabat) per tenebrosum & sordidum egressum extraho Gytona, raptimque in hospi-

hospitium meum pervolo. Præclusis deinde foribus, invado rectus amplexibus, & perfusum os lacrymis vultu meo contero. Diu vocem neuter invenit. nam puer etiam singultibus crebris amabile pectus quassaverat. O facinus, inquam, indignum quod amo te quamvis relictus; & in hoc pectore, cum vulnus ingens fuerit, cicatrix non est. Quid dicis peregrini amoris concessio? Dignus hac injuria fui? Postquam se amari sensit, supercilium altius sustulit * nec amoris arbitrium ad alium judicem tuli; Sed nihil jam queror, nihil jam memini, si bona fide pœnitentiam emendas. Hæc cum inter gemitus lacrymasque fudissem, detersit ille pallio vultum; &, Quæso, inquit Eucolpi, fidem memoriæ tuæ appello: Ego te reliqui, an tu prodidisti? Equidem fateor, & præ me fero, cum duos armatos viderem, ad fortiorem confugi. Exosculatus pectus sapientiæ plenum, injeci cervicibus manus: & ut facile intelligeret rediisse me in gratiam, & optima fide reviviscentem amicitiam, toto pectore adstrinxi. Et jam plena

nox erat, mulierque cœnæ mandata curaverat, cum Eumolpus ostium pulsat. Interrogo ego, Quot estis? obiterque per rimam foris speculari diligentissime cœpi, num Ascyltos una venisset. Demum, ut solum hospitem vidi, momento recepi. Ille ut se in grabatum rejecit, viditque Gytona in conspectu ministrantem, movit caput, & , Laudo, inquit, Ganymedem: oportet hodie bene sit, Non delectavit me tam curiosum principium, timuique ne in contubernium recepissem Ascylti partem. Instat Eumolpus, & cum puer illi potionem dedisset; Malo te, inquit, quam balneum totum: siccatoque avide poculo, negat sibi unquam acidius fuisse. Nam & dum lavor, ait, pene vapulavi, quia conatus sum circa solium sedentibus carmen recitare: At postquam de balneo tanquam de theatro ejectus sum, circuire omnes angulos cœpi, & clara voce Eucolpion clamitare. Ex altera parte juvenis nudus, qui vestimenta perdiderat, non minore clamoris indignatione Gyton flagitabat.

Et me quidem pueri, tanquam insanum, imitatione petulantissima deriserunt: illum autem frequentia ingens circumvenit cum plausu & admiratione timidissima. habebat enim inguinum pondus tam grande, ut ipsum hominem laciniam fascini crederes. O juvenem laboriosum! puto illum pridie incipere, postero die finire. Itaque statim invenit auxilium. nescio quis enim eques Romanus, ut ajebat, infamis, sua veste errantem circumdedit, ac domum abduxit: credo, ut tam magna fortuna solus uteretur. At ego ne mea quidem vestimenta ab officioso recepissem, nisi notorem dedissem. tanto magis impedit inguina quam ingenia fricare. Hæc Eumolpo dicente, mutabam ego frequentissime vultum: injuriis scilicet inimici nostri hilaris, commodis tristis. Utcumque tamen, tanquam non agnoscerem fabulam, tacui, & cœnæ ordinem explicui.

* * *

Vile est quod licet, & animus errore lentus injurias diligit. *Eumol-*

Ales phasiacis petita Colchis,

Atque pus,

Atque Afra volucres placent palato,
Quod non sunt faciles. ut albus anser
Et pictus anas enovata pennis,
Plebeium sapit; ultimis ab oris
Attractus Scarus, atque arata Syrtis
Siquid naufragio dedit, probatur.
Mullus jam gravis est: amica vincit
Uxorem: rosa cinnamum veretur.
Quicquid quaritur, optimum videtur.

Eucolpius. Hoc est, inquam, quod promiseras, ne quem hodie versum faceres. Per fidem, saltem nobis parce, qui te nunquam lapidavimus. Nam si aliquis ex his, qui in eodem synœcio potant, nomen poëtæ olfecerit, totam concitabit vicinam, & nos omnes sub eadem causa obruet. Miserere, & aut pinacothecam, aut balneum cogita. Sic me loquentem objurgavit Gyton mitissimus puer, & negavit recte facere, quod seniori convitiarer: simulque oblitus officii, mensam, quam humanitate posuissem, contumelia tollerem, multaque alia moderationis verecundiæque verba, quæ formam ejus egregie decebant.

* * *

Eumolpus. O felicem, inquit, matrem tuam, quæ

quæ te talem peperit ! Macte virtute esto. Raram facit mixturam cum sapientia forma. Itaque, ne putes te tot verba perdidisse, amatorem invenisti. Ego laudes tuas carminibus implebo. Ego pædagogus & custos etiam quo non jusseris, sequar : nec injuriam Eucolpius accepit, alium amat. Profuit etiam Eumolpo miles ille, qui mihi abstulit gladium, alioquin quem animum adversus Ascylton sumpseram, eum in Eumolpi sanguinem exercuissem. Nec fefellit hoc Gytona. Itaque extra cellam processit, tanquam aquam peteret, iramque meam prudenti absentia extinxit. Paululum ergo intepescente sævitia, Eumolpe, inquam, jam malo vel carminibus loquaris, quam ejusmodi tibi vota proponas. & ego iracundus sum, & tu libidinosus. vide quam non conveniat his moribus. Puta igitur me furiosum esse : cede insaniæ, id est, ocyus foras exi. Confusus hac denunciatione Eumolpus, non quæsiit iracundiæ causam, sed continuo limen egressus, adduxit repente ostium cellæ, meque nihil tale expectantem
inclu-

inclusit, exemitque raptim clavem, & ad Gytona investigandum cucurrit. Inclusus ego suspendio vitam finire constitui: & iam semicinctio stanti ad parietem spondam junxeram, cervicesque nodo condebam, cum reseratis foribus intrat Eumolpus cum Gytone, meque à fatali jam meta revocavit ad lucem. Gyton præcipue ex dolore in rabiem efferatus, tollit clamorem, me utraque manu impulsum præcipitat super lectum. Erras, inquit, Eucolpi, si putas contingere posse ut ante moriaris. Prior cœpi, in Ascylti hospitio gladium quæsiui. Ego, si te non invenissem, periturus per præcipitia fui: & ut scias non longe esse quærentibus mortem, specta invicem quod me spectare voluisti. Hæc locutus, mercenario Eumolpi novaculam rapit, & semel iterumque cervice percussa, ante pedes collabitur nostros. Exclamo ego attonitus, secutusque labentem, eodem ferramento ad mortem viam quæro. Sed neque Gyton ulla erat suspicione vulneris læsus, neque ego ullum sentiebam dolorem. Rudis enim novacula,

& in

& in hoc retuso, ut pueris discentibus audaciam tonsoris daret, influxerat thecam. Ideoque nec mercenarius ad raptum ferramentum expaverat, nec Eumolpus interpellaverat mortem mimicam. Dum hæc fabula inter amantes luditur, diversitor cum parte cœnulæ intervenit, contemplatusque fœdissimam jacentium volutationem, Rogo, inquit ebrii estis, an fugitivi, an utrumque? quis autem grabatum illum erexit? aut quid sibi vult tam furtiva molitio? Vos mehercules, ne mercedem cellæ daretis, fugere nocte in publicum voluistis; sed non impune. jam enim saxo sciatis non viduæ hanc insulam esse, sed M. Mannicii. Exclamat Eumolpus, Etiam minaris? simulque os hominis palma excussissima pulsat. Ille tot hospitum potionibus liber, urceolum fictilem in Eumolpi caput jaculatus est, solvitque clamantis frontem, & de cella se proripuit. Eumolpus, contumeliæ impatiens, rapit ligneum candelabrum, sequiturque abeuntem, & creberrimis ictibus supercilium suum vindicat. Fit concursus familiæ,

miliæ, hoſpitumque ebriorum frequentia. Ego autem nactus occaſionem vindictæ, Eumolpum excludo; redditaque ſcordalo vice, ſine æmulo ſcilicet, & cella utor & nocte. Interim coctores inſulariique mulcant excluſum, & alius veru extis ſtridentibus plennm in oculos ejus intentat: alius, furca de canario rapta, ſtatum prœliantis componit: anus præcipue lippa ſordidiſſimo linteo præcincta ſoleis ligneis imparibus impoſita canem ingentis magnitudinis catena trahit, inſtigatque in Eumolpum. Sed ille candelabro ſe ab omni periculo vindicabat. Videamus nos omnia per foramen valuæ, quod paulo ante anſa oſtioli rupta laxaverat; favebamque ego vapulanti. Gyton autem non oblitus miſericordiæ ſuæ, reſerandum oſtium, ſuccurrendumque periclitanti cenſebat. Ego, durante adhuc iracundia, non continui manum, ſed caput miſerantis ſtricto acutoque articulo percuſſi. & ille flens quidem conſedit in lecto: ego autem alternos opponebam foramini oculos, injuriamque Eumolpi advocationemque com-

commendabam : & veluti quodam cibo me replebam : cum procurator insulæ Bargates à cœna excitatus, à duobus lecticariis in mediam rixam perfertur : nam erat etiam pedibus æger. Is, ut rabiosa barbaraque voce in ebrios fugitivosque diu peroravit, respiciens ad Eumolpum, O poëtarum, inquit, disertissime, tu eras ? & non discedunt ocyus nequissimi servi, manusque continent à rixa ?

*

Contubernalis mea mihi fastum facit. Ità, si me amas, maledic illam versibus, ut habeat pudorem. * *Bargates.*

Dum Eumolpus cum Bargate in secreto loquitur, intrat stabulum præco cum servo publico, aliaque sane modica frequentia; facemque fumosam magis qnam lucidam quassans, hæc proclamavit : Puer in balneo paulo ante aberravit, annorum circa XVI, crispus, mollis, formosus, nomine Gyton : Si quis eum reddere aut commonstrare voluerit, accipiet nummos mille. Nec longe à præcone Ascyltos stabat amictus discoloria veste, atque in lance argentea indicium & fidem

præ-

præferebat. Imperavi Gytoni ut raptim grabatum subiret, annecteretque pedes & manus institis, quibus sponda culcitram ferebat, ac, sicut olim Vlyxes pro ariete adhæsisset, extentus infra grabatum scrutantium eluderet manus. Non est moratus Gyton imperium, momentoque temporis inseruit vinculo manus, & Vlyxem astu simillimo vicit. Ego, ne suspicioni relinquerem locum, lectulum vestimentis implevi, uniusque hominis vestigium ad corporis mei mensuram figuravi, Interim Ascyltos, ut pererravit omnes cum viatore cellas, venit ad meam: & hoc quidem pleniorem spem concepit, quod diligentius oppessulatas invenit fores. Publicus vero servus, insertans commissuris secures, claustrorum infirmitatem laxavit. Ego ad genua Ascylti procubui, & per memoriam amicitiæ, perque societatem miseriarum, petii ut saltem ostenderet fratrem; immo, ut fidem haberent fictæ preces, Scio te, inquam, Ascylte, ad occidendum me venisse: quo enim secures attulisti? Itaque satia iacun-
diam

diam tuam: Præbeo ecce cervicem, funde ſanguinem, quem ſub prætextu quæſtionis petiiſti. Amolitur Aſcyltos invidiam; & , ſe vero nihil aliud quam fugitiuum ſuum dixit quærere, mortem nec hominis concupiſſe, nec ſupplicis, utique ejus, quem poſt fatalem rixam habuit cariſſimum. At non ſervus publicus tam languide agit, ſed raptam cauponi harundinem ſubter lectum mittit, omniaque etiam foramina parietum ſcrutatur. Subducebat Gyton ab ictu corpus, & reducto timidiſſime ſpiritu, ipſos ſcyniphes ore tangebat. * Eumolpus autem, quia effractum oſtium cellæ neminem poterat excludere, irrumpit perturbatus, &, Mille, inquit, nummos inveni * jam enim perſequar abeuntem præconem, & in poteſtate ſua eſſe Gytonem meritiſſima propoſitione monſtrabo. Genua ego perſeverantis amplector, ne morientes vellet occidere: &, Merito, inquam, excandeſceres, ſi poſſes proditum oſtendere. Nunc inter turbam puer fugit, nec quo abierit, ſuſpicari poſſum. Per fidem,

dem, Eumolpe, reduc puerum, & vel Ascylto redde. Dum hæc ego jam credenti persuadeo, Gyton, collectione spiritus plenus, continuo ita sternutavit ut grabatum contueret. Ad quem motum Eumolpus conversus salvere Gytona jubet. Remota etiam culcitra videt Vlyxem, cui vel esuriens Cyclops potuisset parcere. Mox conversus ad me, Quid est, inquit, latro? Ne deprehensus quidem ausus es mihi verum dicere? Immo, ni deus quidam humanarum rerum arbiter pendenti puero excussisset indicium, elusus circa popinas errarem. * Gyton longe blandior, quam ego, primum araneis oleo madentibus vulnus, quod in supercilio factum erat, coartavit, mox palliolo suo laceratam mutavit vestem, amplexusque iam mitigatum, osculis tanquam fomentis adgressus est: &, In tua inquit, pater carissime, in tua sumus custodia. Si Gytona tuum amas, incipe velle servare. Utinam me solum inimicus ignis hauriret, utinam hibernum invaderet mare! Ego enim omnium scelerum materia; ego causa sum.

sum. Si perirem, conveniret inimicis.

* * *

Ego sic semper, & ubique vixi, ut ultimam quamque lucem, tanquam non redituram consumerem. * * * *Eumolpus.*

Profusis ego lacrymis rogo quæsoque ut mecum quoque redeat in gratiam. neque enim in amantium esse potestate furiosam æmulationem: daturum tamen operam, ne aut dicam, aut faciam amplias quo possit offendi. Tantum omnem scabitudinem animo, tamquam bonarum artium magister, deleret sine cicatrice. Incultis asperisque regionibus diutius nives hærent: est ubi ea aratro domesacta tellus nitet, dum loqueris, levis pruina dilabitur. Similiter in pectoribus ira considit: feras quidem mentes obsidet, eruditas prælabitur. Ut scias, inquit Eumolpus, verum esse quod dicis, ecce etiam osculo iram finio. Itaque, quod bene eveniat, expedite sarcinulas, & vel sequimini me, vel si mavultis, ducite. Adhuc loquebatur, cum crepuit ostium impulsum, stetitque in limine barbis horrentibus nauta; &, Moraris inquit, *Eucolpius.*

quit,

quit, Eumolpe, tanquam propudium ignores. Haud mora, omnes consurgimus; & Eumolpus quidem mercenarium suum jam olim dormientem exire cum sarcinis jubet: Ego cum Gytone quicquid erat, in altum compono, & adoratis sideribus intro navigium. * * molestum est quod puer hospiti placet. Quid autem non commune est quod natura optimum fecit? Sol omnibus lucet. Luna innumerabilibus comitata sideribus etiam feras ducit ad pabulum. Quid aquis dici formosius potest? In publico tamen manant. Solus ergo amor furtum potius quam præmium erit? Immo vero nolo habere bona, nisi quibus populus inviderit. unus, & senex non erit gravis: etiam cum voluerit aliquid sumere, opus anhelitu perdet. Hoc ut infra fiduciam posui, fraudavique animum diffidentem, cœpi somnum obruto tunicula capite mentiri. Sed repente quasi destruente fortuna constantiam meam, ejusmodi vox super constratum puppis congemuit: Ergo me derisit? At hæc quidem virilis & pene auribus meis familia-

miliaris animum palpitantem percussit. Ceterum eadem indigatione mulier lacerata ulterius excanduit; &, Si quis Deus manibus meis, inquit, Gytona imponeret, quam bene exulem exciperet! Verque nostrûm tam inexpectato ictus sono amiserat sanguinem. Ego præcipue, quasi somnio quodam turbulento circumamictus diu vocem collegi, tremulisque manibus Eumolpi jam, in soporem labentis laciniam duxi; &, Per fidem, inquam, pater, cujus hæc navis est, aut quos vehat, dicere potes? Inquietatus ille moleste tulit; &, Hoc erat, inquit, quod placuerat tibi, ut super constratum navis, occuparemus secretissimum locum, ne nos patereris requiescere? Quid porro ad rem pertinet si dixero Licam Tarentinum esse dominum hujusce navigii, qui Triphænam exulem Tarentum ferat? Intremui post hoc fulmen attonitus, iuguloque detecto, Aliquando, inquam, totum me fortuna vicisti. Nam Gyton quidem super meum pectus positus diu animam egit; deinde ut effusus sudor utriusque spiritum re-

vocavit, comprehendi Eumolpi genua, & Miserere, inquam, morientium, id est, pro consortio studiorum commoda manum. Mors venit, quæ, nisi per te licet, potest esse pro munere. Inundatus hac Eumolpus invidia, jurat per deos deasque se neque scire quid acciderit, nec ullum dolum malum consilio adhibuisse: sed mente simplicissima, & vera fide in navigium comites induxisse, quo ipse jam pridem fuerit usurus. Quæ autem hic insidiæ sunt? inquit, aut quis nobis Hannibal navigat? Licas Tarentinus homo verecundissimus, & non tantum hujus navigii dominus quod regit, sed fundorum etiam aliquot & familiæ negotiantis, onus deferendum ad mercatum conducit. hic est Cyclops ille & archipirata cui vecturam debemus: & præter hunc Tryphæna omnium fœminarum formosissima, quæ voluptatis causa huc atque illuc vectatur. Hi sunt, inquit Gyton, quos fugimus: simulque raptim causas odiorum & instans periculum trepidanti Eumolpo exponit. Confusus ille, & consilii egens jubet quemque

suam

ſuam ſententiam promere: &, Fingite, inquit, nos antrum Cyclopis intraſſe. Quærendum eſt aliquod effugium, niſi naufragium ponimus, & omni nos periculo liberamus. Immo, inquit Gyton, perſuade gubernatori ut in aliquem portum navem deducat, non ſine præmio ſcilicet, & affirma ei impatientem maris fratrem tuum in ultimis eſſe. Poteris hanc ſimulationem & lacrymis & vultus confuſione obumbrare, ut miſericordia permotus gubernator indulgeat tibi. Negavit hoc Eumolpus fieri poſſe, quia magna, inquit, navigia portibus ſe curvatis inſinuant, nec tam cito fratrem defeciſſe veriſimile erit. Accedit his quod forſitan Licas officii cauſa viſere languentem deſiderabit. Vides* quam valde nobis expediat ultro dominum ad fugientes accedere. Sed finge navem ab ingenti poſſe curſu deflecti, & Licam non utique circumiturum ęgrorum cubilia; quomodo poſſumus egredi nave, ut non conſpiciamur à cunctis? opertis capitibus, an nudis? opertis. & quis non dare manum languentibus volet? nu-

 dis,

dis. & quid erit aliud, quam seipsos proscribere? Quin potius, inquam, ergo ad temeritatem confugimus, & per funem lapsi descendimus, in scapham, præcisoque vinculo, reliqua fortunæ committimus? Nec ego in hoc periculum Eumolpum arcesso. quid enim attinet innocentem alieno periculo imponere? Contentus sum si nos descendentes adiuverit casus. Non imprudens consilium, inquit Eumolpus, si aditum haberet. Quis enim non euntes notabit? Utique gubernator qui pervigil nocte siderum quoque motus custodit. Et utcunque imponi vel dormienti posset, si per aliam partem navis fuga quæreretur: nunc per puppim, per ipsa gubernacula dilabendum est, à quorum regione funis descendit qui scaphæ custodiam tenet. Præterea illud miror, Encolpi, tibi non succurrisse, unum nautam stationis perpetuæ interdiu noctuque jacere in scapha, nec posse inde custodem; nisi aut cæde expelli, aut præcipitari viribus. Quod an fieri posset, interrogate audaciam vestram. Nam quod ad meum quidem comi-

comitatum attinet, nullum recuſo periculum quod ſalutis ſpem oſtendit. Nam ſine cauſa quidem ſpiritum tanquam rem vacuam impendere, nec vos quidem exiſtimo velle. Videte nunquid hoc placeat: Ego vos in duas iam pelles conjiciam, vinctosque loris inter veſtimenta pro ſarcinis habebo, apertis ſcilicet aliquatenus labris, quibus & ſpiritum recipere poſſitis, & cibum. Conclamabo deinde nocte ſervos pœnam graviorem timentes præcipitaſſe ſe in mare: deinde cum ventum fuerit in portum, ſine ulla ſuſpicione pro ſarcinis vos efferam. Ita vero, inquam ego, tanquam ſolidos alligaturus, quibus non ſoleat venter injuriam facere, an tanquam eos qui ſternutare non ſoleamus, nec ſtertere? an quia hoc genus furti ſemel mea feliciter ceſſit? Sed finge una die vinctos poſſe durare: quid ergo ſi diutius, aut tranquillitas nos tenuerit, aut adverſa tempeſtas? quid facturi ſumus? veſtes quoque diutius vinctas ruga conſumit, & cartæ alligatæ mutant figuram. Iuvenes adhuc laboris expertes, ſtatuarum ritu pa-

tiemur pannos & vincula ? Adhuc aliquod iter ſalutis quærendum eſt. Inſpjcite quod ego inveni. Eumolpus tanquam literarum ſtudioſus utique atramentum habet. hoc ergo remedio mutemus colores à capillis uſque ad ungues. Ita tanquam ſervi Æthiopes, & præſto tibi erimus ſine tormentorum injuria hilares, & permutato colore imponemus inimicis. Quid tu, inquit Gyton, & circumcide nos, ut Iudæi videamur: & pertunde aures, ut imitemur Arabes: & increta facies, ut ſuos Gallia cives putet: tanquam hic ſolus color figuram poſſit peruertere, & non multa unà oportet conſentiant, & non natione mendacium conſtet. Puta infectam medicamine faciem diutius durare poſſe: finge nec aquæ aſperginem impoſituram aliquam corpori maculam, nec veſtem atramento adhæſuram quod frequenter etiam non acceſſito ferrumine infigitur: age, numquid & labra poſſumus tumore teterrimo implere? nunquid & crines calamiſtro convertere? nunquid & frontes cicatricibus ſcindere? nunquid & crura in orbem pandere?

re? nunquid & talos ad terram deducere? nunquid barbam peregrinatione figurare? Color arte compositus inquinat corpus, non mutat. Audite quid timenti succurrerit. Præligemus vestibus capita, & nos in profundum mergamus. Nec istud dii hominesque patiantur, Eumolpus exclamat, ut vos tam turpi exitu vitam finiatis. Immo potius facite quod jubeo: Mercenarius, inquit, meus, ut ex novacula comperistis, tonsor est. hic continuo radat utriusque non solum capita, sed etiam supercilia. sequar ego, frontes notans inscriptione solerti, ut videamini stigmate esse puniti. Ita eædem literæ & suspicionem declinabunt quærentium; & vultus umbra supplici tegent. Non est dilata fallacia, sed ad latus navigii furtim processimus, capitaque cum superciliis denudanda tonsori præbuimus. Implevit Eumolpus frontes utriusque ingentibus literis, & notum fugitivorum epigramma per totam faciem liberali manu duxit. Unus forte ex vectoribus, qui acclinatus lateri navis exonerabat stomachum nausea gra-

vem, notavit sibi ad lunam tonsorem intempestivo inhærentem ministerio, execratusque omen, quod imitaretur naufragorum ultimum votum, in cubile rejectus est. Non dissimulata nauseantis devotione, ad ordinem tristitiæ redimus, silentioque composito, reliquas noctis horas male soporati consumpsimus.

* ** *

Licas. Videbatur mihi secundum quietem Priapus dicere, Eucolpion quod quæris scito à me in navem tuam esse perductum. Exhorruit Triphæna: &, Putes, inquit, unà nos dormiisse: nam & mihi simulacrum Neptuni quod * Baistor asylo notaveram, videbatur dicere, In navi Licæ Gytona invenies. Hinc scies, inquit Eumolpus, Epicurum hominem esse divinum, qui ejusmodi ludibria facetissima ratione condemnat. Ceterum Licas ut Triphænæ somnium expiavit, Quis, inquit, prohibet navigium scrutari, ne videamur divinæ mentis opera damnare? Is qui nocte miserorum furtum deprehenderat Hesus nomine, subito proclamat, Ergo illi qui

sunt

ſunt qui nocte ad Lunam radebantur? peſſimo medius fidius exemplo. Audio enim non licere cuiquam mortalium in nave neque ungues neque capillos deponere, niſi cum pelago ventus iraſcitur. Excanduit Licas hoc ſermone turbatus; & Itane, inquit, capillos aliquis in nave præcidit, & hoc nocte intempeſta? attrahite ocyus nocentes in medium, ut ſciam quorum capitibus debeat navigium luſtrari. Ego, inquit Eumolpus, hoc juſſi; nec non eodem futurus navigio, auſpicium mihi feci; ſed quia nocentes horridos longosque habebant capillos, ne viderer de nave carcerem facere, juſſi ſqualorem damnatis auferri: ſimul ut notæ quoque literarum non adumbratæ comarum præſidio totæ ad oculos legentium accederent. Inter cetera apud communem amicam conſumpſerunt pecuniam meam, à qua illos proxima nocte extraxi mero unguentisque perfuſos Ad ſummam, adhuc patrimonii mei reliquias olent. * Itaque ut tutela navis expiaretur, placuit quadragenas utriſque plagas imponi. Nulla ergo *Eutolpius.*

ſit mora. Aggrediuntur nos furentes nautæ cum funibus, tentantque viliſſimo ſanguine tutelam placare. Et ego quidem tres plagas Spartana nobilitate concoxi: Ceterum Gyton ſemel ictus, tam valde exclamavit, ut Triphænæ aures notiſſima voce repleret. Non ſolum ergo turbata eſt, ſed ancillæ quoque omnes familiari ſono inductæ ad vapulantem decurrunt. Iam Gyton mirabili forma exarmaverat nautas, cœperatque etiam ſine voce ſævientes rogare cum ancillæ pariter proclamant; Gyton eſt, Gyton, inhibete crudeliſſimas manus; Gyton eſt, Domina ſuccurre. Deflectit aures Triphæna iam ſua ſponte credentes, raptimque ad puerum devolat. Licas, qui me optime noverat, tanquam & ipſe vocem audiſſet, accurrit: & nec manus, nec faciem meam conſideravit, ſed continuo ad inguina mea luminibus deflexis, movit officioſam manum: & Salve, inquit, Eucolpi. Miretur nunc aliquis, Vlyxis nutricem poſt viceſimum annum cicatricem inveniſſe originis indicem, cum homo pru-

dentiſſimus confuſis omnibus corporis indiciorumque lineamentis, ad unicum fugitivi argumentum tam doctè pervenerit. Triphæna lacrymas effundit decepta ſupplicio: vera enim ſtigmata credebat captivorum frontibus impreſſa, ſciſcitarique ſummiſſius cœpit, quod ergaſtulum intercepiſſet errantes, aut cujus tam crudeles manus in hoc ſupplicium duraſſent: Meruiſſe quidem contumeliam aliquam fugitivos quibus in odium bona ſua veniſſent. Concitatus iracundia proſiliit Licas, &, O te, inquit, fœminam ſimplicem, tanquam vulnera ferro præparata literas biberint. Utinam quidem hac ſe inſcriptione frontis maculaſſent! haberemus nos extremum ſolatium. Nunc mimicis artibus petiti ſumus, & adumbrata inſcriptione deriſi. Volebat Triphæna miſereri, quia non totam voluptatem perdiderat: ſed Licas memor adhuc uxoris corruptæ, contumeliarumque quas in Herculis porticu acceperat, turbato vehementius vultu proclamat: Deos immortales rerum humanarum agere curam, pu-

to, intellexisti ô Triphæna. nam imprudentes noxios in nostrum induxere navigium, & quid fecissent, admonuerunt pari somniorum consensu. Ita vide ut prosit illis ignosci, quos ad pœnam ipse Deus deduxit. Quod ad me attinet, non sum crudelis, sed vereor ne quod remisero, patiar. Tam superstitiosa oratione Triphæna mutata, negat se interpellare supplicium, immo accedere etiam justissimæ ultioni: nec se minus grandi vexatam injuria, quam Licam, cujus pudoris dignitas in concione proscripta sit.

* * *

Eumolpus. Me utpote hominem non ignotum elegerunt ad hoc officium, petieruntque ut se reconciliarem aliquando amicissimis. Nisi forte putatis juvenes casu in has plagas incidisse, cum omnis vector nihil prius quærat, quam cujus se diligentiæ credat. Flectite ergo mentes satisfactione lenitas, & patimini liberos homines ire sine injuria quo destinant. Sævi quoque implacabilesque domini crudelitatem suam impediunt, si quando pœni-

pœnitentia fugitivos reduxit, & deditiis hostibus parcimus. Quid ultra petitis? aut, quid vultis? In conspectu vestro supplices iacent, juvenes, ingenui, honesti, &, quod utroque potentius est, familiaritate vobis aliquando conjuncti. Si mehercules interverꝑissent pecuniam vestram, si fidem proditione læsissent, satiari tamen potuissetis hac pœna quam videtis. Servitia ecce in frontibus cernitis, & vultus ingenuos voluntaria pœnarum lege proscriptos. Interpellavit deprecationem supplicis Licas, & Noli, inquit, causam confundere, sed impone singulis modum. Ac primum omnium, si ultro venerunt, cur nudavere crinibus capita? vultum enim qui permutat, fraudem parat, non satisfactionem. Deinde si gratiam à legato moliebantur, quid ita omnia fecisti, ut quos tuebaris, absconderes! Ex quo apparet casu incidisse noxios in plagas, & te artem quæsisse qua nostræ animadversionis impetum eluderes. Nam quod invidiam facis nobis, ingenuos honestosque clamando, vide ne deteriorem

facias.

facias confidentia causam. Quid debent lasi facere, ubi rei ad pœnam confugiunt? At enim amici fuerunt mei; eo majora meruerunt supplicia. Nam qui ignotos lædit, latro appellatur: qui amicos, paulominus quam parricida. Resoluit Eumolpus tam iniquam declamationem, &, Intelligo, inquit nihil magis obesse juvenibus miseris, quam quod nocte deposuerunt capillos: hoc argumento incidisse in navem videntur, non venisse. Quod velim tam candide ad vestras aures perveniat, quam simpliciter gestum est. Voluerunt enim antequam conscenderent, exonerare capita molesto & supervacuo pondere, sed celerior ventus distulit curationis propositum. Nec tamen putaverunt ad rem pertinere ubi inciperent quod placuerat ut fieret: quia nec omen, nec legem navigantium noverant. Quid, inquit Licas, attinuit supplices radere? nisi forte miserabiliores calvi solent esse. quanquam quid attinet veritatem per interpretem quærere? Quid dicis tu latro? quæ sola Salamandra supercilia tua excussit? cui Deo crinem

nem vovisti? Pharmace, responde. Obstupueram ego supplicii metu pavidus, nec quid in re manifestissima dicerem, inveniebam. Turbatus & deformis præter spoliati capitis dedecus, superciliorum etiam æqualis cum fronte calvities, ut nihil nec facere deceret, nec dicere. Ut vero spongia uda facies plorantis detersa est, & liquefactum per totum os atramentum, omnia scilicet lineamenta fuliginea nube confudit, in odium se ira convertit. Negat Eumolpus passurum se ut quisquam ingenuos contra fas legemque contaminet; interpellatque sævientium minas, non solum voce, sed & manibus. Aderat interpellanti mercenarius comes, & unus alterque infirmissimus vector, solatia magis litis, quam virium auxilia. Nec quicquam prò me deprecabar, sed intentans in oculos Triphænæ manus, usurum me viribus meis clara liberaque voce clamavi, ni abstineret à Gytone injuriam mulier damnata, & in toto navigio sola verberanda. Accenditur audacia mea iratior Licas, indignaturque quod

ego

ego relicta mea causa tantum pro alio clamo. Nec minus Triphæna contumelia sævit accensa, totiusque navigii turbam diducit in partes. Hinc mercenarius tonsor ferramenta sua nobis, & ipse armatus, distribuit. illinc Triphænæ familia nudas expedit manus. Ac ne ancillarum quidem clamor aciem destituit, uno tantum gubernatore relicturum se navis ministerium denunciante, si non desinat rabies libidine perditorum collecta. Nihilominus tamen perseuerat dimicantium furor; illis pro ultione, nobis pro vita pugnantibus. Multi ergo utrinque sine morte labuntur, plures cruenti vulneribus referunt veluti ex prælio pedem: nec tamen cujusquam ira laxatur. Tunc fortissimus Gyton ad virilia sua admovit novaculam infertam, minatus se abscissurum tot miseriarum causam: Inhibuitque Tryphæna tam grande facinus, non dissimulata missione. Sæpius ego cultrum tonsorinm super jugulum meum posui, non magis me occisurus, quam Gyton quod minabatur, facturus. audacius ille tamen tragœdiam

diam implebat, quia sciebat se illam habere novaculam qua jam sibi cervicem praeciderat. Stante ergo utraque acie cum appareret futurum non tralaticium bellum, ægre expugnavit gubernator, ut caduceatoris more Triphæna inducias faceret. Data ergo acceptaque patrio more fide, protendit ramum oleæ à tutela navigii raptum, atque in colloquium venire ausa;

Quis furor, exclamat, pacem convertit in arma?
Quid nostræ meruere manus? non Troïus hostis
Hac in classe vehit decepti pignus Atridæ;
Nec Medea furens fraterno sanguine pugnat:
Sed contemptus amor vires habet, & mihi fata
Hos inter fluctus quis raptis evocat armis?
Cui non est mors una satis? ne vincite pontum.
Gurgitibusque feris alios immittite fluctus.

Hæc ut turbato clamore mulier effudit, hæsit paulisper acies, revocatæque

que ad pacem manus intermisere bellum. Utitur pœnitentiæ occasione dux Eumolpus, & castigato ante vehementissime Lica, tabulas fœderis signat, queis hæc formula erat : Ex tui animi sententia, ut tu Triphæna, neque injuriam tibi factam à Gytone queraris, neque si quid ante hunc diem factum est, objicies, vindicabisve, aut ullo alio genere persequendum curabis : ut tu nihil imperabis puero repugnanti, non amplexum, non osculum, non coitum Venere constrictum, nisi pro qua re præsentes numeraveris denarios centum. Item Lica ex tui animi sententia, ut tu Eucolpion nec verbo contumelioso insequaris, nec vultu, neque quæres ubi nocte dormiat ; aut si quæsieris, pro singulis injuriis numerabis præsentes denarios ducentos. In hæc verba fœderibus compositis arma deponimus : & ne residua in animis etiam post jusiurandum ira remaneret, præterita aboleri osculis placet. Exhortantibus universis odia detumescunt, epulæque ad certamen prolatæ conciliant hilaritate concilium.

Exso-

Exſonat cantibus totum navigium, & quia repentina tranquillitas intermiſerat curſum, alius exultans quærebat fuſcina piſces: alius hamis blandientibus convellebat prædam repugnantem. Ecce etiam per antemnam pelagiæ conſederant volucres, quas tectis arundinibus peritus artifex tetigit. Illæ viſcatus illigatæ viminibus deferebantur ad manus. Tollebat plumas aura volitantes, pinnasque per maria inanis ſpuma torquebat. Iam Licas redire mecum in gratiam cœperat; jam Triphæna Gytona extrema parte potionis ſpargebat, cum Eumolpus & ipſe vino ſolutus dicta volvit in caluos ſtigmoſosque jaculari: donec conſumpta frigidiſſima urbanitate; rediit ad carmina ſua; cœpitque capillorum elegidarion dicere.

Quod ſolũ formæ decus eſt, cecidere capilli
Vernanteſq; comas triſtis abegit hiems:
Nunc umbra nudata ſua jam tempora mœrent:
Areaque attritis ridet adusta pilis.
O fallax natura deûm, quæ prima dediſti
Ætati noſtræ gaudia, prima rapis.
Infelix, modo crinibus nitebas

Phæ-

Phœbo pulchior, & sorore Phœbi:
At nunc lævior ære, vel rotundo
Horti tubere quod creavit unda,
Ridentes fugis & times puellas.
Ut mortem citius venire credas,
Scito jam capitis perisse partem.

Plura volebat proferre, credo & ineptiora præteritis, cum ancilla Triphænæ Gytona in partem navis inferiorem ducit, corymbioque dominæ pueri adornat caput. Immo supercilia etiam profert de pyxide, sciteque jacturæ lineamenta secuta, totam illi formam suam reddidit. Agnovit Triphæna verum Gytona; lacrimisque turbata, tunc primum bona fide puero basium dedit. Ego, etiam si repositum in pristinum decorem puerum gaudebam, abscondebam tamen frequentius vultum, intelligebamque me non tralatitia deformitate esse insignitum, quem alloquio dignum nec Licas quidem crederet. Sed huic tristitiæ eadem illa succurrit ancilla, evocatumque me non minus decoro exornavit capillamento: immo commendatior vultus enituit, quia * flaucorum corymbion erat. *

Cete-

Ceterum Eumolpus & periclitantium advocatus, & præsentis concordiæ auctor, ne sileret sine fabulis hilaritas, multa in muliebrem levitatem cœpit jactare: quam facile adamarent: quam cito etiam filiorum obliviscerentur: nullamque esse fœminam tam pudicam, quæ non peregrina libidine usque ad furorem averteretur. nec se tragœdias veteres curare, aut nomina sæculis nota, sed rem sua memoria factam, quam expositurum se esse, si vellemus audire Conversis igitur omnium in se vultibus auribusque, sic orsus est. Matrona quædam Ephesi tam notæ erat pudicitiæ, ut vicinarum quoque gentium fœminas ad sui spectaculum evocaret. Hæc ergo cum virum extulisset, non contenta vulgari more funus passis prosequi crinibus, aut nudatum pectus in conspectu frequentiæ plangere, in conditorium etiam prosequuta est defunctum, positumque in hypogæo, Græco more, corpus custodire ac flere totis noctibus diebusque cœpit. Sic afflictantem se, ac mortem inedia persequentem non paren-

parentes potuerunt abducere, non propinqui: magiſtratus ultimo repulſi abierunt, comploratąque ſingularis exempli fœmina ab omnibus, quintum jam diem ſine alimento trahebat. Adſidebat ægræ fidiſſima ancilla, ſimulque & lacrymas commendabat lugenti, & quotiens defecerat poſitum in monumento lumen renovabat. Una igitur in tota civitate fabula erat; & ſolum illud adfulſiſſe verum pudicitiæ amorisque exemplum omnis ordinis homines confitebantur: cum interim imperator provinciæ latrones juſſit crucibus adfigi, ſecundum illam eandem caſulam, in qua recens cadaver matrona deflebat. Proxima ergo nocte cum miles, qui cruces aſſervabat, ne quis ad ſepulturam corpora detraheret, notaſſet ſibi & lumen inter monumenta clarius fulgens, & gemitum lugentis audiſſet; vitio gentis humanæ concupiit ſcire, quis aut quid faceret. Deſcendit igitur in conditorium; viſaque pulcherrima muliere, primo quaſi quodam monſtro, infernisque imaginibus turbatus ſubſtitit: deinde ut & cor-

corpus jacentis conspexit, & lacrymas consideravit, faciemque unguibus sectam; ratus scilicet quod erat, desiderium extincti non posse feminam pati; attulit in monumentum cœnulam suam, cœpitque hortari lugentem, ne perseveraret in dolore supervacuo, & nihil profuturo gemitu pectus diduceret: omninm eundem exitum esse: sed & idem domicilium; & cetera, quibus exulceratæ mentes ad sanitatem revocantur. At illa ignota consolatione percussa, laceravit vehementius pectus, ruptosque crines super pectus jacentis imposuit. Nec recessit tamen miles, sed eadem exhortatione tentavit dare mulierculæ cibum, donec ancilla vini certe ab eo odore corrupta, primum ipsa porrexit ad humanitatem invitantis victam manum: deinde refecta potione & cibo, expugnare dominæ pertinaciam cœpit. &, Quid proderit, inquit, hoc tibi, si soluta inedia fueris? si te vivam sepelieris? si antequam fata poscant, indemnatum spiritum effuderis?

Id cinerem aut manes credis curare sepultos?

Vis

Vis tu reviviſcere reluctantibus fatis extinctum, vis diſcuſſo muliebri errore, quam diu licuerit, lucis commodis frui? ipſum te jacentis corpus admonere debet, ut vivas. Nemo invitus audit, cum cogitur aut cibum ſumere, aut vivere. Itaque mulier aliquot dierum abſtinentia ſicca, paſſa eſt frangi pertinaciam ſuam; nec minus avide replevit ſe cibo, quam ancilla, quæ prior victa eſt. Ceterum ſcitis quid tentare plerunque ſoleat humanam ſatietatem. Quibus blanditiis impetraverat miles ut matrona vivere velles, iiſdem etiam pudicitiam ejus aggreſſus eſt. Nec deformis aut infacundus juvenis caſtæ videbatur, conciliante gratiam ancilla, ac ſubinde dicente:

—*Placitone etiam pugnabis amori?*
Nec venit in mentem, quorum conſederis arvis?

Quid diutius moror? ne hancquidem mulier partem corporis abſtinuit, victorque miles utrumque perſuaſit. Jacuerunt ergo una, non tantum illa nocte, qua nuptias fecerunt, ſed poſtero etiam ac tertio die, præcluſis

vide-

videlicet conditorii foribus; ut quisque ex notis ignotisque ad monumentum venisset, putasset expirasse super corpus viri pudicissimam uxorem. Ceterum delectatus miles & forma mulieris & secreto, quicquid boni per facultates poterat, coëmebat; & prima statim nocte in monumentum ferebat. Itaq; cruciarii unius parentes, ut viderunt laxatam custodiam, detraxere nocte pendentem, supremoque mandaverunt officio. At miles circumscriptus dum desidet, ut postero die vidit unam sine cadavere crucem; veritus supplicium, mulieri quid accidisset, exponit: nec se expectaturum judicis sententiam, sed gladio jus dicturum ignaviæ suæ: commodaret modo illa perituro locum, & fatale conditorium familiari ac viro faceret. Mulier non minus misericors quam pudica, Nec istud, inquit, dii sinant, ut eodem tempore duorum mihi carissimorum hominum duo funera spectem: malo mortuum impendere, quam vivum occidere. Secundum hanc orationem, jubet corpus mariti sui tolli ex arca, atque illi quæ vacabat, cruci adfigi. Usus est miles ingenio prudentissimæ

fœminæ; posteroque die populus miratus est, qua ratione mortuus isset in crucem. Risu excepere fabulam nautæ, erubescente non mediocriter Triphæna, vultumque suum super cervicem Gytonis amabiliter ponente. At non Licas risit, sed iratum commovens caput, Si justus, inquit, imperator fuisset, debuit patrisfamiliæ corpus in monumentum referre, mulierem affigere cruci. Non dubie redierat in animum * ele, expilatumque libidinosa migratione navigium. Sed nec fœderis verba permittebant meminisse; nec hilaritas, quæ præoccupaverat mentes, dabat iracundiæ locum. Ceterum Triphæna in gremio Gytonis posita, modo implebat osculis pectus, interdum concinnabat spoliatis crinibus vultum. Ego mœstus & impatiens fœderis novi, non cibum, non potionem capiebam, sed obliquis trucibusque oculis utrumque spectabam. Omnia me oscula vulnerabant, omnes blanditiæ, quascunque mulier libidinosa fingebat: nec tamen adhuc sciebam utrum magis puero irascerer, quod amicam mihi auferret; an amicæ, quod puerum corrumperet: Vtraque ini-

inimicissima oculis meis, & captivitate præterita tristiora. Accedebat huc quod neque Triphæna me alloquebatur tanquam familiarem, & aliquando gratum sibi amatorem, nec Gyton me aut tralatitia propinatione dignum judicabat, aut, quod minimum est, sermone communi vocabat. credo veritus ne inter initia coëuntis gratiæ recentem cicatricem rescinderet. Inundavere pectus lacrymæ dolore paratæ, gemitusque suspirio tectus animam pene submovit. * *

In partem voluptatis tentabat admitti,, nec domini supercilum induebat, sed amici quærebat obsequium. * *

Si quid ingenui sanguinis habes, non pluris illam facies, quam sportam. Si vir fueris, non ibis ad * spuitam.

* * *

Me nihil magis pudebat, quam ne Eumolpus sensisset quidquid illud fuerat, & homo dicacissimus carminibus vindicaret. *

Iurat Eumolpus verbis conceptissimis.

* * * *

Dum hæc taliaque jactamus, inhorruit mare, nubesque undique addu-

ctæ obruere tenebris diem. Discurrunt nautæ ad officia trepidantes, velaq; tempestati subducunt. Sed nec certos fluctus ventus impulerat: nec quo destinaret cursum gubernator sciebat: Siciliam modo ventus dabat, sæpissime Italici litoris Aquilo possessor convertebat huc illuc obnoxiam partem : &, quod omnibus procellis periculosius erat , tam spissæ repente tenebræ lucem suppresserant, ut ne proram quidem totam gubernator videret. Itaque Hercules postquam * manifesta convaluit, Licas trepidans ad me supinas porrigit manus: &, Tu, inquit, Eucolpi, succurre periclitantibus, id est, vestem illam divinam, sistrumque redde navigio. Per fidem miserere, quemadmodum quidem soles Et illum quidem vociferantem in mare ventus excussit, repetitumque infesto gurgite procella circumegit atq; hausit. Triphænam autem prope jam fidelissimi rapuerunt servi, scaphæque impositam cum maxima sarcinarum parte abduxere certissimæ morti. * Applicitus cum clamore flevi : &, Hoc, inquam, à diis meruimus, ut nos sola morte conjungerent : sed non crudelis fortuna con-

concedit. Ecce jam ratem fluctus evertet: ecce jam amplexus amantium iratum dividet mare. Igitur si vere Eucolpion dilexisti * ad oscula dum licet, ultimum hoc gaudium fatis properantibus rape. Hæc ut ego dixi, Gyton vestem deposuit, meaque tunica contectus exeruit ad osculum caput: & ne sic cohærentes malignior fluctus detraheret, utrunque zona circumvenienti præcinxit: &, Si nihil aliud, certe diutius, inquit, juncta nos mors feret, vel si voluerit misericors ad idem littus expellere, aut præteriens aliquis tralatitia humanitate lapidabit, aut, quod ultimũ est, iratis etiam fluctibus, imprudens arena componet. Patior ego vinculum extremum, & veluti lecto funebri aptatus expecto mortem jam non molestam. Peragit interim tempestas mandata fatorum, omnesque reliquias navis expugnat. Non arbor erat relicta, non gubernacula, non funis, aut remus, sed quasi rudis atque infecta materies ibat cum fluctibus *

Percurrere piscatores parvulis expediti navigiis ad prædam rapiendam: deinde ut aliquos viderunt, qui suas

opes defenderent, mutaverunt crudelitatem in auxilium. * *
Audimus murmur insolitum, & sub diæta magistri, quasi cupientis exire belluæ gemitum. Persequuti igitur sonum invenimus Eumolpum sedentem, membranæque ingenti versus ingerentem. Mirati ergo quod illi vacaret in vicinia mortis poema facere, extraximus clamantem, jubemusque bonam habere mentem. At ille interpellatus excanduit, &, Sinite me, inquit, sententiam explere: laborat carmen in fine. Iniicio ego frenetico manum, jubeoque Gytona accedere, & in terram trahere porcam mugientem. *
Hoc opere tandem elaborato casam piscatoriam subimus mœrentes, cibisque naufragio corruptis utcunque curati tristissimam exegimus noctem. Postero die cum poneremus consilium, cui nos regioni crederemus, repente video corpus humanum circumactum levi vertice ad littus deferri. Substiti ergo tristis, cœpiq; viventibus oculus maris fidem inspicere: &, Hunc forsitan, proclamo, in aliqua parte terrarum secura expectat uxor:
forsitan

forsitan ignarus tempestatis filius: aut partem utique reliquit aliquem, cui proficiscens osculum dedit. Hæc sunt consilia mortalium, hæc vota magnarum cogitationum. En homo quemadmodum natat. Adhuc tanquam ignotum deflebam, cum inviolatum os fluctus convertit in terram, agnovique terribilem paulo ante & implacabilem Licam pedibus meis pene subjectum. Non tenui igitur diutius lacrymas, immo percussi semel iterumque manu pectus: &, Ubi nunc est, inquam, iracundia tua? nempe piscibus belluisque expositus es, & qui paulo ante jactabas vires imperii tui. de tam magna nave ne tabulam quidem naufragus habes. Ite nunc mortales, & magnis cogitationibus pectora implete. Ite cauti, & opes fraudibus captas per mille annos disponite. Nempe hic proxima luce patrimonii sui rationes inspexit: nempe diem etiam quo venturus esset in patriam animo suo finxit. Dii deæque, quam longe à destinatione sua jacet: Sed non sola mortalibus maria hanc fidem præstant. Illum bellantem arma decipiunt: illum diis vota red-

dentem penatum suorum ruina sepesit: ille vehiculo lapsus properantem spiritum excussit. Cibus avidum strangulavit, abstinentem frugalitas. Si bene calculum ponas, ubique naufragium est. At enim fluctibus obruto non contigit sepultura. Tanquam intersit periturum corpus quæ ratio consumat, ignis, an fluctus, an mora Quicquid feceris, omnia hæc eodem ventura sunt. feræ tamen corpus lacerabunt. Tanquam melius ignis accipiat. Immo hanc pœnam gravissimam credimus ubi servis irascimur. Quæ ergo dementia est, omnia facere, ne quid è nobis relinquat supultura? * * *

Et Licam quidem rogus inimicis collatus manibus adolebat: Eumolpus autem dum Epigramma mortuo facit, oculos ad arcessendos sensus longius mittit.

Hoc peracto libenter officio, destinatum carpimus iter, ac momento temporis in montem sudantes conscendimus, ex quo haud procul impositum arce sublimi oppidum cernimus. nec quid esset sciebamus errantes, donec à villico quodam, Crotona esse cognovi-

gnovimus, urbem antiquissimam & aliquando Italiæ primam. Cum deinde diligentius exploraremus qui homines inhabitarent nobile solum, quòdve genus negotiationis præcipue probarent post attritas bellis frequentibus opes, O mi, inquit, hospites, si negotiatores estis, mutate propositum, aliudque vitæ præsidium quærite. Sin autem urbanioris notæ homines sustinetis semper mentiri, recta ad lucrum curritis. In hac enim urbe non literarum studia celebrantur, non eloquentia locum habet, non frugalitas sanctique mores laudibus ad fructum perveniunt, sed quoscunque homines in hac urbe videritis, scitote in duas partes esse divisos. Nam aut captantur, aut captant. In hac urbe nemo liberos tollit: quia quisquis suos heredes habet, nec ad scenas, nec ad spectacula admittitur, sed omnibus prohibetur commodis, inter ignominiosos lititat. Qui vero nec uxores unquam duxerunt, nec proximas necessitudines habent, ad summos honores perveniunt, id est soli militares, soli fortissimi atque etiam innocentes

habentur. Videbitis, inquit, oppidum, tanquam in pestilentia campos, in quibus nihil aliud est nisi cadavera quæ lacerantur, aut corvi qui lacerant * Prudentior Eumolpus convertit ad novitatem rei mentem, genusque divinationis sibi non displicere confessus est. Iocari ego senem poetica levitate credebam; cum ille, Utinam quidem sufficeret largior scena, id est vestis humanior, vestimentum latius, quod præberet mendacio fidem. Non me hercules pœnam istam differrem, sed continuo vos ad magnas opes ducerem. Atquin promitto quicquid exigeret, dummodo placeret vestis rapinæ comes, & quicquid Ligurgi villa grassantibus præbuisset. Nam nummos in præsentem usum Deûm matrem pro fide sua reddituram. Quid ergo, inquit Eumolpus, cessamus mimum componere? Facite ergo me dominum, si negotiatio placet. Nemo ausus est artem damnare nihil auferentem. Itaque ut duraret inter omnes tutum mendacium, in verba Eumolpi sacramentum juravimus, uri, vinciri, verberari, ferroque necari, & quicquid aliud Eumolpus jussi-

jussisset, tanquam legitimi gladiatores domino corpora animasque religiosissime addicimus. Post peractum sacramentum serviliter ficti dominum consalutamus, elatumque ab Eumolpo filium pariter condicimus, juvenem ingentis eloquentiæ, & spei. ideoque de civitate sua miserrimum senem exiisse, ne aut clientes sodalesque filii sui, aut sepulcrum quotidie causam lacrymarum cerneret. accessisse huic tristitiæ proximum naufragium, quo amplius vicies sestertium amiserit. Nec illum jactura moveri, sed destitutum ministerio non agnoscere dignitatem suam. Præterea habere in Africa trecenties sestertium fundis nominibusque depositum. Nam familiam quidem tam magnam per agros Numidiæ esse sparsam, ut possit vel Carthaginem capere. Secundum hanc formulam imperamus Eumolpo ut plurimum tussiat, ut sit modo solutioris stomachi; cibosque omnes palam damnet, loquatur aurum & argentum, fundosque mendaces, & perpetuam terrarum sterilitatem. Sedeat præterea

quotidie ad rationes, tabulasque testamenti omnibus * renovet; &, ne quid scenæ deesset, quotiescunque aliquem nostrum vocare tentasset, alium pro alio vocaret, ut facile appareret dominum etiam eorum meminisse, qui præsentes non essent. His ita ordinatis, quod bene feliciterque eveniret precati deos, viam ingredimur. Sed neque Gyton sub insolito fasce durabat, & mercenarius Corax detractator ministerii, posita frequentius sarcina maledicebat properantibus, affirmabatque se aut projecturum sarcinas, aut cum onere fugiturum: Quid vos, inquit, me jumentum putatis esse, aut lapidariam navem? hominis operas locavi, non caballi; nec minus liber sum quam vos, etsi pauperem pater me reliquit. Nec contentus maledictis, tollebat subinde altius pedem, & strepitu obscœno simul atque odore viam implebat. Ridebat contumaciam Gyton, & singulos strepitus ejus pari clamore prosequebatur. * * *

Multos, inquit Eumolpus, ô juvenes, carmen decepit; nam ut quisque

versum

versum pedibus instruxit, sensumque teneriorem verborum ambitu intexuit, putavit se continuo in Heliconem venisse. sic forensibus ministeriis exercitati, frequenter ad carminis tranquillitatem, tanquam ad portum faciliorem refugerunt, credentes facilius poëma extrui posse, quam controversiam sententiolis vibrantibus pictam. Ceterum neque generosior spiritus vanitatem amat, neque concipere aut edere partum mens potest, nisi ingenti flumine literarum inundata. Effugiendum est ab omni verborum, ut ita dicam, vilitate; & sumendæ voces à plebe summotæ, ut fiat, ODI profanum vulgus & arceo. Præterea curandum est, ne sententiæ emineant extra corpus rationis expressæ; sed intecto vestibus colore niteant. Homerus testis, & Lyrici, Romanusque Virgilius, & Horatii curiosa felicitas. Ceteri enim aut non viderunt viam qua iretur ad carmen, aut versum timuerunt calcare. Ecce, belli civilis ingens opus quisquis attigerit, nisi plenus literis, sub onere labetur. Non enim res gestæ versibus comprehendendæ sunt, quod longe melius historici faciunt;

sed

ſed per ambages, deorumque miniſteria, & fabuloſum ſententiarum tormentum præcipitandus eſt liber ſpiritus, ut potius furentis animi vaticinatio appareat, quam religioſæ orationis ſub teſtibus fides. * tanquam ſi placet hic impetus, etſi nondum recepit ultimam manum.

Orbem jam totam victor Romanus habebat,
Qua mare, qua terra, qua ſidus currit utrunque,
Nec ſatiatus erat. gravidis freta pulſa carinis
Iam peragrabantur, ſi quis ſinus abditus ultra,
Si qua foret tellus quæ fulvum mitteret aurum,
Hoſtis erat. fatisq; in triſtia bella paratis
Quærebantur opes. non vulgo nota placebant
Gaudia: non uſu plebeio trita voluptas.
Aſſyria conchã laudabat miles in unda.
Quæſitus tellure nitor certaverat oſtro:
Hinc Numidæ cruſtas, illinc nova vellera Seres,
Atque Arabum populus ſua deſpoliaverat arva,
Ecce aliæ clades, & læſæ vulnera pacis.

Quæ-

Quæritur in silvis Mauri fera: & ultimus Ammon
Afrorum excutitur. ne desit bellua dente
Ad mortes preciosa suas, premit advena classes
Tigris, & aurata gradiens vectatur in aula,
Ut bibat humanum populo plaudente cruorem:
Heu pudet effari, perituraque prodere fata.
Persarum ritu male pubescentibus annis
Surripuere viros; exsectaq; viscera ferro
In venerem fregere: atque ut fuga mobilis aui
Circumscripta mora properantes differat annos,
Quærit se natura, nec invenit. omnibus ergo
Scorta placent, fractique enerui corpore gressus,
Et laxi crines, & tot nova nomina vestis.
Quæque virum quærunt. Ecce Afris eruta terris
Citrea mensa, greges servorum, ostrumque renidens
Ponitur, ac maculis imitatur vilibus aurum.

aurum,
Quæ sensum turbant: hostile ac mobile lignum
Turba sepulta mero circumuenit: omniaque orbis
Præmia, correptis miles vagus extruit armis.
Ingeniosa gula est. Siculo scarus æquore mersis.
Ad mensam vivus perducitur, inde Lucrinis
Eruta littoribus vendunt conchylia cœnas,
Vt renovent per damna famem. Jam Phasidos unda
Orbata est avibus: mutoque in littore tantum
Solæ desertis adspirant frondibus auræ.
Nec minor in campo furor est, emtique Quirites
Ad prædam strepitumque lucri suffragia vertunt,
Venalis populus, venalis curia Patrum:
Est favor in precio, senibus quoq; libera virtus
Exciderat, sparsisque opibus conversa potestas,
Ipsaque majestas auro corrupta jacebat.

Pellitur

Pellitur à populo victus Cato: tristior ille est
Qui vicit, fascesq; pudet rapuisse Catoni.
Namque hoc dedecus est populi, morumque ruina.
Non homo pulsus erat; sed in uno victa potestas
Romanumque decus. quare tam perdita Roma
Ipsa sui merces erat, & sine vindice præda.
Præterea gemino deprensam gurgite prædam
Fœnoris illuvies, usuque exederat æris.
Nulla est certa domus, nullum sine pignore corpus:
Sed veluti tabes tacitis concepta medullis
Intra membra furens curis latrantibus errat.
Arma placent miseris, detritaque commoda luxu
Vulneribus reparantur. inops audacia tuta est.
Hoc mersam cœno Romam, somnoque jacentem
Quæ poterant artes sana ratione movere
Ni furor, & bellum, ferroq; excita libido?
Tres tulerat Fortuna duces; quos obruit omnes
Armo-

Armorum strue diversa feralis Enyo.
Crassum Parthus habet: Libyco jacet æquore Magnus:
Iulius ingratam perfudit sanguine Romam.
Et, quasi non posset tot Tellus ferre sepulcras
Divisit cineres. hos gloria reddit honores.
Est locus exciso penitus demersus hiatu,
Parthenopen inter, magnæque Dicarchidos arva,
Cocytia perfusus aqua. nā spiritus extra
Qui furit effusus funesto spargitur æstu.
Non hæc autumno tellus viret, aut alit herbas
Cespite lætus ager. non verno persona cantu
Mollia discordi strepitu virgulta loquuntur:
Sed chaos, & nigro squallentia pumice saxa
Gaudent ferali circūtumulata cupressu.
Has inter sedes Ditis pater extulit ora,
Bustorum flammis, & cana sparsa favilla,
Ac tali volucrum Fortunam voce lacessit.
Rerum humanarum, divinarumque potestas, Fors,

Fors, cui nulla placet nimium secura
potestas,
Quæ nova semper amas, & mox possessa relinquis;
Ecquid Romano sentis te pondere victã?
Nec posse ulterius perituram extollere
molem?
Ipsa suas vires odit Romana juventus,
Et quas struxit opes, male sustinet. aspice
late
Luxuriam spoliorum, & censum in
damna furentem.
Ædificant auro, sedesque ad sidera
mittunt.
Expelluntur aquæ saxis: mare nascitur
arvis;
Et permutata rerum statione rebellant.
En etiam mea regna petunt: perfossa
dehiscit
Molibus insanis tellus, jam montibus
haustis
Antra gemunt: & dum varios lapis
invenit usus,
Inferni manes cælum sperare jubentur.
Quare age, Fors, muta pacatum in
prælia vultum,
Romanosque cie; ac nostris da funera
regnis.

Iam-

Iampridē nullo perfundimus ora cruore,
Nec mea Tisiphone sitientes perluit artus
Ex quo Sullanus bibit ensis, & horrida tellus.
Extulit in lucē nutritas sanguine fruges
Hac ubi dicta dedit, dextra conjungere dextram
Conatus, rupto tellurem soluit hiatu,
Tunc fortuna levi defundit pectore voces;
O Genitor, cui Cocyti penetralia parent,
Si modo vera mihi fas est impune profari,
Vota tibi cedent: nec enim minor ira rebellat
Pectore in hoc, leviorque exurit flamma medullas.
Omnia, quæ tribui Rōanis arcibus, odi;
Muneribusq; meis irascor: destruet istas
Idē qui posuit, moles Deus & mihi cordi
Quippe cremare viros, & sanguine pascere luxum.
Cerno equidem gemina jam stratos morte Philippos,
Thessaliaq; rogos & funera gentis Iberæ,
Iam fragor armorum trepidantes personat aures.
Et Libyæ cerno tua Nile gemētia claustra
Actiacosque sinus, & Apollinis arma timentes. Pande

Pande age terrarum sitientia regna tuarum,
Atque animas arcesse novas. Vix navita Porthmeus
Sufficiet simulacra virum traducere cimba;
Classe opus est. tuq; ingenti satiare ruina
Pallida Tisiphone, concisaq; vulnera mande.
Ad Stygios manes laceratus ducitur orbis.
Vix dum finierat, quum fulgure rupta corusco
Intremuit nubes, elisosq; abscidit ignes.
Subsedit pater umbrarũ, gremioq; reducto
Telluris, pavitans fraternos palluit ictus.
Continuo clades hominum venturaque damna
Auspiciis patuere Deum, namque ore cruento
Deformis Titan vultus, caligine texit.
Civiles acies jam tum spirare putares.
Parte alia plenos extinxit Cynthia vultus,
Et lucẽ sceleri subduxit. rupta tonabant
Verticibus lassis montis juga,, nec vaga passim
Flumina per notas ibant morientia ripas,

Armo-

Armorum strepitu cœlum furit, & tuba Martem
Sideribus transmissa ciet, jamq; Ætna voratur
Ignibus insolitis, & in æthera fulmina mittit.
Ecce inter tumulos, atque ossa carentia bustis
Vmbrarum facies diro stridore minatur.
Fax stellis comitata novis incendia ducit;
Sanguineoque recens descendit Iuppiter imbre.
Hæc ostenta brevi solvit Deus. Exuit *omnes*
Quippe moras Cæsar, vindictæque actus amore
Gallica projecit, civilia sustulit arma.
Alpibus aereis, ubi Graio nomine, pulsæ
Descendunt rupes, & se patiuntur adiri,
Est locus Herculeis aris sacer. hunc nive dura
Claudit hiems, canoque ad sidera vertice tollit.
Cœlũ illinc cecidisse putes. non solis adulti
Mansuescit radiis, non verni temporis aura:
Sed glacie concreta rigens, hiemisq; pruinis. *Totum*

Totum ferre potest humeris minitantibus orbem.
Hæc ubi calcavit Cæsar juga milite læto,
Optavitq; locũ, summo de vertice mentis
Hesperiæ cãpos late prospexit, & ambas
Intẽtans cũ voce manus ad sidera, dixit:
Iuppiter omnipotens, & tu Saturnia Tellus
Armis læta meis, olimque onerata triumphis:
Testor ad has acies invitum arceßere Martem,
Invitas me ferre manus, sed vulnere cogor,
Pulsus ab urbe mea, dum Rhenum sanguine vinco,
Dum Gallos iterum Capitolia nostra petentes
Alpibus excludo: vincendo, certior exul:
Sanguine Germano, sexagintaq; triumphis,
Esse nocens cœpi: quanquam quos gloria terret,
Aut qui sunt, qui bella volunt? mercedibus empta,
Ac viles operæ; quorum est mea Roma noverca.
Ut reor, haud impune; nec hanc sine vindice dextram

Vinciet ignavus. victores ite ferentes.
Ite mei comites, & caussam dicite ferro.
Namq; omnes unũ crimen vocat: õnibus
Impendet clades. reddẽda est gratia vobis
Non solus vici. quare, quia pœna trophæis
Imminet, & sordes meruit victoria nostra,
Iudice fortuna cadat alea. sumite bellũ,
Et tentate manus. certe mea caussa peracta est.
Inter tot fortes armatus nescio vinci.
Hæc ubi personuit, de cælo Delphicus ales
Omnia læta dedit, pepulitque meatibus auras.
Nec non horrendi nẽoris de parte sinistra
Insolitæ voces flamma sonuere sequenti.
Ipse nitor Phœbi vulgato lætior orbe
Crevit, & aurato præcinxit fulgure vultus.
Fortior omnibus movit Mavortia signa
Cæsar, & insolito gressu prior occupat haustus.
Prima quidem glacies, & cana juncta pruina
Non pugnavit hũus. mitiq; horrore quievit:
Sed postquam turmæ nimbos fregere ligatos,
Et pavidus quadrupes undarum vincula rupit,

Incaluere

Incaluere nives, mox flumina montibus altis
Undabant modo nata. sed hæc quoque jussa putares:
Stabant & vincta fluctus stupere pruina:
Et paullo ante lues jam concidenda jacebat.
Tum vero malefida prius vestigia lusit,
Decepitq; pedes. passim turmaq; virique,
Armaque congesta strue deplorata jacebant.
Ecce etiam rigido concussæ flamine nubes
Exonerabantur, nec rupti turbine venti
Deerant, aut tumida confractum grandine cælum:
Ipsæ jam nubes ruptæ super arma cadebant,
Et concreta gelu. Ponti velut unda ruebat.
Victa erat ingēti Tellus nive, victaq; cæli
Sidera, victa suis hærentia flumina ripis
Nondum Cæsar erat: sed magnam nixus in hastam
Horrida securis frangebat gressibus arva.
Quales Caucasea decurrens arduus arce
Amphitryoniades; aut torvo Iupiter ore,
Quum se verticibus magni demisit Olympi,

Et periturorum disiecit tela Gigantum.
Dum Cæsar tumidas iratus deprimit arces:
Interea volucer motis conterrita pennis
Fama volat, summique petit juga celsa Palati:
Atque hoc Romano attonito fert omnia signa:
Iam classes fluitare mari, totasque per Alpes
Feruere Germano perfusas sanguine turmas.
Arma, cruor, cædes, incendia, totaq; bella
Ante oculos volitant. ergo pulsata tumultu
Pectora per dubias scinduntur territa caussas.
Huic fuga per terras, illi magis unda probatur;
Et patriâ est Pontus jam tutior. est, magis arma
Qui tentata velit: fatisque iubentibus actus.
Quantum quisque timet, tantum fugit. ocyor ipse
Hos inter motus populus, miserabile visu,
Quo mẽs icta jubet, deserta ducitur urbe.
Gaudet Roma fuga, debellatiq; Quirites
Rumo-

Rumoris sonitu mœrentia tecta relinquunt.
Ille manu trepida natos tenet: ille pẽates
Occultat gremio, deploratumq; relinquit
Limen, & absentem votis interficit hostem.
Sunt qui conjugibus mœrentia pectora jungant,
Grandævosque patres: onerisque ignara juventus
Id, pro quo metuit, tantum trahit. omnia secum
Hic vehit imprudens, prædamque in prælia ducit.
Ac velut ex alto quum magnus inhorruit Auster,
Et pulsas evertit aquas, non arma ministris,
Non regimen prodest: ligat alter pondera pinus,
Alter tuta sinu tranquillaq; littora quærit:
Hic dat vela fugæ, Fortunæq; õnia credit
Quid tam parva queror? gemino cum Consule Magnus,
Ille tremor Ponti, sævi quoque terror Hydaspis,
Et piratarum scopulus; modo quem ter ovantem

Iuppiter horruerat, quem fracto in gurgite Pontus,
Et veneratus erat submissa Bosporus unda,
Pro pudor! Imperii deserto nomine fugit,
Ut Fortuna levis Magni quoque terga videret.
Ergo tanta lues Divûm quoque numina vidit,
Consensitq; fugæ cæli timor. ecce per orbẽ
Mitis turba Deum, terras exosa furentes
Deserit, atque hominum damnatum avertitur agmen.
Pax prima ante alias, niveos pulsata lacertos
Abscondit galea victũ caput, atq; relicto
Orbe fugax Ditis petit implacabile regnum
Huic comes it sincera Fides, & crine soluto
Iustitia, ac mœrens lacera Concordia palla.
At contra, sedes Erebi quà rupta dehiscit;
Emergit late Ditis chorus, horrida Erinnys,
Et bellona minax, facibusque armata Megæra:
Letumque, Insidiæque, & lurida Mortis imago.

Quas

Quas inter Furor, abruptis ceu liber habenis
Sanguineum late tollit caput, oraq; mille
Vulneribus confossa cruenta casside velat.
Haret detritus lævâ Mavortius umbo,
Innumerabilibus telis gravis: atque flagranti
Stipite dextra mina terris incendia portat.
Sẽtit terra Deos, mutataq; sidera pondus
Quæsivere suũ. namque omnis Regia cæli
In partes diducta ruit: primumq; Dione
Cæsaris acta sui ducit comes additur illi
Pallas, & ingentem quatiens Mavortius hastam:
Magnaque cum Phœbo soror, & Cyllenia proles
Excipit, ac totis similis Tirynthius actis.
Infremuere tubæ, ac scisso Discordia crine
Extulit ad superos Stygium caput. hujus in ore
Concretus sanguis contusaque lumina flebant.
Stabant ærati scabra rubigine dentes;
Tabo lingua fluẽs, obsessa draconibus ora,
Atq; intertorto laceratam pectore vestẽ
Sanguineam tremulâ quatiebat lampada dextrâ.
Hæc ut Cocyti tẽebras, & Tartara liquit,

Alta petit gradiẽs Juga nobilis Appennini
Unde omnes terras, atque omnia littora poſſet
Aſpicere, ac tot fluitantes orbe catervas:
Atq; has erũpit furibundo pectore voces:
Sumite nunc gentes accenſis mentibus arma;
Sumite, & in medias immittite lampadas urbes.
Vincetur quicũq; latet: non fœmina ceſſet
Non puer, aut auo jã deſolata ſenectus.
Ipſa tremat Tellus, lacerataque tecta rebellent.
Tu legem Marcelle: tene tu concute plebẽ
Curio, tu fortem ne ſupprime Lentule Martem.
Quid porro tu Diue tuis cunctaris in armis?
Non frangis portas? non muris oppida ſolvis,
Theſaurosq; rapis? neſcis tu Magne tueri
Romanas acies? pidauria mœnia quare,
Theſſalicosque ſinus humano ſanguine tinge.
Factum eſt in terris, quicquid Diſcordia juſſit.

*

Cum hæc Eumolpus ingenti volubili-

tate

tate verborum effudisset, tandem Crotona intravimus: ubi quidem parvo diversorio refecti, postero die amplioris fortunæ domum quærentes incidimus in turbam heredipetarum, sciscitantium quod genus hominum, aut unde veniremus. Ex præscripto ergo consilii communis, exaggerata verborum volubilitate, unde, aut qui essemus, haud dubie credentibus indicavimus. Qui statim opes suas summo cum certamine in Eumolpum congesserunt: certatim omnes muneribus gratiam Eumolpi sollicitant.

* * *

Dum hæc magno tempore Crotone aguntur, & Eumolpus felicitate plenus prioris fortunæ esset oblitus statum, adeo ut suis jactaret neminem gratiæ suę ibi posse resistere, impuneque suos, si quid deliquissent in ea urbe, beneficio amicorum laturos. Ceterum ego, etsi quotidie magis magisque superfluentibus bonis saginatum corpus impleveram, putabamque à custodia mei removisse vultum fortunam: tamen sæpius tam consuetudinem meam cogitabam quam causam. &, Quid ajebam, si callidus captator explora-

torem in Africam miſerit, mendaciumque deprehenderit noſtrum? Quid ſi etiam mercenarius præſenti felicitate laſſus indicium ad amicos detulerit, totamque fallaciam invidioſa proditione detexerit? Nempe rurſus fugiendum erit, & tandem expugnata paupertas nova mendicitate revocanda. Dii deæque quam male eſt extra legem viventibus? quicquid meruerunt ſemper expectant.

*

Quia noſti Venerem tuam, ſuperbiam captas, vendisque amplexus, non commodas. Quo enim ſpectant flexæ pectine comæ? quo facies medicamine attrita, & oculorum quoq; mollis petulantia? quo inceſſus tute compoſitus; & ne veſtigia quidem pedum extra menſuram aberrantia, niſi quod formam proſtituis, ut vendas? Vides me? nec auguria novi nec Mathematicorum cælum curare ſoleo: ex vultibus tamen hominum mores colligo, & cum ſpatiantem vidi quid cogites, ſcio. Sive ergo nobis vendis quod peto, mercator paratus eſt: ſive, quod humanius eſt, commodas, effice ut beneficium debeam. Nam quod ſervum te & humilem fateris, accendis deſiderium æſtuantis.

Quæ-

Quædam enim fœminę ſordibus calent. nec libidinem concitant, niſi aut ſervos viderint, aut ſtatores altius cinctos. harena aliquas accendit, aut perfuſus pulvere multo, aut hiſtrio ſcenæ oſtentatione traductus. Ex hac nota domina eſt mea. uſque ab orcheſtra quatuordecim tranſilit, & in extrema plebe quærit quod diligat. Itaque oratione blandiſſima plenus, Rogo, inquam, nunquid illa quæ me amat, tu es? Multum riſit ancilla poſt tam frigidum ſcema, & Nolo, inquit, tibi tam valde placeas: ego adhuc ſervo nunquam ſuccubui, nec hoc dii ſinant, ut amplexus meos in crucem mittam. Viderint matronæ, quæ flagellorum veſtigia oſculantur: ego, etiam ſi ancilla ſum, nunquam tamen niſi in equeſtribus ſedeo. Mirari equidem tam diſcordem libidinem cœpi, atque inter monſtra numerare, quod ancilla haberet matronæ ſuperbiam, & matrona ancillæ humilitatem. Procedentibus deinde longius jocis, rogavi ancillam ut in platanona produceret dominam. Placuit puellæ conſilium. itaque collegit altius tunicam, flexitque ſe in eum diphona, qui ambulationi hærebat. nec diu morata, domina producit è latebris,

bris, laterique applicat meo mulierem omnibus ſimulacris emendatiorem. Nulla vox eſt, quæ formam ejus poſſit comprehendere: nam quidquid dixero, minus erit. Crines ingenio ſuo flexi, per totos ſe humeros effuderant: frons minima, & quæ radices capillorum retro flexerat: ſupercilia uſque ad malarum ſcripturam currentia, & rurſus confinio luminum pene permixta: oculi clariores ſtellis extra lunam fulgentibus: nares paululum inflexæ: & oſculum quale Praxiteles habere Dïanam credidit. Iam mentum, jam cervix, jam manus, jam pedum candor intra auri gracile vinculum poſitus, Parium marmor exſtinxerat. Itaque tunc primum Dorida vetus amator contempſi.

Quid factum eſt quod tu projectis Iuppiter armis,
Inter cælicolas fabula muta taces,
Nunc erat à torva ſummittere cornua fronte,
Nunc pluma canos diſſimulare tuos.
Hæc vera eſt Danaë, tenta modo tangere corpus;
Iam tua flammifero membra calore fluent, *

Delectata illa riſit tam blandum, ut vide-

videretur mihi plenum os extra nubem Luna proferre. Mox digitis gubernantibus vocem, Si non fastidis, inquit, fæminam ornatam, & hoc primum anno virum expertam, concilio, tibi, ô juvenis, sororem. habes tu quidem & fratrem, neque enim me piguit inquirere: sed quid probibet & sororem adoptare? eodem gradu venio: tu tantum dignare & meum osculum, cum libuerit, agnoscere. Immo, inquam ego, per formam tuam te rogo, ne fastidias hominem peregrinum inter cultores admittere: invenies religiosum, si te adorari permiseris. Ac, ne me judices ad hoc templum amoris gratis accedere, dono tibi fratrem meum. Quidni, inquit illa, donas mihi eum, sine quo non potes vivere; ex cujus osculo pendes, quem sic tu amas, quemadmodum ego te volo? Hæc ipsa cum diceret, tanta gratia conciliabat vocem loquentis, tam dulcis sonus pertentatum mulcebat aëra, ut putares inter auras canere Sirenum concordiam. Itaque miranti, & toto mihi cælo clarius nescio quid relucente, libuit deæ nomen quærere. Ita; inquit, non dixit tibi ancilla mea, me Circen voca-

ri? non ſum quidem Solis progenies; nec mea mater, dum placet, labentis mundi curſum detinuit: habeo tamen quod cælo imputem, ſi nos fata conjunxerint. Imo jam neſcio quid tacitis cogitationibus deus agit: nec ſine cauſa Polyænon Circe amat. Semper inter hæc nomina magna fax ſurgit. Sume ergo amplexum, ſi placet. neque eſt quod curioſum aliquem extimeſcas. longe ab hoc loco frater eſt. Dixit hæc Circe, implicitumque me brachiis mollioribus pluma, deduxit in terram vario gramine indutam.

Idæo quales fudit de vertice flores
Terra parens, cũ ſe confeſſo junxit amori
Iuppiter, & tot concepit pectore flammas:
Emicuere roſæ, violæq; & molle cyperon,
Albaque de viridi riſerunt lilia prato:
Talis humus Venerem molles clamavit herbas,
Candidiorque dies ſecreto favit amori.

In hoc gramine pariter compoſiti mille oſculis luſimus, quærentes voluptatem Quid eſt, inquit, nunquid te oſculum meum offendit? nunquid ſpiritus jejunio macer? nunquid alarum negligens ſudor? Puto, ſi hæc non ſunt, nunquid Gytona times? Perfuſus ego rubore mani-

manifesto; etiam si quid habueram virium perdidi, totoque corpore velut laxato, Quæso, inquam, Regina, noli suggilare miserias: veneficio contactus sum. *

Dic Chrysis, sed verum nunquid indecens sum? nunquid incompta? nunquid ab aliquo naturali vitio formam meam excæco? noli decipere dominam tuam: nescio quid peccavimus. Rapuit deinde tacenti speculum, &, postquam omnes vultus tentavit quos solet inter amantes risus frangere, excussit vexatam solo vestem, raptimque ædem Veneris intravit. Ego contra damnatus, & quasi quodam visu in horrorem perductus, interrogare animum meum cœpi an vera voluptate fraudatus essẽ.

Nocte soporifera veluti cum somnia ludunt
Errantes oculos, effossaq; protulit aurum
In lucem tellus, versat manus improba furtum,
Thesaurosque rapit, sudor quoque perluit ora,
Et mentem timor altus habet, nec forte gravatum
Excutiat gremium secreti conscius auri;
Mox ubi fugerunt elusam gaudia mentem, *Ve-*

Veraque forma redit, animus quod perdidit optat,
Atque in prætertia se totus imagine versat. * *

Gyton. Itaque hoc nomine tibi gratias ago, quod me Socratica fide diliges. Non tam intactus Alcibiades in præceptoris sui lectulo jacuit. * *

Eucolpius. Crede mihi frater, non intelligo me virũ esse, non sentio. funerata est pars illa corporis, qua quondã Achilles eram. **

Veritus puer ne in secreto deprehensus daret sermonibus locum, proripuit se, & in partem ædium interiorem fugit. * * Cubiculum autem meum intrauit Chrysis, codicillosque mihi dominæ suæ reddidit, in quibus hæc erant scripta: Si libidinosa essem quererer decepta: nunc etiam languori tuo gratias ago. In umbra voluptatis diutius lusi. quid tandem agas, quæro, & an tuis pedibus perveneris domum. negant enim medici sine nervis homines ambulare posse. Narrabo tibi adolescens, paralysin cave. nunquam ego ægrum tam magno periculo vidi. medius fidius jam peristi. Quod si idem frigus genua manusque tentaverit tuas, licet ad tubicines mittas.

Quid

Quid ergo est? etiam si gravem injuriam accepi homini tamen misero non invideo medicinam. Si vis sanus esse Gytonem roga: recipies inquam nervos tuos, si triduo sine fratre dormieris. nam quod ad me attinet, non timeo nequis inveniatur, cui minus placeam. nec speculum mihi, nec fama mentitur. Vale si potes. Ut intellexit Chrysis me perlegisse totum convitium: Solent, inquit, hæc fieri, & præcipue in hac civitate, in qua mulieres etiam Lunam deducunt. *

Itaque hujus quoque rei cura agetur: rescribe modo blandius dominæ, animumque ejus candida humanitate restitue. verum enim fatendum est, ex qua hora injuriam accepit, apud se non est, Libenter quidem parvi ancillæ, verbaque codicillis talia imposui: Polienos Circæ salutem: Fateor me domina sæpe peccasse: nam & homo sum, & adhuc juvenis: nunquam tamen ante hunc diem usque ad mortem deliqui. Habes confitentem reum. quicquid jusseris merui. proditionem feci, hominem occidi, templum violavi. In hæc facinora quære supplicium. Sive occidere placet, ferro meo venio: sive verberibus

beribus contenta es, curro nudus ad dominam. Illud unum memento, non me, sed instrumenta peccasse. paratus miles arma non habui. quis hoc turbaverit, nescio: forsitan animus antecessit corporis moram. forsitan dum omnia concupisco, voluptatem tempore consumpsi. non invenio quod feci. Paralysin tamen cavere jubes, tanquam jam major fieri possit, quæ abstulit mihi, per quod etiam te habere potui. Summa tamen excusationis meæ hæc est: Placebo tibi, si me culpam emendare permiseris. * Dimissa cum ejusmodi pollicitatione Chryside, curavi diligentius noxiosissimum corpus, balneoque præterito modica unctione usus, mox cibis validioribus pastus, id est, bulbis, cochlearumque sine jure cervicibus, hausi parcius merum. hinc ante somnum leuissima ambulatione coma positas sine Gytone cubiculum intravi. Tanta erat placandi cura, ut timerem ne latus meum frater conuelleret. Postero die, cum sine offensa corporis animique consurrexissem, in idem platanona descendi, etiam si locum inauspicatum timebam, cœpique inter arbores ducem itineris expectare Chrysidem.

Nec

Nec diu spatiatus consederam, ubi hesterno die fueram, cum illa intervenit, comitem aniculam trahens. Atque, ut me consalutavit; Quid est, inquit, fastose, ecquid bonam mentem habere cœpisti? Illa de sinu licium protulit varii coloris filis intortum, cervicemque vinxit meam. Mox turbatum sputo puluerem medio sustulit digito, frontemque repugnantis signavit. hoc peracto carmine, ter me jussit expuere, terque lapillos conjicere in sinum, quos ipsa præcantatos purpura involuerat, admotisque manibus tentare cœpit inguinum vires. Dicto citius nervi paruerunt imperio, manusque aniculæ ingenti motu repleverunt. At illa gaudio exultans, Vides, inquit, Chrysis mea, vides quod alis leporem excitavi. *

Nobilis æstivas platanus diffuderat umbras,
Et circumtonsæ trepidanti vertice pinus,
Et baccis redimita daphne, tremulaque cupressus.
Has inter ludebat aquis errantibus amnis
Spumeus & querulo versabat rore lapillos.
Dignus amore locus. testis silvester Iasdon
Atque

Atque urbana Progne: quæ circum gramina fusa
Et molles violas, cantu sua rura colebant.

Premebat illa resoluta marmoreis cervicibus aureum thorum, myrtoque florenti quietum verberabat. Itaque ut me vidit, paullulum erubuit, hesternæ scilicet injuriæ memor; deinde ut remotis omnibus secundum invitantem consedi, ramum super oculos meos posuit, & quasi pariete interiecto audacior facta, Quid est, inquit, paralytice, ecquid hodie totus venisti? Rogas, inquam ego, potius quam tentas? totoque corpore in amplexum ejus immissus non precantis usque ad satietatem osculis fruor. * *

Ipsa corporis pulchritudine me ad se vocante trahebat ad Venerem. jam pluribus osculis collisa labra crepitabant. jam implicitæ manus omne genus amoris invenerant: jam alligata mutuo ambitu corpora, animarum quoq; mixturam fecerant.

* *

Manifesto matrona contumeliis verberata, tandem ad ultionem decurrit, vocatque cubicularios, & me jubet, cato-

catorogare. Nec contenta mulier tam gravi injuria mea, convocat omnes quasillarias, familiæque sordidissimam partem., ac me conspui jubet. Oppono ego manus oculis meis, nullisque precibus effusis, quia sciebam quid meruissem, verberibus sputisque extra januam ejectus sum. Ejicitur & Proselenos, Chrysis vapulat, totaque familia tristis inter se mussat, quæritque quis dominæ hilaritatem confuderit.

* *

Itaque pensatis vicibus animosior verberum notas arte contexi, ne aut Eumolpus cotumelia mea hilarior fieret, aut tristior Gyton. Quod solum igitur salvo pudore poteram confingere., languorem simulare cœpi conditusque lectulo, totum ignem furoris in eam converti, quæ mihi omnium malorum caussa fuerat.

Ter corrupi terribilem manu bipennem,
Ter languidior colliculi repente thyrso,
Ferrum timui, quod trepido male dabat usum.
Namque illa metu frigidior rigente bruma

Confugerat in viscera mille operta rugis,
Ita non potui supplicio caput aperire;
Sed furcifera mortifero timore lusus,
Ad verba, magis quæ poterant nocere,
fugi.

Erectus igitur in cubitum, hac fere oratione contumacem vexaui: Quid dicis, inquam, omnium hominum deorumque pudor? nam nec nominare quidem te inter res serias fas est. Hoc de te merui, ut me in cælo positum ad inferos traheres? ut traduceres annis primo florentes vigore, senectæque ultimæ mihi lassitudinem imponeres? Rogo, te, mihi apodixin defunctoriam redde Hæc ut iratus effundi;

Illa solo fixos oculos aversa tenebat:
Nec magis incepto vultum sermone movetur,
Quã lente salices, lassove papavera collo.

Nec minus ego tam fœda objurgatione finita, pœnitentiam agere sermonis mei cœpi, secretoque rubore perfundi, quod oblitus verecundiæ meæ, cum ea parte corporis verba contulerim, quam ne ad cognitionem quidem admittere severioris notæ homines solent. Mox perfricata diutius fronte, Quid autem ego, inquam, mali feci, si dolorem meum

meum naturali convitio exoneravi? aut quid est quod in corpore humano ventri maledicere solemus, aut gulæ, capitique etiam cum sæpius dolet? quid? num & Vlyxes cum corde litigat suo? Et quidem tragici oculos suos tanquam audientes castigant? Podagrici pedibus suis maledicunt, chiragrici manibus, lippi oculis; & qui offenderunt sæpe digitos, quicquid doloris habent, in pedes deferunt.

Quid me constricta spectatis fronte Catones,
Damnatisq; novæ simplicitatis opus?
Sermonis puri non tristis gratia rides,
Quod facit populus, candida lingua refert.
Nam quis concubitus Veneris, quis gaudia nescit?
Quis petat in tepido membra calere thoro?
Ipse pater veri doctus Epicurus in arte
Iussit, & hoc vitam dixit habere telos,

Nihil est hominum inepta persuasione falsius, nec ficta severitate ineptius. Hac declamatione finita Gytona voco, &, Narra mihi, inquam, frater, sed tua fide; ea nocte, qua te mihi Ascyltos sub-

ſub duxit, uſq; in injuriam vigilavit: an contentus fuit vidua pudicaque nocte? Tetigit puer oculos ſuos, conceptiſſimisque juravit verbis ſibi ab Aſcylto nullam vim factam. * *
poſitoque in limine genu, ſic deprecatus ſum numina verſu:

Nympharum Bacchique comes, quem pulcra Dione
Divitibus ſilvis numen dedit, inclyta paret
Cui Lesbos, viridisque Thaſos, quem Lydus adorat
Septifluus, templumque tuis imponit hypæpis:
Huc ades, & Bacchi tutor, Dryadumque voluptas,
Et timidas admitte preces: non ſanguine triſti.
Perfuſus venio; non templis impius hoſtis.
Admovi dextram: ſed inops, & rebus egenis
Attritus, facinus non toto corpore feci.
Quisquis peccat inops minori eſt reus. Hac prece quæſo
Exonera mentem, culpæq; ignoſce minori.
Et quandoq; mihi fortunæ arriſerit hora,
Non ſine honore tuum patiar decus ibit ad aras

Sancte

Sanƈte tuas hircus pecoru pater: ibit ad aras
Corniger, & querulæ fœtus ſuis, beſtia laƈtens,
Spumabit pateris hornus liquor, & ter ovantum
Circa delubrum greſſum feret ebria pubes.

Cum hæc ago, ſolertique cura depoſito meo caveo, intravit delubrum anus laceratis crinibus nigraque veſte deformis; extraque veſtibulum me injecta manu duxit.

Quæ ſtriges comederunt nervos tuos? aut quod purgamentum in nocte calcaſti in trivio aut cadaver? Nec à puero quidente vindicaſti: ſed mollis, debilis, laſſus, tanquam caballus in clivo, & operam & ſudorem perdidiſti; nec contentus ipſe peccare, mihi deos iratos extricaſti. *Proſelenos.*

* ac me iterum in cellam ſacerdotis nihil recuſantem perduxit, impulitque ſuper lectnm, & harundinem ab oſtio rapuit: iterumque nihil reſpondentem mulcavit. ac niſi primo ictu harundo quaſſata verberantis impetum minuiſſet, forſitan etiam brachia mea, caputque fregiſſet; *Eucolpius.*

ſet. Ingemui ego, utique propter maſcarpionem, lacrymisque ubertim manantibus obſcuratum dextra caput ſuper pulvinum inclinavi. Nec minus illa fletu confuſa altera parte lectuli ſedit, ætatisque longæ moram tremulis vocibus cœpit accuſare, donec intervenit ſacerdos: Quid vos, inquit in cellam meam tanquam ante recens buſtum veniſtis? utique die feriarum, quo etiam lugentes rident? O, inquit, ô Enothea, hunc adoleſcentem quem vides, malo aſtro natus eſt: nam neque puero, neq; puellæ bona ſua vendere poteſt. Nunquam tu hominem tam infelicem vidiſti: lorum in aqua, non inguina habet. Ad ſummam, qualem putas eſſe, qui de Circes toro ſine voluptate ſurrexit? His auditis Enothea, inter utrumque conſedit, motoque diutius capite; Iſtum, inquit, morbum ſola ſum quæ emendare ſcio. Et ne putetis perplexe agere, rogo ut adoleſcentulus mecum nocte dormiat. niſi illud tam rigidum reddidero quàm cornu.

Quicquid in orbe vides, paret mihi: florida tellus,
Cum volo, ſpiſſatis areſcit languida ſuccis:

Cum

Cum volo fundit opes, ſcopulique atque horrida ſaxa
Niliacas jaculantur aquas. mihi pontus inertes
Summittit fluctus: zephyrique tacentia ponunt
Ante meos ſua flabra pedes. mihi flumina parent,
Hircanaq; tygres, & juſſi ſtare dracones.
Quid leviora loquor? Luna deſcendit imago
Carminibus deducta meis, trepidusque furentes.
Flectere Phœbus equos revoluto cogitur orbe.
Tantum dicta valent. Taurorum flamma quieſcit
Vigineis exſtincta ſacris. Phœbeia Circe
Carminibus magicis ſocios mutavit Vlyxis:
Proteus eſſe ſolet quicquid libet. his ego callens
Artibus Idæo frutices in gurgite ſiſtam,
Et rurſus fluvios in ſummo vertice ponam.

Inhorrui ego tam fabuloſa pollicitatione conterritus, anumque inſpicere deligentius cœpi. Ergo exclamat, ô Enothea, *Eucolpius.*

Enothea, imperio parete: detersisque curiose manibus, inclinavit se in lectulum., ac me semel iterumque basiavit. Enothea mensam veterem posuit in medio altari, quam vivis implevit carbonibus, & camellam etiam vetustate ruptã pice temperata refecit. Tum clauum, qui detrahentem sequutus cum camella lignea fuerat, fumoso parieti reddidit: mox incincta quadrato pallio cucumam ingentem foco apposuit; simulq; pannum de carnario detulit furca, in quo faba erat ad usum reposita, & sincipitis vetustissima particula mille plagis dolata. Ut solvit ergo licio pannum, partem leguminis super mensam effudit, jussitque me diligenter purgare. Servio ego imperio, granáque sordidissimis putaminibus vestita curiosa manu segrego. At illa inertiam meam accusans improba tollit, dentibusque folliculos pariter spoliat, atque in terram veluti muscarum imagines despuit. * * *

Mirabile quidem paupertatis ingenium singularumque rerum quasdam artes. *

Non Indum fulgebat ebur, quod inhaeserat auro,
Nec

Nec jã calcato radiabat marmore terra
Muneribus delusa suis: sed crate saligna
Impositum Cereris vacua nemus, & nova terra
Pocula quæ facili vilis rota finxerat actu.
Hinc molli stilla latus, & de caudice lento
Viminea lances, maculataque testa Lyæo:
At paries circa palea satiatus inani,
Fortuitoque luto: clavus numerabat agrestis.
Et viridi junco gracilis pẽdebat harundo
Præterea quæ fumoso suspensa tigillo,
Conservabat opes humilis casa, mitia sorba
Inter odoratas pendebant texta coronas,
Et cymbra veteres, & passis uva racemis.
Qualis in Actæa quondam fuit hospita terra
Digna sacris Hecates, quam Musa loquentibus annis
Battiadæ veteris mirando tradidit ævo.

*

Dum illa carnis etiam paullulum delibat, & coæquale natalium suorum sinciput in carnarium furca reponit,

fracta est putris sella, quæ staturæ altitudinem adjecerat, anumque suo pondere dejectam super foculum mittit. frangitur ergo ceruix cucumulæ, ignemque modo conualescentem exstinguit, * vexat cubitum ipsa stipite ardenti, faciemque totam excitato cinere perfudit. Consurrexi equidem turbatus, anumq; non sine risu meo erexi: statimque ne res aliqua sacrificium moraretur, ad reficiendum ignem in vicinia cucurri. vix ad casæ hostiolum processeram, cum ecce tres anseres sacri, qui, ut puto, medio die solebant ab anu diaria exigere, impetum in me faciunt, fœdeq;, ac veluti rabioso stridore circumsistunt trepidantem: atque alius tunicam meam lacerat, alius vincula calciamentorum resoluit, ac trahit: unus etiam, dux ac magister sævitiæ, non dubitavit crus meum serrato vexare morsu. Oblitus itaque nugarum, pedem mensulæ extorsi, cœpique pugnacissimum animal armata elidere manu: nec satiatus defunctorio ictu, morte me anseris vindicavi.

Tales Herculea Stymphalidas arte coactas

Ad

Ad cælum fugiße reor, peneque fluentes
Harpyias, cum Phineo maduere veneno
Fallaces epulæ. tremuit perterritus æther
Planctibus insolitis, confusaq; regia cæli.

Iam reliqui revolutam, passimque per totum effusam pavimentum collegerant fabam, orbatiq;, ut existimo, duce, redierant in templum, cum ego prædæ simul atq; hac vindicta gaudens, post lectum, occisum anserem mitto, vulnusq; cruris haud altum aceto diluo. Deinde convitium verens, abeundi formavi consilium: collectoque cultu meo ire extra casam cœpi. Nec dum libaveram cellulæ limen, cum animadverto Enotheam cum testo ignis pleno venientem. Reduxi igitur gradum, projectaque veste tanquam expectarem morantem, in aditu steti, Collocavit illa ignem cassis harundinibus collectum, ingestisque super pluribus lignis excusare cœpit moram, quod amica se non dimisisset tribus nisi potionibus è lege siccatis. Quid porro tu, inquit, me absente fecisti? aut ubi est faba? Ego, qui putaveram me rem laude etiam dignam fecisse, ordine illi totum prælium exposui; &, ne diutius tristis esset, jactu-

ræ pensionem anserem obtuli : quem anus ut vidit, tam magnum æque clamorem sustulit, ut putares iterum anseres limen intrasse. Confusus itaque & novitate facinoris attonitus, quærebam quid excanduisset, aut quare anseris potius quam mei misereretur. At illa complosis manibus, Scelerate, inquit, & loqueris? nescis quam magnum flagitium admiseris. Occidisti Priapi delicias, anserem omnibus matronis acceptissimum. Itaque ne te putes nihil egisse, si magistratus hoc scierint, ibis in crucem. Polluisti sanguine domicilium meum ante hunc diem inviolatum; fecistique, ut me quisquis voluerit inimicus sacerdotio pellat. Rogo, inquam, noli clamare : ego tibi pro ansere strutiocamelum reddam. Dum hæc me stupente in lectulo sedet, anserisque fatum complorat, interim Proselenos cum impensa sacrificii venit, visoque ansere occiso, sciscitata caussam tristitiæ, & ipsa flere vehementius cœpit, meique misereri, tanquam patrem meum, non publicum anserem occidissem. Itaque tædio fatigatus, Rogo, inquam, expiare ma-

nus pretio licet, si vos provocassem, etiam si homicidium fecissem. Ecce duos aureos pono, unde possitis & deos, & anseres emere. Quos vidit Enothea, Ignosce, inquit, adolescens, sollicita sum tua caussa: amoris est hoc argumentum, non malignitatis. Itaque dabimus operam, ne quis hoc sciat. Tu modo Deos roga, ut illi facto tuo ignoscant.

Quisquis habet nummos, secura naviget aura,
Fortunamque suo temperet arbitrio.
Uxorem ducat Danaen, ipsumq; licebit
Acrisium jubeat credere, quod Danaën
Carmina componat, declamet, concrepet omneis
Et peragat caussas, sitque Catone prior.
Iurisconsultus PARET, NON PARET, habeto,
Atque esto quicquid Servius & Labeo.
Multa loquor. quidvis nummis præsentibus opta,
Et veniet. clausum possidet arca Iovem. *

Infra manus meas camellam vini posuit, & cum digitos pariter extensos porris apioque lustrâsset, avellanas nu-

ces cum precatione mersit in vinum : & sive in summum redierant, sive subsederant, ex hac conjectura dicebat : nec me fallebat, inanes scilicet, ac sine medulla ventosas nuces in summo humore consistere, graves autem & plenas integro fructu ad ima deferri. *

Recluso pectore extraxit fortissimum jecur, & inde mihi futura prædixit. Immo, ne quod vestigium sceleris superesset, totum anserem laceratum verubus confixit, epulasque etiam lautas paulo ante, ut ipsa dicebat, perituro parauit. Volabant inter hæc potiones meracæ. *

Profert Enothea scorteum fascinum, quod ut oleo & minuto pipere atque urticæ trito circumdedit semine, paulatim cœpit inserere ano meo. Hoc crudelissima anus spargit subinde humore femina mea. * Nasturcii succum cum abrotano miscet, perfusisque inguinibus meis viridis urticæ fascem comprehendit, omniaque infra umbilicum cœpit lenta manu cædere.

*

Aniculæ, quamvis solutæ mero ac libidine essent, eandem viam tentant, & per-

per aliquos vicos secutæ fugientem, Prehende furem, clamant. Euasi tamen omnibus digitis inter præcipitem decursum cruentatis. *

Chrysis, quæ priorem fortunam tuam oderat, hanc vel cum periculo capitis persequi destinat. *

Quid huic formæ aut Ariadne habuit, aut Leda simile? quid contra Hanc Helene, quid Venus posset? Ipse Paris Dearum libidinantium judex, si hanc in comparatione vidisset, tam petulantibus oculis, & Helenem huic donasset, & Deas. Saltem si permitteretur osculum capere, si illud cæleste ac divinum pectus amplecti, forsitan rediret hoc corpus ad vires; & resipiscerent partes veneficio, credo, sopitæ. Nec me contumeliæ lassant: Quod verberatus sum, nescio: quod ejectus sum, lusum puto; modo redire in gratiam liceat. *

Torum frequenti tractatione vexavi, amoris mei quasi quandam imaginem.

*

Non solum me numen, & implacabile fatum
Persequitur, prius Inachia Tirynthius ira

 Ex-

Exagitatus, onus cæli tulit : ante prophanam
Iunonẽ Pelias sensit : tulit inscius arma
Laomedon : gemini satiavit numinis iram
Telephus : & regnum Neptuni cavit Vlyxes.
Me quoque per terras, per cani Nereos æquor
Hellespontiaci sequitur gravis ira Priapi

*

Quærere à Gytone meo cœpi, num aliquis me quæsisset. Nemo, inquit, hodie: sed hesterno die mulier quædam haud inculta januam intravit : cumque diu mecum esset locuta, & me accersito sermone lassasset, ultimo cœpit dicere, te noxam meruisse, daturumque serviles pœnas, si læsus in querela perseverasset. *

Nondum querelam finieram, cum Chrysis intervenit, amplexuq; effusissimo me invasit, &, Teneo te, inquit, qualem speraveram : tu desiderium, tu voluptas mea, nunquam finies hunc ignẽ, nisi sanguine exstinxeris. *

Unus ex novitiis servulis subito accurrit, & mihi dominum iratissimum

esse affirmavit, quod biduo jam officio defuissem; recte ergo me facturum, si excusationem aliquam idoneam praeparassem. Vix enim posse fieri, ut rabies irascentis sine verbere consideret.

*

Matrona inter primas honesta, Philomela nomine, quae multas saepe hereditates officio aetatis extorserat, tum anus & floris exstincti, filium filiamque ingerebat orbis senibus, & per hanc successionem artem suam perseverabat extendere. Ea ergo ad Eumolpum venit, & commendare liberos suos ejus prudentiae, bonitatique credere se & vota sua. Illum esse solum in toto orbe terrarum, qui praeceptis etiam salubribus instruere juvenes quotidie posset. Ad summam, relinquere se pueros in domo Eumolpi, ut illum loquentem audirent, quae sola posset hereditatis juvenibus dari. Nec aliter fecit ac dixerat, filiamque speciosissimam cum fratre ephebo in cubiculo reliquit, simulavitque se in templum ire ad vota nuncupanda. Eumolpus, qui tam frugi erat, ut illi etiam ego puer viderer, non distulit puellam

invitare ad Pigiciaca sacra. Sed & podagricum se esse, lumborumque solutorum omnibus dixerat, & si non servasset integram simulationem, periclitabatur totam pene tragœdiam evertere. Itaque, ut constaret mendacio fides, puellam quidem exoravit ut sederet supra commendatam bonitatem ; Coraci autem imperavit, ut lectum in quo ipse jacebat, subiret, positisque in pavimento manibus, dominum lumbis suis commoveret. Ille lento parebat imperio, puellæque artificium pari motu remunerabat. Cum ergo res ad effectum spectaret, clara Eumolpus voce exhortabatur Coraca, ut spissaret officium. Sic inter mercenarium amicamque positus senex veluti oscillatione ludebat. Hoc semel iterumque ingenti risu, etiam suo, Eumolpus fecerat. Itaque ego quoque, ne desidia consuetudinem perderem, dum frater sororis suæ automata per clostellum miratur, accessi tentaturus an pateretur injuriam. Nec se rejiciebat à blanditiis doctissimus puer, sed me numen inimicum ibi quoque invenit.

Dii

Dii majores sunt, qui me restituerunt in integrum. Mercurius enim, qui animas ducere & reducere solet, suis beneficiis reddidit mihi quod manus irata præciderat, ut scias me gratiosiorem esse quam Protesilaum, aut quemquam alium antiquorum. Hæc locutus sustuli tunicam, Eumolpoque me totum approbavi. At ille primo exhorruit: deinde, ut plurimum crederet, utraque manu deorum beneficia tractat. *

Socrates deorum hominumque * gloriari solebat, quod nunquam neque in tabernam conspexerat, nec ullius turbæ frequentioris concilio oculos suos crediderat. Adeo nihil est commodius quam semper cum sapientia loqui. Omnia, inquam, ista vera sunt: nec ulli enim celerius homines incidere debent in malam fortunam, quam qui alienum concupiscunt. Unde plani autem, vnde levatores viverent, nisi aut locellos, aut sonantes ære sacellos pro hamis in turbam mitterent? Sicut muta animalia cibo inescantur: sic homines non capereatur spe, nisi aliquid morderent.

Ex

* * *

Eucolpius. Ex Africa navis, ut promiseras, cum pecunia tua, & familia tua non venit. Captatores jam exhausti liberalitatem imminuerunt. Itaque aut fallor, aut fortuna communis cœpit redire ad pœnitentiam suam.

* *

Eumolpus. Omnes qui in testamento meo legata habent, præter liberos meos, hac conditione percipient quæ dedi, si corpus meum in partes conciderint, & astante populo comederint.

*

Apud quasdam gentes scimus adhuc legem servari, ut à propinquis suis consumantur defuncti, adeo quidem ut objurgentur ægri frequenter: quod carnem suam faciant pejorem. His admoneo amicos meos, ne recusent quæ jubeo, sed quibus animis devoverunt spiritum meum, eisdem etiam corpus consumant. Excæcabat ingens fama oculos, animosque miserorum.
Gorgias paratus erat exsequi. *
De stomachi tui recusatione non habeo quod timeam. sequetur imperium, si promiseris illi pro unius horæ fastidio multo-

multorum bonorum pensationem. Operi modo oculos, & finge te non humana viscera sed centies sestertium comesse. Accedet huc, quod aliqua inveniemus blandimenta, quibus saporem mutemus. Neque enim ulla caro per se placet, sed arte quadam corrumpitur, & stomacho conciliatur averso. Quod si exemplis vis quoque probari consilium, Saguntini oppressi ab Hannibale, humanas edere carnes: nec hereditatem expectabant. * Petavii idem fecerunt in ultima fame, nec quicquam aliud in hac epulatione captabant, nisi tantum ne esurirent. Cum esset Numantia à Scipione capta, inventæ sunt matres, quæ liberorum suorum tenerent semesa in sinu corpora. *

*

*

PETRO-

PETRONII
ARBITRI
FRAGMENTA.

Ex Petronio referuntur hæc à Veteribus, quæ in superioris Satyrici fragmentis non extant.

TERENTIANUS MAURUS.

de Dimetro Iambico claudo:

At Arbiter disertus
Libris suis frequentat.
Agnoscere hæc potestis
Cantare quæ solemus:
Memphitides puellæ,
Sacris Deum paratæ.
Tinctus colore noctis.
Manu puer loquaci.

Servius Honoratus in illud Virgilii l. III. Aneid. Auri sacra fames. *Sacra, id est execrabilis. Tractus sermo ex more Gallorum. Nam Massilienses quoties pestilentia laborabant, unus se ex pauperibus offerebat alendus anno integro publicis & purioribus cibis. Hic postea ornatus verbenis & vestibus sacris circunduce-*

ducebatur per totam civitatem cum exsecrationibus, ut in ipsum reciderent mala civitatis: & sic projiciebatur. Hoc autem in Petronio lectum est.

Idem in illud lib. XII. Auctor ego audendi: *Nomina in, ter, si à verbo non veniunt, communia sunt, ut hic & hac Senator: hic & hac balneator: licet Petronius usurpaverit, Balneatricē diens.*

Diomedes lib. III. *Et illud est comma, quod Arbiter fecit, tale:*

Anus recocta vino
Trementibus labellis.

Vetus interpres Horatii Epod. V. *Canidia rodens pollicem. Habitum & modum expressit Canidiæ furentis. Petronius, ut monstraret furentem,* pollice, *ait,* usque ad periculum roso.

Sergius in arte secunda: *Item Quirites dicit numero tantum plurali: sed legimus apud Horatium, hunc Quiritē. Vetus nominatiuus, hic Quiris. Idem Horat. Quis te Quiritem. Cujus nominatiuus ērit, hic Quirites, ut dicit Petronius. Quadrigas dicit numero tantum plurali, sed Varro dicit numero singulari.*

Pompejus item in arte: *Ait Petronius, hic Quirites numero singulari.*

Mari-

Marius Victorinus de ratione Carminum lib. IV. *Sextus eadem divisione hendecasyllabus erit talis :*

Iuvere segetes meum laborem.

Iuvere, caput est incipientis hexametri: adjectis enim reliquis pedibus versus complebitur ita ,

Iuverunt mentem versus & carmine dulci. At id quod versui superest ,

Segetes meum laborem ;

metrum erit Anacreontion , siquidem eo frequentissime usus, sed & apud nos plerique; inter quos Arbiter Satyricon ita ,

Triplici vides ut ortu
Triuiæ rotetur ignis ,
Volucrique Phœbus axe
Rapidum pererret orbem.

Hieronymus in Epist. ad Demetr. *Cincinnatulos pueros & calamistratos, & peregrini muris olentes pelliculas; de quibus illud Arbitri est: Non bene olet, qui bene semper olet : virgo devitet.* Quod & apud Martial. lib. II. Epig. extat. Sed & alia quædam habent hi auctores inter se communia , atque inter cætera hoc quoque : *Ingeniosa gula est.*

Priscianus lib. VIII. & X. *Petronius : Animam nostro amplexam in corpore :* ubi

ubi ait, *amplexam*, passiue dictum.

Isidorus lib. v. Etymolog. cap. xxxvi. *Dolus est mentis calliditas, ab eo, quod deludat. Aliud enim agit, & aliud simulat. Petronius aliter existimat, dicens: Quid est Judicis dolus? Nimirum ubi aliquid factum est, quod legi dolet. Habetis dolum, accipite nunc malum*

Fulgentius lib. I. Mythol. *Denique hujus rei non immemor Petronius ait:*

Primus in orbe Deos fecit timor.

Quod & ex Petronio recitat Placidius Lutatius, qui & Lactantius Statii interpres, ad illa lib. III. Thebaid. *Primos in orbe deos fecit timor. Negat, inquit, deos ulla alia re celebrari nisi timore mortalium. ut Lucanus: Quæ finxere timent. & Petronius Arbiter istum secutus: Primus in orbe deos fecit timor.*

Fulgentius lib. I. Myth. in fabula de Corvo: *Petronius,*

Sic contra rerum naturæ munera nota
Corvus maturis frugibus ova refert.

Quod epigramma amplius posthac adscriptum est.

Idem lib. II. Myth. in fabula Promethei. *Unde & Petronius Arbiter ait:*

Cui vultur jecur intimum pererrat,

Et

Et pectus trahit, intimasque fibras,
Non est quem lepidi vocant Poëta:
Sed cordis mala, liuor atque luxus.

Lib. III. in fabula Myrrhæ & Adonidis: *Ideo Venerē amasse Adonin dicunt, quod hoc genus pigmenti* (de succo Myrrhæ loquitur) *sit valde feruidum. Vnde & Petronius Arbiter ad libidinis concitamentum, Myrrhinum se poculum bibisse refert. Nam & * Furius Comœdiarum scriptor inducit Gliconem meretricem dicentem, Myrrhinum mihi adfers, quo virilibus armis occursem fortiuncula.*

Et paulo post in fabula Apollinis & Marsiæ de Mida: *Vnde & Petronius Arbiter ait:*

Sic cōmissa verēs avidus reserare minister
Fodit humū, regisq; latētes prodidit aures
Concepit nam terra sonum, calamique loquentes
Invenere Midā, qualē conceperat index,

Extant & apud Io. Sarisber. lib. III. Pol. cap. XII.

Idem Fulgentius in libro Continentiæ Virgilianæ: *Tricerberi fabulam jam supra exposuimus in modum jurgii forensis-*

rensisque litigiis positam : unde & Petronius Euscio ait, Cerberus forensis erat causidicus.

Idem Fulgent. in expositione sermonum antiquorum ad Calcidium Grammaticum : *Ferculum dicitur missus carnium : unde & Petronius Arbiter: Postquam ferculum allatum.*

Valgia sunt labellorum obtortiones in supinatione, vel subatione : sicut & Petronius ait : Obtorto valgiter labello.

Allucinari dicitur vana somniare. tractum ab allucitis, quos nos Conopas dicimus. Petronius, Nam complum me vernali allucitæ molestabant : *

Manubiæ dicuntur ornamenta Regum; unde & Petronius ait : Tot Regum manubiæ penes fugitiuum repertæ.

Aumarium dicitur locus secretus : unde & Petronius ait, In aumarium memet conjeci.

In veteri Glossario Petri Danielis. *Excelsissimus dicitur à Petronio in 1. Satyrarum. Petronius : Satis constaret eos nisi inclinatos non solere transire cryptam Neapolitanam. Item Petronius : Petauroque jubente modo superior.*

Et in alio Gloss. *Sappes suppumpis, hoc est suppinis pedibus : Petronius.*

Tul-

Tullia, media vel regia : Petronius. Citat etiam ex Petronio quædam Probus Grammaticus, Virgilii interpres, quæ in noſtro exemplari extant. Sed plura longe Ioannes Saliſberienſis in libro De nugis Curialium, qui Policraticus inſcribitur, quæ non adeo facile eſt recognoſcere. Nam nec auctorem ſemper laudat : hæc tamen exſcripſimus. Lib. III. ca. VIII. *Totus fere mundus, ex Arbitri noſtri ſententia, numerum videtur implere.*

Item: *Non duco contentionis funẽ, dum conſtet inter nos, quod fere totus mundus, juxta Petronium, exerceat hiſtrionẽ.*

Idem lib. IIII. cap. V. Narrat Trimolcionis hiſtoriam, & addit quædam ſive de ſuo, ſive de integriore exemplari: itemque lib. VIII. cap. VII.

Vincent. Beluac. lib. XX. Spec. c. XX.

——— *ô maxima rerum*

Et merito pietas homini tutiſſima virtus.

Qui verſus & à Iacobo quodam cognomento Magni, in Sophologio lib. IIII. cap. X. referuntur. Et alia quædam à Bartholomæo Vicecomite in lib. Defloratorum. Ex Petronii etiam verſibus quæ-

quædam mutuatus Erricus Benedicti monachus in libris quos de vita Germani Antisiodor. ad Carolum Francor. Imp. scripsit, maxime ex belli civilis periculo. Non desunt vero, qui ex iis, quæ supra retulimus, nonnulla putent esse Petronii alterius Grammatici, quo auctore Classica à calando dicta, apud veterē quendam glossographū legimus.

Sed & hæc quoque viri doctissimi inter Petronii Arbitri relliquias retulerunt, quæ vel eorum fide superioribus adiici patiamur; sed meliora aliquanto & emendatiora. quamquam video in antiquis exemplaribus auctoris nomen plerisque nullum præferri. *

Non est forma satis: nec, quæ vult bella videri,
Debet vulgari more placere sibi.
Dicta, sales, lusus, sermonis gratia, risus,
Vincunt naturæ candidioris opus.
Condit enim formam, quicquid consumitur artis,
Et, nisi velle subest, gratia tota perit.

*

Non satis est, quod nos mergis furiosa juventus:

Trans-

Transuersosq; rapit fama sepulta probris
Anne etiam famuli cognata face sepulti
In testa mersas luxuriantur opes?
Vilis servus habet regni bona: cellaque capti
Deridet festam, Romuleamque casam.
Iccirco virtus medio jacet obruta cœno:
Nequitiæ classes candida vela ferunt.

*

Primus in orbe Deos fecit timor: ardua cælo
Fulmina cum caderent, discussaque mœnia flammis,
Atque ictus flagraret Athos, mox Phœbus ad ortus
Lustrata dejectus humo, Lunæq; senectus,
Et reparatus honos: hinc signa effusa per orbem,
Et permutatis disiunctus mēsibus annus
Projecit vicium hoc: atque error jussit inanis
Agricolas primos Cereri dare messis honores:
Palmitibus plenis Bacchum vincire: Palemque
Pastorum gaudere manu. natat obrutus, omni
Neptunus demersus aqua: Pallasque cavernas
Vin-

Vindicat. Et voti reus, & qui vendidit orbem
Iam sibi quisque Deos avido certamine fingit.

*

Nolo ego semper idem capiti suffundere costum;
Nec toto stomachum conciliare mero.
Tauros amat gramen mutata carpere valle,
Et fera mutatis sustinet ora cibis.
Ipsa dies ideo nos grato perluit haustu,
Quod permutatis hora recurrit equis.

*

Uxor legitimus debet quasi census amari.
Nec censum vellem semper amare meum.

*

Invenias quod quisque velit. non omnibus unum est
Quod placet. hic spinas colligit, ille rosas.

*

Nam nihil est, quod non mortalibus adferat usum.
Rebus in adversis, quæ jacuere juvant.
*Sic rate demersa * vulsam deponderat aurem.*
Remorum levitas naufraga membra vehit.
Cum sonuere tubæ, jugulo stat divite ferrum,
Barbara contemni prælia pannus habet.

*

Linque tuas sedes, alienaque litora quære,
O juvenis! major rerum tibi nascitur ordo.
Ne succumbe malis: te noverit ultimus Ister,
Te Boreas gelidus, securaque regna Canopi,
Quique renascentem Phœbum cernuntque jacentem.
Major in externas Itacus descendat arenas.

*

Nam citius flammas mortales ore tenebant,
Quam secreta tegant: quicquid dimittis in aula,
Effluit, & subitis rumoribus oppida pulsat.
Nec satis est vulgasse fidem: simulatius exit

Proditionis opus, famamque onerare laborat.
Sic commissa ferens avidus reserare minister
Fodit humum, Regisque latentes prodidit aures:
Excepit nam terra sonos, calamique loquentes
Invenere Midam, qualem narraverat index.

*

Fallunt nos oculi, vagique sensus
Oppressa ratione mentiuntur,
Nam turris, prope quæ quadrata surgit,
Attritis procul angulis rotatur.
Hibleum refugit satur liquorem,
Et naris casitam frequenter odit,
Hoc illo magis, aut minus placere
Non posset, nisi lite destinata
Pugnarent dubio tenore sensus:

*

Somnia, quæ mentes ludunt volitantibus umbris,
Non delubra Deum, nec ab æthere numina mittunt,
Sed sibi quisque facit. nam quum prostrata sopore
Vrget membra quies, & mens sine pondere ludit:
Quicquid luce fuit, tenebris agit, oppida bello
Qui quatit, & flammis miserandas sævit in urbes:
Tela videt, versasque acies, & funera Regum,
Atque exundantes perfusa sanguine campos
Qui causas orare solent, legesque forumque
Et pavido cernunt inclusum corde tribunal.
Condit avarus opes, defossumque invenit aurum.
Venator saltus canibus quati, eripit undis,
Aut premit eversam periturus navita puppim.
Scribit amatori meretrix dat adultera munus.
Et canis in somnis leporis vestigia latrat.
In noctis spatio miserorum vulnera durant.

*

Iam nunc ardentes Autumnus fregerat umbras,
Atque

Atque hyemem tepidis spectabat Phœbus habenis:
Jam platanus jactare comas, jam cœperat uvas
Adnumerare suas defecto palmite vitis:
Ante oculos stabat quicquid promiserat annus.

*

Sic & membra solent auras includere venis,
Quæ penitus mersæ, cum rursus abire laborant,
Verberibus rimantur iter: nec desinit ante
Frigidus strictis qui regnat in ossibus horror,
Quam tepidus laxo manavit corpore sudor.

*

Hæc ait, & tremulo deduxit vertice canos,
Consecuitque genas: oculis nec defuit imber.
Sed qualis rapitur per valles improbus amnis
Cum gelidæ periere nives, & languidus Auster
Non patitur glaciem resoluta vivere terra,
Gurgite sic pleno facies manavit, & alto
Insonuit gemitu turbatum murmure pectus.

*

Sic contra rerum naturæ munera nota
Corvus maturis frugibus ova refert:
Sic format lingua fœtum cum protulit ursa,
Et piscis nullo junctus amore parit.
Sic Phœbea chelys vinculi resoluta parentis
Lucinæ tepidis naribus o[illegible]fovet.
Sic sine concubitu textis apis excita ceris
Fervet, & audaci milite castra replet.
Non uno contenta valet natura tenore,
Sed permutatas gaudet habere vices.

*

Naufragus ejecta nudus rate, quærit eodem
Percussum telo, cui sua fata legat.
Grandine qui segetes & totum perdidit annum,
In simili deflet tristia fata sinu.

Funera conciliant miseros, orbique parentes
Conjungunt gemitus, & facit hora pares:
Nos quoque confusis ferimus sidera verbis,
Et fama est junctas fortius ire preces.

*

Omnia quæ miseras possunt finire querellas,
In promptu voluit candidus esse Deus.
Vile olus & duris hærentia mora rubetis
Pugnatis stomachi composuere famem,
Flumine vicino stultus sitit & riget Euro,
Cum calidus tepido consonat igne rogus.
Lex armata sedet circum fera limina nuptæ,
Nil metuit licito fusa puella toro.
Quod satiare potest, dives natura ministrat,
Quod docet infrenis gloria, fine caret.

*

Iudæus licet & porcinum numen adoret,
Et cæli summas advocet auriculas:
Ni tamen & ferro succiderit inguinis oram,
Et nisi nudatum solverit arte caput,
Exemtus populo, Graja migrabit ab urbe,
Et non jejuna sabbata lege premet.
Una est nobilitas argumentumque coloris
Ingenui, timidas non habuisse manus.

*

Candida sidereis ardescunt lumina flammis,
Fundunt colla rosas, & cedit crinibus aurum,
Mellea purpureum depromunt ora ruborem,
Lacteaque admixtus sublimat pectora sanguis:
Ac totus tibi servit honor, formaque dearum
Fulges, & Venerem cælesti corpore vincis.
Argento stat facta manus, digitisque tenellis
Serica fila trahens pretioso stamine ludis.
Planta decens modicos nescit calcare lapillos,

Et dura lædi scelus est vestigia terra.
Ipsa tuos cum ferre velis per lilia gressus.
*Nulli * sternuntum leviori pondere flores.*
Guttura nunc aliæ magnis monilibus ornent,
Aut gemmas aptent capiti : tu sola placere
Vel spoliata potes. Nulli laudabile totum
In te cuncta probat, si quisquam cernere possit.
Sirenum cantus, & dulcia plectra Thaliæ
Ad vocem tacuisse reor, qua mella propagas
Dulcia, & in miseros telum jacularis amoris.
Cor grave vulnus alit, nullo sanabile ferro,
Sed tua labra nuo sævum de corde dolorem
Depellant, morbumque animæ medicaminis hujus
Cura fuget, nec tanta utres violentia nervos
Dissecet, atque tuæ moriar pro crimine causa.
Sed si hoc grande putas, saltem concede precanti.
Ut jam defunctum niveis ambire lacertis
Digneris, vitamque mihi post fata reducas.

At videatur illud Eumolpi potius de muliebri levitate:

Crede ratum ventis, animum ne crede puellis:
Namque est fœminea tutior unda fide.
Fœmina nulla bona est: &, si bona contigit ulla,
Nescio quo fato res mala facta bona est.

nisi sit potius Prophyrii poëtæ sub Constantino in exilium missi, cujus pleraque video Petronio nostro vel à Criticis tribui. At Ciceroni tribuitur in veteri Defloratorum exemplari.

Sed cur non & istud?

Non est, falleris, hæc beata, non est,
Quod vos creditis esse, vitia, non est,
Fulgentes manibus videre gemmas,
Aut testudineo jacere lecto,

Aut pluma latus abdidisse molli,
Aut auro bibere, & cubare cocco,
Regales dapibus gravare mensas,
Et quicquid Lybico secatur arvo
Non una positum tenere cella:
Sed nullos trepidum timere casus,
Nec vano populi favore tangi,
Et stricto nihil æstuare ferro:
Hoc quisquis poterit, licebit illi
Fortunam moveat loco, superque,

At est Pentadii ex Apollodoro màgna parte.

Adiecimus insuper hæc ut Petronii. ne quis desideraret potius; quam quod ejus esse viderentur.

Indica purpureo genuit me littore tellus,
Candidus accenso qua redit orbe dies.
Hic ego divinos inter generatus honores,
Mutavi Latio barbara verba sono,
Iam dimitte tuos, Pæan o Delphice, cycnos,
Dignior hæc vox est, quæ tua templa colat.

*

Aurea mala mihi, dulcis mea Martia, mittis:
Mittis & hirsutæ munera castaneæ.
Omnia grata putem: sed si magis ipsa venires,
Ornares domum pulchra puella tuum;
Tu licet adportes stringentia mala palatum,
Tristia mandenti est melleus ore sapor.
At si dissimulas multum mihi chara venire,
Oscula cum pomis mitte, vorabo lubens.

*

Si Phœbi soror es, mando tibi Delia causam
Scilicet ut fratri quæ peto verba ferat;
Marmore Sicanio struxi tibi Delphice, templum,
Et levibus calamis candida verba dedi.

Nunc,

Nunc, si nos audis atque es divinus Apollo,
Dic mihi, qui nummos non habet, unde petat?

*

Militis in galea nidum fecere columbæ,
Adparet Marti quam sit amica Venus.

*

Lecto compositus vix prima silentia noctis
Carpebam & somno lumina victa dabam;
Cum me sanus Amor prensum, sursumque capillis
Excitat, & lacerum pervigilare jubet
Tu famulus meus, inquit, ames cum mille puellas,
Solus, iò solus, dure jacere potes?
Exilio, pedibus nudis tunicaquè soluta,
Omne iter impedio, nullum iter expedio:
Nunc propero, nunc ire piget, rursum redire
Pœnitet, & pudor est stare via media.
Ecce tacent voces hominum, strepitusque viarum,
Et volucrum cantus, turbaque fida canum;
Solus ego ex cunctis paveo, somnumque, torumque,
Et sequor imperium magne Cupido tuum.

*

Sit nox illa diu nobis dilecta Nealce,
Quæ te prima meo pectore composuit.
Sit torus & lecti genius, secretaque longa,
Queis tenera in nostrum veneris arbitrium.
Ergo age duremus, quamvis adoleverit ætas,
Utamurque annis, quos mora parva tenet.
Fas & jura sinunt veteres extendere amores:
Fac, cito quod cœptum est, non cito desinere.

EX P. ARB. EUSCIO.

*

Cerberus forensis erat causidicus.

*

FINIS.

ADMONITIO.

QUandoquidem video inter eruditos convenire, ex iis, quæ in PRIAPUM ſeguntur inter Catalecta veterum Pœtarum, nonnulla hujus eſſe PETRONII: viſum eſt & ea adjicere, ſimul & alia quædam non diſſimilis argumenti.

LVSVS DIVERSORUM POETARUM IN PRIAPUM

1. AD LECTOREM.

Carminis incompti lusus lecture procaces,
Conveniens Latio pone supercilium.
Non soror hoc habitat Phœbi, non Vesta sacello,
Nec quæ de patrio vertice nata Dea est:
Sed ruber hortorum custos membrosior æquo,
Qui tectum nullis vestibus inguen habet.
Aut igitur tunicam parti prætende tegendæ,
Aut quibus hanc oculis aspicis, ista lege.

2. AD PRIAPUM.

Ludens hæc ego teste te, Priape,
Horto carmina digna, non libello,
Scripsi non nimium laboriose
Nec musas tamen, ut solent poëtæ,
Ad non virgineum locum vocavi;
Nam sensus mihi corque defuisset,
Castas, Pieridum chorum, sorores
Auso ducere mentulam ad Priapi.
Ergo quicquid id est, quod otiosus
Templi parietibus tui notavi.
In partem accipias bonam rogamus.

3. PRIAPUS.

Obſcure poteram tibi dicere, da mihi, quod tu
Des licet aſſidue, nil tamen inde perit.
Da mihi quod cupies fruſtra dare forſitã olim,
Dum tenet obſeſſas invida barba genas.
Quodq; Iovi dederat qui raptus ab alite ſacra
Miſcet amatori pocula grata ſuo.
Quod virgo prima cupido dat nocte marito:
Dum timet alterius vulnus inepta loci.
Simplicius multo eſt, da prædicare, Latino
Dicere, quid faciam craſſa Minerva mea eſt.

4. AD PRIAPUM.

Obſcœnis rigido Deo tabellas
Ducens ex Elephantidos libellis
Dat donum Lalage: rogatque tentes,
Si pictas opus edat ad figuras.

5. DE PRIAPO.

Quam puero legem fertur dixiſſe Priapus,
Verſibus hic infra ſcripta duobus erit: (bit
Quod meus hortus habet, ſumas impune lice-
Si dederis nobis, quod tuus hortus habet.

6. PRIAPUS.

Quod ſim ligneus ut vides, Priapus,
Et falx lignea, ligneusque penis:
Prendam te tamen & tenebo prenſam:
Totamq; hanc ſine fraude, quantacunq; eſt,
Tomento, citharaque tenſiorem,
Ad coſtam tibi ſeptimam recondam.

7. PRIAPUS.

Cum loquor, una mihi peccatur littera: namP,
P, dico ſemper: blæſaque lingua mea eſt.

8. AD MATRONAS.

Matronæ procul hinc abite caſtæ:
Turpe eſt vos legere impudica verba.

Non

Non assis faciunt: euntque recta:
Nimirum sapiunt, videntque magnam
Matronæ quoque mentulam libenter.

9. PRIAPUS.

Cur obscœna mihi pars sit sine veste requiris.
Quæro; tegat nullus cur sua signa deus?
Fulmen habet mundi dominus tenet illud aperte
Nec datur æquoreo fuscina tecta deo.
Nec Mavors illũ per quẽ valet, occulit ensem:
Nec latet in tepido Palladis hasta sinu.
Num pudet auratas Phœbum portare sagittas?
Clamve solet pharetram ferre Diana suam?
Num tegit Alcides nodosæ robora clavæ?
Sub tunica virgam num deus ales habet?
Quis Bacchũ gracili vestẽ prætendere thyrso,
Quis te celata cum face vidit Amor?
Nec mihi sit crimen, quod mentula semper aperta est:
Hoc mihi si telum desit, inermis ero.

10. AD PUELLAM.

Insulsissima quid puella rides?
Non me Praxiteles, Scopasve fecit
Nec sum Phidiaca manu politus:
Sed lignum rude villicus dolavit:
Et dixit mihi, tu Priapus esto.
Spectas me tamen & subinde rides.
Nimirum tibi salsa res videtur,
Adstans inguinibus columna nostris.

11. PRIAPUS

Ne prensere cave: prenso nec fusto nocebo:
Sæva nec incurva vulnera face dabo.
Trajectus conto sic extendêre pedali:
Ut culum rugas non habuisse putes.

12. PRIAPUS.

Quæ-

Quædam ſerior Hectoris parente,
Cumeæ ſoror, ut puto, Sibyllæ.
Æqualis tibi, quam domum revertens
Theſeus repperit in rogo jacentem,
Infirmo ſolet huc gradu venire:
Rugoſasque manus ad aſtra tollens,
Ne deſit ſibi, mentulam rogare.
Heſterna quoque luce, dum precatur,
Dentem de tribus excreavit unum.
Tolle, inquam, procul, ac jube latere
Sciſſa ſub tunica, ſtolaque rufa,
Ut ſemper ſolet, & timere lucem,
Qui tanto patet indecens hiatu,
Barbato macer eminente naſo,
Ut credas Epicurum oſcitari.

13. PRIAPVS.

Præcidere puer moneo: futuere puella:
Parcarum furem tertia pœna manet;

14. PRIAPVS.

Huc huc quiſquis es, in dei ſalacis
Diverti grave ne puta ſacellum.
Et ſi nocte fuit puella tecum,
Hac re quod metuas adire, non eſt.
Iſtuc cœlitibus datur ſeveris.
Nos vappæ ſumus, & puſilia culti
Ruris numina: nos pudore pulſo
Stamus ſub Iove coleis apertis.
Ergo quilibet huc licebit intret
Nigra fornicis oblitus favilla.

15. PRIAPVS.

Commiſſo mihi non ſatis modeſtas
Quicunque attulerit magnus agello:
Is me ſentiet eſſe non ſpadonem.
Hic inter frutices loco remoto,

Di-

Dicat forsitan hæc sibi ipse nemo
Præcisum sciet esse me, sed errat:
Magnis testibus ista res agetur.

16. AD PRIAPUM

Qualibus Hippomenes rapuit Schœneida pomis:
Qualibus Hesperidum nobilis hortus erat:
Qualia credibile est spatiantum jure paterna
Nausiacam pleno sæpe tulisse sinu:
Quale fuit malum, quod littera pinxit Aconti,
Qua lecta, cupido pacta puella viro est:
Taliacunque puer dominus florentis agelli
Imposuit mensæ nude Priape tuæ.

17. PRIAPUS.

Quid mecum tibi circitor moleste?
Ad me quid prohibes venire furem?
Accedat sine: laxior redibit.

18. PRIAPUS.

Commoditas hæc est in nostro maxima pene,
Laxa quod esse mihi fœmina nulla potest.

19. AD PRIAPUM.

Hic quando Telethusa circulatrix,
Quæ clunem tunica tegente nulla
Extis aptius, altiusque motat,
Crissabit tibi fluctuante lumbo?
Sic ut non modo te Priape posset,
Privignum quoque, sed movere Phædræ.

20. PRIAPUS.

Fulmina sub Iove sunt: Neptuni fuscina telum:
Ense potens Mars est hasta: Minerva tua est.
Sutilibus Liber committit prælia thyrsis:
Fertur Apollinea missa sagitta manu.
Herculis armata est invicta dextera clava:
At me terribilem mentula tanta facit.

21\. AD PRIAPUM.

Copia me perdit tu ſuffragare rogatus,
  Indicio nec me prode, Priape, tuo.
Hæc quæcunque tibi poſui vernacula poma,
  De ſacra nulli dixeris eſſe via.

22\. PRIAPUS.

Fœmina ſi furtum faciet mihi, virq; puerque.
  Hæc cunnum, caput hic præbeat, ille nates

23\. PRIAPVS.

Quicunque hic violam, roſamve carpet
Furtivumve olus, aut inempta poma,
Defectus pueroque feminaque,
Hac tentigine, quam videtis in me,
Rumpatur precor uſque, mentulaque,
Ne quicquam ſibi pulſet umbilicum.

42\. PRIAPUS.

Hic me cuſtodem fœcundi villicus horti
  Mandati curam juſſit habere loci.
Fur habeas pœnam: licet indignere, feramque
  Propter olus, dicas, hoc ego propter olus?

25\. PRIAPVS.

Hoc ſceptrum, quod ab arbore ut reciſum eſt.
Nulla jam poterit virere fronde:
Sceptrum, quod pathicæ petunt puellæ.
Quod quidam cupiunt tenere reges:
Cui dant oſcula nobiles cynædi:
Intra viſcera furis ibit uſque
Ad pubem, capulumque coleorum.

26\. PRIAPVS.

Porro, nam quis erit modus? Quirites,
Aut præcidite ſeminale membrum,
Quod totis mihi noctibus fatigant
Vicinæ ſine fine prurientes,
Vernis paſſeribus ſalaciores;

Aut

Aut rumpar: nec habebitis Priapum.
Ipsi cernitis exfututus ut sim,
Confectusque, macerque, pallidusque,
Qui quondam ruber, & valens solebam
Fures cædere quamlibet valentes.
Defecit latus: & periculosam
Cum tussi miser expuo salivam:

27. AD PRIAPUM.

Deliciæ populi magno notissima circo
 Quintia vibratas docta movere nates:
Cymbala cum crotalis, pruriginis arma, Priapo
 Ponit, & adducta tympana pulsa manu.
Pro quibus, ut semper placeat, spectantibus, orat:
 Tentaque ad exemplum sit sua turba dei.

28. PRIAPUS.

Tu qui non bene cogitas, & ægrò
Carpendo tibi temperas ab horto,
Prædicabere fuscinò pedali.
Quòd si tam gravis, & molesta pœna
Non profecerit: altiora tangam.

29. AD PRIAPVM.

Obscœnis peream, Priape, si non
Uti non pudet, improbisque verbis:
Sed cùm tu posito deus pudore
Ostendas mihi coleos patentes?
Cum cunno mihi mentula est vocanda:

37. AD PRIAPUM.

Face minax, & parte tui majore Priape,
 Ad fontem, quæso dic mihi, quà sit iter?
PR. Vade per has vites, quarum si carpseris uvas,
 Cur aliter sumas, hospes habebis aquas.

31. PRIAPVS.

Donec proterva nil mihi manu carpes;

Licæ.

Licebit ipsa sis pudicior Vesta
Sin hæc mei te ventris arma laxabunt.
Exire ut ipsa de tuo queas culo.

32. PRIAPUS.

Uvis aridior puella passis,
Buxo pallidior, novaque cera,
Collatas sibi quæ, suisque membris
Formicas facit altiles videri:
Cujus viscera non aperta Tuscus
Per pellem poterit videre haruspex.
Quæ succo caret: atque petra pumex,
Nemo viderit hanc ut expuentem:
Quam pro sanguine pulverem, scobemque
In venis medici putant habere:
Ad me nocte solet venire: & affert
Pallorem, maciemque larvialem.
Ductor ferreus insularis, æque
Laternæ videor fricare cornu.

33. PRIAPUS.

Najadas antiqui, Dryadesque habuêre Priapi:
Et quo tenta Dei vena subiret, erat.
Nunc adeo nihil est: adeo mea plena libido,
Ut Nymphas omneis interiisse putem:
Turpe quidem factu: sed ne tentigine rumpar,
Falce manu posita, fiet amica manus.

34. AD PRIAPUM.

Cùm sacrum fieret deo salaci,
Conducta est pretio puella parvo.
Communis satis omnibus futura,
Quæ quot nocte viros peregit una;
Tot verpas tibi dedicat salignas.

35. PRIAPUS.

Pædicabere fur semel: sed idem
Si prensus fueris bis, irrumabo.

Quod

uod si tertia furta molieris:
t pœnam patiare & hanc, & illam,
edicaberis, irrumaberisque.

6. PRIAPUS.

otas habemus quisque corporis formas.
hœbus comosus: Hercules lacertosus:
rahitque Bacchus virginis tener formam;
inerva flavo lumine est: Venus pæto:
rontem comatos Arcadas vides Faunos;
abet decenteis nuntius deûm plantas;
utela Lemni dispares movet gressus,
tonsa semper Æsculapio barba est;
emo est feroci pectorosior Marte;
uòd si quis inter hæc locus mihi restat,
eus Priapo mentulatior non est.

7. VOTI SOLUTIO.

r pictum memorari sit in tabella
embrum quæritis, unde procreamur.
ùm penis mihi fortè læsus esset;
hirurgique manum miser timerem;
iis me legitimis, nimisque magnis,
t Phœbo, puta, filióque Phœbi
uratum dare mentulam verebar.
uic dixi, fer opem, Priape, parti,
ujus tu, pater, ipse par videris
ua salva sine sectione facta,
onetur tibi picta, quam levaris,
árque, consimilisque, concolórque,
romisit fore; mentulamque movit
ro nutu deus, & rogata fecit.

38. PRIAPUS.

mpliciter tibi me quodcunque est, dicere oportet:
Natura est quoniam semper aperta mihi.

Pædicare volo : tu vis decerpere poma.
Quod peto, si dederis:quod petis, si accipies.

39. PRIAPVS.

Forma Mercurius potest placere :
Forma conspiciendus est Apollo :
Formosus quoque pingitur Lyæus :
Formosissimus omnium est Cupido :
Me pulchra fateor carere forma :
Verum mentula luculenta nostra est:
Hanc mavult sibi, quàm deos priores,
Si qua est non fatui puella cunni.

40. AD PRIAPVM.

Nota Suburanas inter Telethusa puellas,
Quæ puto de quæstu libera facta sua est:
Cingit inaurata penem tibi sancte corona;
Hunc Pathicæ summi numinis instar habent,

41. PRIAPVS.

Quisquis venerit huc, Poëta fiat;
Et versus mihi dedicet jocosos.
Qui non fecerit, inter erudítos
Ficosissimus ambulet poëtas,

42. AD PRIAPVM.

Lætus Aristagoras natis bene villicus uvis.
De cera facta dat tibi poma deus.
At tu sacrati contentus imagine pomi,
Fac veros fructus ille, Priape, ferat

43. PRIAPVS.

Nolite omnia, quæ loquor putare
Per lusum, mihi, per jocumque dici;
Deprensus ego ter, quaterque fures
Omnes, ne dubitetis, irrumabo.

44. PRIAPVS.

Velle quid hanc dicas, quamvis sim ligneus, hastam;

Oscu-

Oſcula dat medio ſi qua puella mihi?
Augure non opus eſt: in me, mihi credite, di-
Utetur veris uſibus haſta rudis. (xit

45. PRIAPVS.

Cum quendam rigidus deus videret
Ferventi caput uſtulare ferro,
Ut Mauræ ſimilis foret puellæ;
Heus, inquit, tibi dicimus ſynæde,
Uras te licit uſque, torqueaſque;
Num tandem prior es puella, quæſo,
Quàm ſunt; mentula quos habet, capilli?

46. PRIAPVS.

O non candidior puella Mauro,
Sed morboſior omnibus ſynædis,
Pygmæo brevior gruem timenti,
Urſis aſperior, piloſiorque,
Medis laxior, Indiciſque bracis:
Manes hîc licet, ut libenter ires.
Nam quamvis videar ſatis paratus:
Erucarum opus eſt decem maniplis,
Foſſas inguinis ut teram, dolemque
Cunni vermiculos ſcaturientes.

47. PRIAPVS.

Quicunque veſtrum, qui venitis ad cœnàm,
Libare nullos ſuſtinet mihi verſus
Illius uxor, aut amica, rivalem.
Laſciviendo languidum precor reddat;
Et ipſe longa nocte dormiat ſolus,
Libidinoſis incitatus erucis.

48. PRIAPVS.

Quòd partem madidam mei videtis,
Per quam ſignificor Priapus eſſe;
Non ros eſt, mihi crede, nec pruina;
Sed quod ſponte ſua ſolet remitti

Cum

Cùm mens est pathicæ memor puellæ.

49. PRIAPUS.

Tu quicunque vides circa tentoria nostra
Non nimiùm casti carmina plena joci;
Versibus obscœnis offendi; desine non est
Mentula subducti nostra supercilii.

50. AD PRIAPUM.

Quædam, si placet hoc tibi, Priape,
Ficosissima me puella ludit;
Et non dat mihi, nec negat daturam;
Causasque invenit usque differendi.
Quæ si contigerit fruenda nobis;
Totam comparibus, Priape, nostris
Cingemus tibi mentulam coronis.

51. PRIAPUS.

Quid hoc negoti est? quàve suspicer causa
Venire in hortum plurimos meum fures?
Cùm quisquis in nos incidit, luat pœnas:
Et usque curvos excavetur ad lumbos:
Non ficus hic est præferenda vicinæ,
Uvæque, quales flava non legit Crete;
Non mala truncis afferenda Picenis.
Pyrumve, tanto quod periculo captas,
Magisque cera luteum nova prunum,
Sorbumve ventres lubricos moraturum.
Præpingue rami nec mei ferunt morum.
Nucemve longam, quam vocant avellanam,
Amygdalumve flore purpureo fulgens,
Non brassica * fero gulosior caules,
Betasve, quantas hortus educat nullus,
Crescensve semper in suum caput porrum:
Nec seminosus ad cucurbitas quenquam,
Ad ocymumve, cucumeresve humi fusos,
Venire crede, sessilesve lactucas;

Nec

Nec ut ſalaces nocte tollat erucas,
Mentamque olentem, cum ſalubribus rutis;
Acreſque cæpas, alliumque fibratum.
Quæ cuncta quamvis noſtro habemus in ſepto,
Non pauciora proximi ferunt horti.
Quibus relictis, in mihi laboratum
Locum venitis, improbiſſimi fures.
Nimirum apertam convolatis ad pœnam:
Et vos hoc ipſum, quod minatur, invitat.

52. PRIAPUS.

Heus tu, non bene qui manum rapacem
Mandato mihi contines ab horto;
Jam primùm ſtator hic libidinoſus
Alternis in eundo & exeundo
Porta te faciet patentiorem.
Accedunt duo, qui latus tuentur,
Pulchrè penſibilibus peculiati.
Qui cùm te malè foderint jacentem,
Ad partem venit ſalax aſellus,
Nihilo deterius mutoniatus.
Quare, qui ſapiet, malum cavebit,
Cum tantum hic ſciet eſſe mentularum.

53. AD PRIAPVM

Contentus modico Bacchus ſolet eſſe racemo;
Cùm capiant alti vix ſua muſta lacus.
Magnaque fœcundis cùm meſſibus area deſit,
In cereris crines una corona datur.
Tu quoque Dive minor majorum exempla ſecutus,
Quamvis pauca damus, conſule poma boni.

54. PRIAPVS.

E, D, ſi ſcribas, temonemque inſuper addas.
Qui medium D, vult ſcindere, pictus erit.

55. PRIAPVS.

Credere qui poſſet, falcem quoq;(turpe fateri)
De digitis fures ſurripuiſſe meis?

Nec

Nec movet emissi tam me jactura, pudorque
Quàm præbent justos altera tela motus,
Quæ si perdidero, patria mulctabor: & olim
Ille tuus civis Lampsace, Gallus ero.

56. PRIAPUS.

Derides quoque fur, & impudicum
Ostendis digitum mihi minanti,
Heu heu me miserum, quod ista lignum est
Quæ me terribilem facit videri,
Mandabo domini tamen salaci,
Vt pro me velit irrumare fures,

57. PRIAPUS.

Cornix & caries, vetusque bustum,
Turba & putrida facta seculorum,
Quæ forsan potuisset esse nutrix
Tithoni, Priamique, Nestorisque,
Illis ni pueris anus fuisset?
Ne desit sibi, me rogat, fututor.
Quid si nunc roget, ut puella fiat?
Si nummos tamen hæc habet, puella est.

58. PRIAPVS

Quicunque fur fefellerit fidem nostram,
Effœminato marceat procul culo.
Quæque hæc proterva carpserit manu poma
Puella, nullum inveniat fututorem.

59. PRIAPVS.

Prædictum tibi ne negare possis,
Si fur veneris, impudicus ibis.

60. AD PRIAPUM.

Si quot habet versus, tot haberes poma, Pria-
Esses antiquo ditior Alcinoo. (pe:

61. MALUS.

Quid frustra quereris colone mecum,
Quod quondam bene fructuosa malus,

Au-

Autumnis ſterilis duobus adſtem ?
Non me prægravat, ut putas, ſenectus:
Nec ſum grandine verberata dura:
Nec gemmas modò germine exeunteis
Seri frigoris uſtulavit aura:
Nec venti, pluviæve, ſiccitaſve,
Quòd de ſe quererer, malum dederunt:
Non ſturnus mihi, graculuſve raptor,
Aut cornix anus, aut aquoſus anſer,
Aut corvus nocuit ſiticuloſus:
Sed quòd carmina peſſimi poëtæ
Ramis ſuſtineo laborioſis.

62 PRIAPVS.

Securi dormite canes: cuſtodiat hortum
Cùm ſibi dilecta Sirius Erigone.

63. PRIAPVS.

Parum eſt mihi miſer quòd hic fixi ſedem,
Agente terra per Caniculam rimas,
Siticuloſam ſuſtinens diu æſtatem.
Parum, quòd imi perfluunt ſinus imbres:
Et in capillos grandines cadunt noſtros:
Rigetque dura barba juncta cryſtallo.
Parum quòd acta ſub laboribus luce,
Parem diebus pervigil traho noctem.
Huc adde, quod me terribilem deum fuſte*
Manus ſine arte ruſtica dolaverunt,
Interque cunctos ultimum deos numen
Cucurbitarum ligneus vocor cuſtòs.
Accedit iſtis imprudentiæ ſignum,
Libidinoſo tenta pyramis nervo:
Ad hanc puella (penè nomen adjeci)
Solet venire cum ſuo fututore:
Quæ ut tot figuras, quot Philenis enarrat,
* Non in venit, pruriginoſa diſcedit.

PRI-

64. PRIAPVS.

Quidam mollior anſeris medulla
Furatum venit huc amore pœnæ.
Furetur licet uſque, non videbo.

65. Ad Priapum.

Hic tibi, qui noſtro creſcentia lilia merſit,
Cæditur è tepida victima procus hara.
Ne tamen ex animũ faciasſpecus omne, Priape,
Horti ſit facias janua clauſa tui.

66. Priapus.

Tu quæ ne videas notam virilem,
Hinc avêreris, ut decet pudicam;
Nimirum, niſi quod times videre,
Intra viſcera habere concupiſcis.

67. Prapvs.

Penelopes primam, Didonis prima ſequatur,
Et primam Cani, ſyllaba prima Remi;
Quodq; fit ex illis, mihi tu deprenſus in horto
Fur dabis; hæc pœna culpa luenda tua eſt.

68. Priapus.

Ruſticus indocte ſi quid dixiſſe videbor
Da veniam; libros non lego, poma lego;
Sed rudis his dominum toties audire legentem
Conſtituique metas edidicique notas.
Pſoleo ille vocat, quod nos Pſoloënta vocamus.
Id quod nos culum, coleon ille vo cat.
Sinerdaleos certe niſi res non munda vocatur,
Et pædiconum mentula ſmerdalea eſt.

69. Priapus.

Quid niſi Tænario placuiſſet Troica cunno
Mentula; quod caneret, non habuiſſet opus;
Mentula Tantalidæ bene ſi non nôta fuiſſet;
Nil ſenior Cryſes quod quereretur erat.
Hæc eadem ſocium tenera ſpoliavit amica;
Quæque erat Æacidæ, maluit eſſe ſuam.

Ille

Ille Pelethroniam cecinit miserabile carmen
Ad citharam, cithara tensior ipse sua.
Nobilis hinc nata nempe incipit Ilias ira:
Principium sacri carminis illa fuit.
Altera materia est error fallentis Ulyssei,
Si verum quæras, hunc quoque movit amor.
Hinc legitur radix, de qua flos aureus exit;
Quem cum moly vocat, mentula moly fuit.
Hinc legimus Circen, Atlantiademque Calypso:
Grandia Dulichii jusso tulisse viri.
Hujus & Alcinoi mirata est filia membrum
Frondenti ramo vix potuisse tegi.
Ad vetulā tamen ille suam properabat & omnis
Mens erat in cunno Penelopeja tuo.
Quæ sic casta manes, ut jam convivia visas:
Utque futurorum sit tua plena domus.
E quibus ut scires quicunque valentior esset:
Hæc es ad arrectos verba locuta procos:
Nemo meo melius nervum tendebat Ulysse
Sivi illi laterum, seu fuit artis opus.
Qui quoniam periit, modo vos intendite qualē
Esse virum sciero, vir sit ut ille meus.
Hac ego Penelope potui tibi lege placere;
Illo sed nondum tempore factus eram.

70. PRIAPUS.

Dum fici tibi suavitas subibit,
Et jam porrigere huc manum libebit:
Ad me respice fur & æstimato,
Quot pondo tibi mentula est cacanda.

71. PRIAPUS.

Illusit mihi pauper inquilinus,
Qui libum dederat, molaque fusa,
Quare partibus additis in ignem
Sacro protinus hinc abit peracto,

Vicini canis huic subinde venit
Nidorem puto prosecuta fumi:
Quæ libamine mentulæ comeso,
Tota nocte mihi litat rigendo.
At vos ampliùs hoc loco cavete
Quicquam ponere, ne famelicorum
Ad me turba velit canum venire:
Ne dum me colitis, meumque numen,
Custodes habeatis irrumatos.

72. PRIAPUS.

Si commissa mea carpes pomaria curæ
Dulcia: quid doleam pendere, doctus eris.

73. AD PRIAPUM.

Cura Priape diligens pomarium;
Furi rubricato minare mutino.

74. PRIAPUS.

Quod movear non est: quia si furaberis ipse
Grandia mala, tibi bracchica mala dabo.

75. PRIAPUS.

Obliquis pathicæ quid me spectatis ocellis:
Non stat in inguinibus mentula tenta meis:
Quæ tamẽ ex animis nunc est, & inutile lignũ,
Utilis hæc, aram si dederitis, erit.
Per medios ibit pueros, mediasque puellas
Mentula: barbatis non nisi summa petet.

76. AD PRIAPUM.

Dodona est tibi Jupiter sacrata:
Iunoni Samos, & Mycena Diti:
Unde Tænaros, æquorisque Regi.
Pallas Cecropias tuetur arces:
Delphos Pythius orbis umbilicum:
Creten Delia, Cynthiosque colles:
Faunus Mænalon, Arcadumque sylvas:
Est tutela Rhodos beata Solis;

Gades

Gades Herculis, humidumque Tibur.
Cyllene celeri Deo nivosa:
Tardo gratior æstuosa Lemnos?
Æthneæ Cererem nurus frequentant:
Raptam Cyzicos ostreosa Divam:
Formosam Venerem Gnidos, Paphosque:
Mortales tibi Lampsacum dicarunt.

77. PRIAPVS.

Quod sim jam senior, meumque canis
Cum barbo caput albicat capillis:
Deprensos ego perforare possum
Tithonum, Priamumque Nestoremque.
Immanem stomachum mihi videtis
Qui densam facitis subinde sepem;
Et fures prohibetis huc adire.
Hoc est lædere, dum juvatis: hoc est
Non admittere ad aucupem volucres.
Obstructa est via: nec licet jacenti
Jactura natis expiare culpam.
Ergo qui prius usque & usque & usque
Furum scindere podices solebam,
Per noctes aliquot, diesque cesso:
Pœnas do quoque, quod satis superque est;
In senemque abeo, salaxque quondam
Non vitam perago. quis hoc putaret,
Ut lusu citharædus abstineret?
At vos ne peream situ senili,
Quæso desinite esse diligentes,
Neve imponite fibulam Priapo.

78. PRIAPVS.

At dii, deæque dentibus tuis escas
Negent amicas cuni linge vicine,
Per quem puella fortis ante, nec mendax,
Et quæ solebat impigro celer passu

Ad nos venire: nunc misella sandace
Vix posse jurat ambulare præ fossis.

79. AD PRIAPUM.

Priape quòd sis fascino gravis tento,
Quod exprobravit hic tibi suo versu
Poëta noster: erubescere hoc noli.
Non est Poëta sarcinosior nostro.

80. PRIAPUS.

At non longa satis, non stat bene mentula crassa,
Et quam si tractes, crescere posse putes.
Me miserum cupidas fallit mensura puellas
Non habet hæc aliud mentula majus eo.
Utilior Tydeus: qui si quid credis Homero,
Ingenio pugnax, corpore parvus erat.
Sed potuit damno nobis novitasque pudorque
Esse: repellendus sæpius iste mihi.

82. PRIAPUS.

Dum vivis, sperare decet: tu rustice custos
Huc ades, & nervis tente Priape fave.

82. AD PRIAPUM.

Villicus, ærari quondam, nunc cultor agelli:
Hæc tibi perspectus templa, Priape, dica.
Pro quibus officiis si fas est Sancte, paciscor.
Assiduus custos ruris ut esse velis:
Improbus ut si quis nostrum violarit agellum,
Hunc tu: sed tento: scis puto, quod sequitur.

83. *Tibullus ad* PRIAPUM *de inertia inguinis.*

Quid hoc novi est? quid ira nuntiat deum?
Silente nocte candidus mihi puer
Tepente cum jaceret obditus sinu,
Venus fuit quieta: nec viriliter
Iners senile penis extulit caput.
Placet Priape, qui sub arboris coma

Sole-

Soles revinctus sacrum pampino caput,
Ruber sedere cum rubente fascino.
At ô Priape sæpe floribus novis
Tuas sine arte deligavimus comas;
Abegimusque voce sæpe cum tibi
Senexve corvus, impigerve graculus
Sacrum feriret ore corneo caput.
Vale Priape: debeo tibi nihil.
Vale nefande destitutor inguinum,
Jacebis inter arva squallidus situ,
Canisque fœdus usque imminget aut tibi
Lutosa sus fricabit oblitum latus.
Scelefte penis, ô cui meum malum
Gravi, piaque lege noxiam lues,
Licet querare: nec tibi tener puer
Patebit ullus: ingemente qui toro
Juvante verset arte mobilem natem.
Puella nec jocosa te levi manu
Fovebit, reprimetve lucidum femur.
Bidens amica Romuli senis memor
Paratur: inter atra cujus inguina,
Vacuaque pelle, tectus inguinum gelu
Araneosus obsidet fores situs.
Tibi hæc paratur: ut tuum ter, & quater
Voret profunda fossa lubricum caput
Licebit æger, aut languentior cubes,
Tereris usque, donec ah miser, miser
Triplex quadruplexque compleas specum.
Superbia ista proderit nihil: simul
Vagum sonante merseris caput luto.
Quid est iners pigerne lentitudinis?
Licebit hoc inultus auferas semel.
Sed ille cum redibit aureus puer:
Simul sonanti senseris iter pede,

Repente nervos excitet libidine ;
Et inquietus inguina arrigat tumor :
Neque hinnitare cesset, usque dum mihi
Venus jocosa molle ruperit latus.

84. PRIAPUS.

Vere rosa, autumno pomis, æstate frequenter
Spicis ; una mihi est horrida pestis hyems.
Nam frigus metuo: & vereor, ne ligneus ignem
Hac deus ignaris præbeat agricolis.

85. *C. Valerii Catulli* PRIAPUS.

Ego hæc, ægo arte fabricata rustica,
Ego arida, ô viator, ecce populus,
Agellulum hunc, sinistra tute quem vides,
Herique villulam, hortulumque pauperis,
Tueor : malasque furis arceo manus.
Mihi corolla picta vere ponitur :
Mihi rubens arista Sole fervido :
Mihi virente dulcis uva pampino ;
Mihi glauca duro cocta oliva frigore ;
Meis capella delicata pascuis
In urbem adulta lacte portat ubera.
Meisque pinguis agnus ex ovilibus
Gravem domum remittit ære dexteram ;
Teneraque matre mugiente vaccula
Deûm profundit ante templa sanguinem
Proin viator hunc deum vereberis,
Manumque sursum habebis. hoc tibi expedit.
Parata namque crux est arte mentula,
Velim pol, inquis, at pol ecce villicus
Venit : valenti cui revulsa bracchio
Fit ista mentula apta clava dextera.

86. *Ejusdem Catulli* PRIAPUS.

Hunc ego juvenes locũ, villulamq; palustrem ;
Tectam vimine, junceo caricisque maniplis
Quer-

Quercus arida, rustica conformata securi,
Nutrivi: magis, & magis ut beata quotannis,
Hujus nam domini colunt me deumq; salutant.
Pauperis tugurii pater, filiusque,
Alter assidua colens, diligentia, ut herba
Dumosa, asperaque à meo sit remota sacello:
Alter parva ferens manu semper munera larga,
Florido mihi ponitur picta vere corolla
Primitu, & tenera virens spica mollis arista:
Luteæ violæ mihi, luteumque papaver,
Pallentesque cucurbitæ, & suaveolentia mala,
Uva pampinea rubens educata sub umbra.
Sanguine hanc etiam mihi, sed jacebitis, aram
Barbatus linit hirculus cornipesque capella,
Pro queis omnia honoribus hæc necesse Priapo
Præstare, & domini hortulum vineamq; tueri
Quare hinc ô pueri, malas abstinere rapinas.
Vicinus prope dives est, negligensque Priapus
Inde sumite. semita hæc deinde vos feret ipsa.

Ejusdem

87. AD PRIAPVM.

Hunc lucum tibi dedico consecroque, Priape,
Qua domus tua Lampsaci est, quaq; sylva Priape
Nam te præcipue in suis urbibus colit ora
Hellespontia, cæteris ostreosior oris.

PRIAPEORUM.

FINIS.

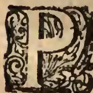

IO. BOVRDELOTII

IN

PETRONIUM ARBITRUM,

NOTÆ CRITICÆ.

Ag.1.lin.10. *Nunc & rerum tumore, & sententiarum vanissimo strepitu &c.* Tangit argumentum & theses, de quibus antea. Igitur male qui rescribunt, *verborum tumore.* Pro rerũ vel verborum tumore simpliciter *tumorem* dixerunt, Justinus lib 11. Arnobius lib.2. Cassiodor. Præfatione lib.1. Gerbertus epistol.32.

Pag.2.lin.9.*Non magis sapere possunt, quam benè olere qui in culina habitant.* Pessime quicunque isti, qui *culinam* spurce latrinam interpretantur. Hic locus ex Plautina imitatione, Mostell. Act. 1. Sc. *Jampridem.*

Vbi sese sudor cum unguentis consociavit, illico
Itidẽ olent quasi cũ multę jura confũdit coqu9
Quid oleas nescias, nisi id unum ut male olere intelligas.

Ibid. lin. 1.. *Nondum juvenes declamationibus continebantur.* An Petronianum sit *continuabantur*, quod reponit Swartius, valde dubito: *contineri* verò, & Ciceroniarum & aliorum minime negandum.

Ibid. l. 19. *Nondum umbraticus doctor ingenia deleverat.* Nec sensus nec ratio sana rescribentium *doluerat*, patet legenti. De umbratico studio juvenalis.

Pag. 3. lin. 10. *Ne carmen quidem sani coloris enituit.* Sic MSS. & ratio. Frustra qui substituunt *caloris*.

Ibid. lin. 15. *Magnæ artis compendiarium invenit.* Contra Plinium, veritatem rei, & MSS. faciunt qui reponunt, *compendia jam invenit*.

Pag. 4. lin. 10. *Sine spe præda moratur in scopulo.* Male reposuerunt, *moriatur* Legendi Hesiodus Scuto Herculis, Theocritus Idyll. 1: 3. & 21. Hinc capio locum obscurissimum Lucilii, qui cum ait, —— piscinensisque recesque, intelligit morabundum sive speculatorem piscium. Ἰχθύων σκοπευτὴν, ut est in Colloquiis Græcis.

Ib. lin. 19. *Pueris induunt adhuc nascentibus.* MSS. *adhuc innocentibus*. Utraque lectio tollerabilis.

Pag. 5: lin. 3. *Quod quisquis perperam discit in senectute confiteri non vult.* Locus antea vitiosus à virgulis, quem nunc sanum esse judico. Sophocles Oedipo Col.

Ibid. lin. 8. *Artis severæ si quis, &c.* MSS. Artis secretæ, ut & reposuimus. Dixerunt enim prius, *Non te fraudabo artis secreto*. Potest tamen retineri *severæ*, si respicias ad ea quæ dixit, *Ut juvenes severâ lectione mitigarentur.* Quoniam tamen aliam lectionem habent MSS. hanc elegi

Ibid. lin. 21. —— *mittat habenas Liber* Janus Guilielmus quique secuti sunt, *mutet habenas* Delibero tamen.

Pag. 6. lin. 1. *Dent epulas & bella* &c. Rectè omnes priores Editiones, *Dein epulas*. Deturparunt Correctores nuperi. *Epulas* tragœdiam interpretor. Persius *Prandia* dixit Sat. 1. 67

Sive opus in mores, in luxum in *prandia* Regum. Sic accipio eundem Persius Sat. 5. ubi robusti carminis *offas*, interpretor tragœdiam. Aliqui tragœdiam & epicum carmen. quos refellit Persius, addens exempla tragœdiarum. Quid in hoc carmine esset *offa*, videtur vir clarissimus Isaacus Casoubonus nescisse, cum ἔνθεσιν interpretatur. *Offæ* sunt ut hîc *epulæ* & *olla Thyestæ* in eodem Persio, & *cœna* & *prandia*, & *mensa* eadem Satyr. 5. Apud Martialem (lib. 4. Epigr. 49.

—— qui scribit *prandia sævi*

Tereos, aut *cœnam*, crude *Thyesta*, tuam.

Epulæ istæ solita Tragœdorum materia Ælianus Var. lib. 2. cap. 11. Tangit Comicas Rudent. Act. 2. Sc. *Qui homo*

Ibid. lin. 4. —— *Pierio defundes pectore verba*. Malè pro *pectore* substituunt *nectare*.

Ibid. lin. 12. *Dum juvenes sententias rident*. Nescio cur hic reposuerint *juvenis*, mirorque hujus dictionis interpretamentum. Juvenes illi Scholastici Suasoriæ Agamemnonis sententias ridebant, quoniam non dixerat quæ probare soliti auditores. Persius Sat. 3.

Hoc populus ridet multumq; torosa *juventus*
Ingeminat tremulos naso crispante cachinnos.

Pag. 7. lin. 1. *Divinam ego putabam*. Adrianus Turnebus & Petrus Daniel reponebant *ducturam*: sed adscripta lectio sanior est; *Divina*, maga; ut multis dico ad Heliodorum.

Ibid. lin. 7. *Inter titulos undasque meretrices.* Libri MSS. *inter angulos*, quam lectionem confirmat τὸ *locum secretiorem*, & *furtim spatiantes.* Qui *titulos* legi malunt, accipiunt non de titulis meretriciis, qui quidem satis elucidati ab aliis Petronii interpretibus; sed de juvenibus Venerem languentem scortis cujuscunque sexus irritantibus. Hos Titulos scorta excipiebant antecœnio libidinis, ut fortiora prælium Cupidinis tentarent. Juvenes illos *Titulos* dici patet ex Cornuto ad illos Persii Sat. 1.

Ingentes trepidare Titos ——

Locus autem, ubi prostabant Tituli isti, dicebatur ab ætate titulorum, *Ephebia*, ut patet apud D. Hieronymum. Locum illum sic nondum intellectum illucidavit V. C. Jo. Savaro. Sunt & *Ephebia* apud Vitruvium non longe ab his diversa, in quibus pueri exercebantur, cap. 11. lib. 3.

Pap. 8. lin. 2 *Procella meretrix assem exegerat.* De cellis hujusmodi copiosè Torrentius ad Suetonii Tiberium cap. 43. Mos natus ab obscœnitatis lupa. quem morem sic pluribus explicat Jul. Firmicus Maternus De error. profan. Relig. *Statuisse etiam ut quicunque initiari vellet secreto Veneris sibi tradito, assem unum mercedis nomine Deæ daret.* Quidam hic legunt, *prosella*, unde *Sellaria* Tiberii loc. citant.

Ibid. lin. 8. *Vidi Gitona in crepidine.* Sic scripsimus, cùm sequutæ Scaligerum Editiones postremæ invitis MSS. Gnitona supposuissent. Scimus quid hæc dictio sonet in Lycophrone, apud quem solum me reperisse

fateo

fiteor. Sed & ſcripti & impreſſi plerique Codices lectionem noſtram tuentur. Amoris nomen illud, ut amoris origo, vicinia. patet apud Ovidium fabulatorem narratione Pyrami. Solent autem Latini in ejuſmodi nominibus vocalem literam elidere. Unde miror virum illum trimegiſtum Iſ. Caſaubonum ſcripſiſſe ad illud Perſii Sat. 5.

—— *lapidoſa chiragra.* Melius inquit, *cheragra*, ob metrum. Nam primam in eadem dictione ſyllabam corripuit Martialis:

Sed nil patrono porrigis, hæc *chiragra* eſt.
(Primam item in *Phidiæ*:

Lyſippi lego, *Phidiæ* putavi.)

Ita & Auſonius. Secundam in *orichalco* Virgilius. Æn. 8. Statius Thebaid. 2. ſecundam in *Epirota* Auſonius. Copioſè de ablatione literæ è. Marcell. & Hermol ad Plinium, Scaliger ad Auſonium.

Ib. lin. 21. *Cùm ego proclamarem.* Ex Mſſ. & Virgilio reſcripſimus, Quum ego *clamarem.* Idem poſtea, longe majore niſu *clamavit.*

Pag. 9. lin. 8. *diverſorio puer eſt*: Hæc vox apud ſcriptores ubique corrupta, præter unicum Philoxenum (in Gloſſis) qui tamen ſemel male πανδηχθὸς, Diverſoriarius. Idem ubique bene, ut paulò anteriùs πανδηχεῖον, *cauponium*, *diverſorium*, V. C. Jo. Savaro ad Sidonium vult legi *diverſorium*, corruptè Idem Philoxenus originationis viam pandit, Diverticulum, ἐκτροπὴ, ἔκνδυσις, καταγώγιον. Idem καταλύω κατάγομαι *devertor*; ſcilicet ad hoſpitium temporarium, ad quod divertunt

runt advenæ. Aliam tangit originationem Isidorus, sed debilis est. Marcellus etiam in mendo est, nisi legas, *deverforia*, à *devertendo*. Omnino autem improbanda est me judice Bartii lectio, *In diversorio pueri es*; quasi diversorium esset unius Gitonis.

Pag. 10. lin. 11. *Cum Gitone meo rationem deducerem. Deducerem*, legi ratio tritissima. Hinc jocus apud Suetonium in Julio, & Macrobium Saturnal. lib. 2. cap. 2. Tertia *deducta* est. Scio tamen quid hac in re deducere.

Ib. lin. 24. *Quid vesticontubernium facis?* Frustra sollicitant optimam immò pessimam dictionem, sed quam agnoscit Pervigilium Veneris. [*Intelligit Grosslotianum, ex quo J. Dousa filius aliquot versus primus edidit.*] Qui sub eadem veste jacent, dicunturque vesticontubernium facere. Sic Aristoteles apud Athenæum lib. 1. Inde dicebatur Socrates cum Alcibiade vesticontubernium facere. Idem Athenæus lib. 5. cap. 13. Ipse Socrates apud Lucianum. Apulejus lib. 2. Florid. quo loci nos plura.

Pag. 16. lin. 17. *Tam ambitiosus detonuit imber*. Pro hac lectione Solinus cap. 14. In quo bellorum civilium detonuerunt procellæ. *Imber* pro lacrymis, notum & Poëtæ omnibus paginis.

Ibid. lin. 25. *Utique nostra regio*, *&c.* Ante hanc clausulam asteriscum adpingo, non solum meo judicio prorsus necessarium, sed MSS. autoribus huic loco debitum.

Pag. 18. lin. 11. *Descendente ab aure capillos meos tentatâ manu duxit.* Ita in omnibus scriptum. Olim, legebam *temerata*, non intelligens quid

quid esset *temtata*: sed idem esse ac *temerata* docent Glossæ veteres, in quibus *temtatum*, θοκιμαθεν ἁμαρτηθὲν. Rectè quidem ille: nam temtare verbum flagitii. Sic postea, *Accessi tematurus an pateretur injuriam*. Jacob. MSS. in vita Sanctorum: De opere illicito *me temtavit*. Alii legunt *lenta*, alii *lentata*, alii *dentata* alii aliter; omnes perperam.

Ibid: lin. 18. *Contemni turpe est*, &c. Imitatus est hunc locum Plinius Junior. lib. 6. Epist. 21. *Neque enim tam jucundum vindicari, quàm despici miserum*. Retinui autem vulgatam lectionem in hoc Epigrammate; corruperunt qui sensum non capiebant.

Ibid. lin. 22. *Complosis, deinde manibus*. Sic reposuimus, veteres editiones sequuti. Germana & Lugdunensis editio minus commodè *compositis*. Ut in summo gaudio, sic in dolore summo manus complodebant: ut patet apud Senecam lib. 1. De ira. Sic Lucianus Somnio, &c.

Pag. 20. lin. 2. *Ut debeamus torti perire*. Cum MSS. Cod. *tenti perire* edi curavimus. Videbat enim Ascyltos ancillam quæ volebat in pavimento lodiculam extendere. *Extendi in lodicula*, supplicium est, quod vocant *tympanum*. De quo nos copiose in singulari libro De suppliciis.

Ibid lin. 10: *Duas institas ancilla protulit de sinu*. Consentiunt MSS. Cod. cum hac lectione, quam qui mutare ausi, indignum facinus commiserunt. Retinui autem lectionem priscam *de sinu*. cum alias *de sura* legatur.

Pag 21. lin. 18. *Legitimo perfusos oleo*. Hic scripserunt Correctores *lecitino*, duplici errore. *Legiti-*

gitimum oleum quidam interpretantur, cero ma. Interpretor, masculum. Callimachus in Lavacro Palladis:

Τῷ καὶ νῦν ἄρσεν κομίσατε μῶνον ἔλαιον.

Masculum στατερὸν ἢ πεπιλημένον. Theophrastus περὶ βότρυος. Sic *cera legitima* apud Ciceronem Verrina I. Legendus ad Horatium V. C. Daniel Heinsius.

Pag.23.lin.20. *Molles, veteres, Deliaci manu recisi* Nihil hic erat mutandum. *Veteres* illi sunt, qui *Veterani* in Catalectis:

Parce, premendus erit cum *Veteranus* erit *Cevetes* tamen quædam Editiones retinent contra MSS. fidem. De Deliaco dico ad Pausaniam *Recisi* dicti & *Præcisi*, ut in incompto carmine, & apud Senecam De providentia cap. 5.

Ib:lin.ult. *Perfluebant per frontem sudantis &c.* Rectè emendatum *sudantis*. σοβαρῶς, μαλακῶς, κατρεῶς, ὀργιζομένως σιωπήσας, Scholiastes Aristophanis ad Plutum. Et tamen me nolente Calcographi veterem retinuere. Facilis nobis ex sequentibus fuit animus rescribendi *fubantis*: quam etiam correctionem antea Petronio necessariā viderat. V.C.Th. Marcilius.

Pa.24.lin.9. *Urbanitatis vernulæ frontē.* Has duas ultimas dictiones ex fide Veterum MSS. retinui, quæ in *Vernilia* & in *fontē* deformaverant. Scurrarum proprie frons urbana. Horat. Ep. lib. I.

Frontis ad urbanæ descendi præmia —

Ibid. lin.11. *Ut contubernali meo melius succederet.* Bourdelotii Editio: *ne contubernali meo non melius succederet.* Sensus siquidem postulabat, ut hanc negationem interponeres. Expressimus

autem

autem scripturam Codicum MSS. Nec te moveat duplex negatio, Vim enim unius obtinet. Marcellus in *Negativas* & *Fluminum De damno infecto* ff Qui volunt hæc ironice accipi, animum ad loquentem Eumolpium non advertunt.

Ibid. lin. penult. *Pertractato vasculo tam rudi Permutato*, primum nequitiæ verbum legimus; deinde interpretamur puellum, sive pullum rebus Venereis nondum initiatum, &c. Magnam porro à me inibit gratiam qui docuerit qua ratione impulsi Correctores τὸ *pertractato* in tot prodigii monstra mutaverint. Autor enim centonis notæque impudicæ Petronius voluit uti verbo rei convenienti. Sic postea, *Pertractavi gaudio dispoliatum torum*. Sic in Ausonio,

— totum bene conscia lectum
Pertrectat secura manus. —

Et alibi pertrectare, attrectare, tractare; ejusdem sunt ponderis in tractatione ponderis obscœni Proh Pudor! cur te volo?

Pag. 26. lin. 3. *In secreto frater acciperet.* Sic postea, *Deprehensus puer in secreto.* Malè igitur qui reposuerunt *scorto.*

Ibid. lin. 25. *Commovebat obiter labra.* Immo commovebat valgiter labra. Locus alius dicendi de hoc poppysmate.

Pag. 27. lin. 7. *Pilæ sparsiva exercebatur.* Sparsiva, an sparsina dixeris, haud refert. Quod ideo hîc moneo, quia cùm hunc locum liguriissem in Epistola quadam nonnulli turpiter carpere ausi sunt, & sparsivam solum dici asseruerunt.

Ibid. lin. 19. *Trimalcio lautissimus homo.* Duas dictiones ultimas non esse glossema, ut quibusdam visum est, & præcedentia & sequentia

tia probant confirmant etiam eas MSS. Falluntur etiam qui Trimalcionis nomen aspirant, si fides numismatis servanda sit. Servant adhuc nomen hoc vetera numismata; in quorum parte C. NERO AUGUST. IMP. in altera, TRIMALCIO. Ex hoc video eos longè falli, qui Senecam cœnamque ejus describi à Petronio arbitrantur.

Ibid. lin. 22. *Exonerata ille vesica.* Rectius MSS. exoneratâ illâ vesicâ. & magis hoc ad acumen Satyrici. *Exonerare* hoc significatu postea. Sueton. in Claudio cap. 33. Passim Medici.

Pag. 28. lin. 21. *Pica varia intrantes salutabat.* MSS. *Vario.* quod ferri potest (Bourdelotius in textum admisit *variò.*) De his autem salutationibus & vocibus legendus C. V. IS. Casaubonus ad Persii Prologum.

Pag. 29. lin. 6. *Minervaque ducente * tænia intrabat.* Tollatur asteriscus. Haud dubiè respicit Petronius ad illud Senatus consultum, *quo statutum aureum Minervæ simulacrum in Curia, & juxta Principis imago,* Tacitus Annali 14. Reginas autem ambulare solitas tæniis ductis à spadonum vel juvenum grege, notum.

Ibid. lin. 24. *Quas in medica picturas haberet.* Et hoc loco superfluus asteriscus. *quas in medica p. h.* Rectè sic libri MSS. quos secutus Scaliger.

Pag. 33. lin. 18. *Interim dum ille omnium * tesserarum inter lusum cosumit.* Locum corruptissimum sic emendari posse autumo, *Interim dum ille omnium numerum t sserarum inter lusum consumit.* Loquutus est autem de terebintinis & crystallinis tesseris. Hæc audacius protuli, quòd

quòd interpretes silere, atque Æsculapium rogare animadverterem.

Pag. 34. lin. 5. *Non minus sex libras pendentia.* Retinuimus priscam lectionem, quæ, licet mimica, proba tamen est.

Pag. 35. lin. 3. *Obit ei pedissimi servi minorem nobis æstum sua frequentia facient.* Quinam Amphilo & Tropho adeundi fuerint ad loci desperati medicinam, patebit ei qui remedium morbo proposuerit. Interim ut aliquid tanquam ex somnio promam, bonâ veniâ Criticorum Deæ legebam, *minorem nobis æstum sua frequentia facient: Obediunt ei paratissimi servi.* His nunc in modum transpositis, aliquis videtur sensus elici posse. Sed tamen interpretatione lenienda est correctionis austeritas. Non moror quid Gruterus aliique viri doctissimi hoc de loco sentiant. Refero ista ad mensas cuique assignatas, minorem æstum suâ frequentiâ facturas, si convivæ scilicet propriam peculiaremque mensam haberent. Ex hac interpretatione in postremis hisce Petronii verbis nihil esse mutandum perspicuum est. Respicit autem in assignanda cuique mensa Heroum sive Homeri tempora, quibus solita cuique mensa assignari. Athenæus lib. 1.

Idem ritus apud Germanos, ut patet apud Tacitum De moribus Germanorum. Reposui autem, *paratissimi servi*; dixerat siquidem superius, *paratissimus puer.* Hæc mea interpretatio longiori fortè narratione indiget: sed in hoc opere sum Laco.

Ibid. lin. 12. *Verum est vinum Opimianum præsto.* L. *Verum esse Opimianum præsto.* Retinuimus hanc

hanc lectionem, quam MSS. firmant & Scaliger. Quidem τὸ ἐγγυῶμαι Scaligeri veramque hujus loci notam rejicientes legunt *præstans*: quod idem valet ac *valens*; ut apud Corn. Celsum lib. 2. cap. 18. Vinum aut mustum magnæ vetustatis *valentissimi* generis esse dicit. De Opimiano Vellejus Paterculus lib. 2. Hic est Opimius, à quo consule celeberrimum *Opimiani* nomen. Posteriores editiones in Vita Velleii mente & brevitate appinxerunt *Vini*, ut & Petroniani Critici hoc loco.

Pag. 36. lin. 9. *Super taurum, bubulæ frustum.* Sic rectè in MSS. & ita legebat Scaliger. Cur bubulæ frustrum ponat in viles cibos non video, cùm apponatur Principum mensis, nisi comparatione facta ad elegantias & luxum. Inter viles etiam cibos carnem bubulam legas apud Lampridium in Heliogabalo.

Ibid. lin. 13. *Super virginem sfericulam.* Quærendus Æsculapius qui desperato loco medeatur, ut & illi.

super sagitarium, odopetum.
Nolo enim ex simplici conjectura quicquam asserere. Quod si aliorum interpretamentum valet, non per me stabit quin, Lector tibi placeat.

Ibid. lin. 14. *Scribilita* lege potius *Striblita*, sicque reponendum apud Plautum Prologo Pœnuli.

Super sagitarium Ante hæc verba reponendum esse asteriscum, miror neminem monuisse, præter ultimam Editionem. Signum scilicet excidit, scilicet *Scorpius*, cum convenienti cibo, qui qualis fuerit, quærendum.

Ibid.

Ibid. lin. 21. *Circumferebat Ægyptius puer*, &c. Lege *Circumferebat Ægyptius puer olibano argenteo panem de laserpiciario milio, atque ipse etiam teterrima voce canticum extorquet.* Hunc locum primi nos sic emendavimus veritatem secuti: nec indignamur, imo favemus ac plaudimus meliorem lectionem reponentibus Quis usus fuerit Laserpitii tangit Theophr. lib. 6. Hist. Plamat. cap. 3. Dioscorides lib. 3. cap. 78. Cels. lib. 4. Interpretes Catulli.

Teterrima voce canticum. Sic antea, *acido canticos.* Falluntur qui aliter legunt: patet siquidem, retinendam veterem lectionem ex dictione sequenti *extorquet.*

Pag. 37. lin. 12. *Non minus & Trimalcio* &c. Hunc integrum locum sic puto posse legi. *Non minus Trimalcio lætus, ejusmodi methodio* CARPE, *inquit.* Methodium in *Carpe Methodium* & *Methodum* explicat Scaliger ad Ausonium Epigrammate in Theonem. Sed ibi Scaliger Ausonium corrumpit, nam pro *methodo*, Saligeri retinendum est *metocho*, ut in MSS. & editione Vineti. Sententia Satyrici satis rotunda, sed verba, si verba, si verum amamus, neutiquam.

Pag. 38. lin. 38. *Penes Mopsum Thracem memorata est.* Lege *memorata.* Duæ literæ priores adhæreserant huic dictioni ex præcedenti.

Pag. 39. lin. 1. & seqq. *Pietaticultrix.* Sic esse legendum patet apud Cassiodor. Epist. 14. lib. 2. Ælian. Hist. Animal. lib. 3. cap. 24. lin. 8. cap. 22. Sic apud Phœdrum leg. *nemoricultrix*. ut *sylvicultrix* apud Horatium. Retinuimus in hoc poëmatio *grata, peregrina.*

Titulus tepidi temporis, Lego, *pipulus*, Cassiodor. loc.

loc. cit. lætitiam verni *temporis* introducens. Ibi olim legebam, verni *teporis*. Totam enim hanc Epistolam pius & eruditus scriptor videtur à Petronio mutuasse. Pacatus Panegyrico ad Theodosium vocavit, peregrinam aëris volucrem alieni *temporis* florem: Talis hirundo & luscinia dicitur *Veris nuncia*.

Ibidem. *Probitas est carbunculos*. Ἀ᾽ρχαϊκῶς Color carbunculi judicium est probitatis, ut patet apud authorem librorum sacrorum Mosem, & gravissimum scriptorem Philonem Judæum, ubi loquitur de habitu Essæorum. Tangit Laërtius lib. 6.

Ibid. lin. 20. *Itaque cum horâ penè tota per omnes scirpo gastrarumque eminentium fragmenta, traxissemus cruentos pedes*. Alii *glarearumque eminentium fragmenta*. Bourdelotius edidit, *per omnes scrupos grumorumque eminentium fragmenta*. Atque hæc ejus nota est.

Glarearumque e. fr.) Scio quod alii reposuerint: Propter MSS. scripturàm in quibus *grurumque*, non incommodê videtur posse legi *grumorumque* Et ita Scaliger, aliique post eum. Scio quid proprie *Grumi* οἱ διορίζοντες τοὺς ὅρους λίθοι, ut rectè Glossarium vetus ubi tamen malè *Grimini* pro *Grumi*. Eædem enim Glossæ *Grumos* τυμβοὺς interpretantur, quos Latini *pilas*, *obices*, *aras*, Cyrenenses βουνοὺς, Attici μαστοὺς vocant. Hesychius, qui etiam θημῶνας nuncupat. Quid sint gastræ, alii interpretantur, scilicet Vasa urinarum. Interpres Vet. D. Chrysost. Hom. 3. Et contra grumos calcitrans suos pedes *cruentat*.

Pa-

Pa. 40. lin. 12. *Stabuli januam effregit, & nos per eandem terram admisit.* Nescio quis primus hunc locum corrupit, nec vidit *eandem* referendam ad januam effractam. Lego, *per eandem intro admisit* Ib.

Ibid. lin. 17:

— *Valete curæ:*

Mortalis ego sic perire cœpi.

Versum alium substituunt, ut solet, qui hunc non capiunt; & sanè cuivis satis facilis. Si quid ingenui sanguinis habeo, credo Satyricum voluisse dicere se non amplius. perit morralis, qui ἀποθεούμενος desinit mortalis esse: divinatur autem. sive fit Deus qui mortalitatem exuit. Itaque dixerat antea, *Valete curæ.* Tangit scilicet gloriationes Veneriorum, qui ex istis frivolis divinitatem metiuntur & mentiuntur. Plautus Curcul. Act. 1. Sc. *Placide sum Deus.* Terent. Heaut. Act. 4. Propert. alii.

Pag 43. lin. 3. *Cum fortuna manet vultum servaamici,*

Cum cecidit, turpi verticis ora fuga.

Imo, *Cum cecidit.* Sic legendum esse declarat dictio *manet* Attico significatu μένει.

Ibid. lin. 7. *Vera redit facies, dissimulata perit.* Relictis conjecturis, quæ locum huc obruerant, legebam, *assimulata.* Dictio Comica, & hujus rei. Virg. Æn. 10. Divini *assimulat* capitis, &c.

Pag. 44. lin. 2. *Cujus anni ad tesseram venerunt.* Sic libri omnes. Id est cujus anni creverunt inter tesseras, vinum, scorta. Ammianus Marcellinus lib. 28. Omne quod vivunt, vino & *tesseris* impendunt. Scio quid de hoc loco rescri-

ſcribant alii, atque de ſua lectione ſentiant. Sed non ſine fuco Ita autem deditii Romæ teſſeris à pueritia, ut nata eſſet *ars teſſeraria*; quæ quoniam ſecretioribus quibuſdam notis diſcebatur, juncta eſt *magiæ*. Idem Marcellin. lib. 4.

Ib. lin. 4: *Quid ille alter * die, qui tamque* Bourd. Edit. *Quid ille alter?* proh dii! Lipſius ex veſtigiis priſcæ lectionis, ô Dii. Vetus ſcriptura eſt *Quis illo altero die?*

Ib. lin. 8. *Qui poſtquam conturbavit.* Quidam Codicis locum mutilium ſubodorarunt. In Mſſ. *Conturbavit omnia.* ut Attius apud Marcellum:

Perturbat rem omnem ac reſupinat, ſoror.

Terentius And. Act. 3. Sc. 4. Iam *perturbavi* omnia Catullus Carm. 5. Et fortaſſe ſic reponendum: ſed non ſtatuo.

Ibid. lin. 12. *Unius noctis tactu omnia vendidit.* Retinuimus hanc lectionem, ſi Mſſ. ſequimur: probam; ſi ſenſum, improbam. *Hiſpanus quidam primus hanc corruperat, ignorans fortaſſe in Martiale ſuo *tactum* & *tangere* eſſe impudica. Hinc Plaut. dilog. in Aul. Iuv. Sat. 1.

* *Iſte eſt*, DON RAMIREZ DE PRADO.

Pag. 45. lin. 5. *Phocaſiati milites*.
Phæcaſiati omnino legendum. Oppoſuit legionario militi phæcaſiatum, ut apud Ammianum Marcellinum gregarius miles opponitur prætoriano militi.

Ib. lin. 13. * *Non bibit inter aquas &c.*
Ante hoc Epigramma delemus aſteriſcum? Ignoſcite: nihil hic deberi credimus: planus eſt & facilis ſenſus, ſi recte proxime præcedentia ponderentur.

Ibid.

Ibid. lin. 24. *Nemo Iovem pluris facit.* Hæc intelligenda sunt & exprimenda cum gestu, qualis versus ille Publii Syri:

A morte homines semper tantumdē absumus.

Pag. 46. lin. 18. *Cum ipsius natura veritate certantia.* Errant qui hoc ponunt, *naturæ varietate.* Etiam apud Statium 11. Thebaid.

——— Vivis *certantia* vultibus æra.

Corrumpuut locum qui aliter legunt. Habet enim à Virgilio, apud quem *spirantia æra*, non *ora.* Sic Petronius postea, Qui pene hominum animas ferarumque *ære* comprehenderat.

Ib. lin. 20. *Quem Græci monocromon appellant.* Hanc emendationem debemus doctissimo Scaligero nām ibi Mss. etiam in mend. Ferri enim potest τὸ MONOCHROMON, *d'VNE COVCHE* Contra pictura Ialysi tetrachromon. Vulgo male, *monocremon.*

Pag. 47. lin. 8. *Nemini tamen injuriam fecit.* Frustra sunt qui reponunt *talem.* Nec attendunt ad amores Iovis, qui discedens deceptarum animos lætitia mulcebat.

Ibid. lin. ult. *Quare, inquit, tam male vestitus es?* Legendum *inquio.* Simile autem illud Carionis apud Aristophanem. Pluto. Act. 12. Sc. 1. cum enim cæcus dixisset se esse Plutum, dicit Cario,

τὸ πλοῦτος οὕτως ἀθλίως διακείμενος.

Pag. 52. lin. 24. * *Erectus his sermonibus.* Asterisco insignivi locum. Quid hac in parte Petronio exciderit, incognitum; partem autem esse Philosophicæ disputationis, sequentia denotant.

Pag. 53. lin. 14. *In cacumine excelsissimi montis*

consentit. Ita legendum, non *conscendit*, patet veritate Historica, Mons ante ille turris fuit seu specula, quam Cnidii populares Eudoxi venerabantur, & vocabant σκοπὴν Ἐυδόξου. Sic Cassius apud Tacitum Annal. 4. Saxo Scriphio *consenuit*, & sic recte Lugd. Edit.

Pag. 54. lin 20. *Græculi delirantes fecerunt*, post hæc, devium & fugitivum Epigramma retraho; causam novit qui Petronium attentu legit;

Non satis est, quod nos mergis furiosa juventus,
Transversosque rapit fama sepulta probris.
Anne etiam famuli cognata face sepulti,
Intesta mersas luxuriantur opes?
Vilis servus habet regni bona, cellaque capti
Deridet vestram Romuleamque casam:
Idcirco virtus medio jaces obruta cœno,
Nequitiæ classes candida vela ferunt.

Pag. 55. lin. 5. *Irata virtus abditur*, —— Ingeniose qui reposuerunt *jurata.* Scripta tamen lectio ferri potest.

Pap. 56. lin. 6. —— *Liberæ pontem jubæ*
Consentiunt luminibus; ——
Desperatum locum sic puto posse restitui,
—— *Liberæ portum jubæ*
Conscendunt ——
Quod convenit cum Virgilio in pari narratione lib. 2. Potest etiam τὸ *pontem* retineri, ut apud Statium. 8. Thebaid.

Contendisse putes uter arva arbustaque tollat
Altius an superet *pontes.* ——

Emendationem autem nostram in Petronium introduxi, & volui, an debuerim, Critici judicare. Nescio quem sensum hic capi-

capiant qui legunt *ponto*, & *consentiunt.*

Pag. 57. lin. 6. *Continuat in mortem ultimam.* Homerus Iliad. 7. & apud alios, apud quos juncti somnus & mors. Douzæ tamen duo hîc legunt, *in noctem ultimam* Scripta lectio tolerabilis.

Pag. 58. lin. 4. *Hac me adventitia excipere frequentia solet.* MSS. rectius, *hac me excipere adventitia f. f.* Rectissimam lectionem reposuimus. Hac de re, scilicet tam cœna, quam epistola adventitia, alibi. Cætera ista omnia vitiosa erant ratione interpunctionis.

Idid. lin. 20. *Pœnitentiam judicis tui puni.* Rectissima scriptura: & miror quosdam corrupisse. *Judicis* Gitonis; ut ante, commisi *judici* litem.

Pag. 60. lin. 15. *Ascylti partem.* Qui hanc ultimam vocem mutant, non animum advertunt ad ambiguitatem verbi, quam pudor meus non explicat.

Pag. 61. lin. 18. *Tanto magis impedit inguina: Impendit.* Nescio quamnam hic falsam ironiam deprehendant.

Pag. 63. lin. 8. *Nec injuriam Eumolpius accipit, alium amàs.* Posthæc infero rei conveniens Epigramma:

Linque tuas sedes, alienaque littora quære
O juvenis, major rerum tibi nascitur ordo.
Ne succumbe malis: te noverit ultimus Ister,
Te Boreas gelidus, securaque regna Canopi,
Quique renascentem Phœbum, cernuntque cadentem,
Major in externas Ithacus descendat arenas.

Pag. 64. lin. 4. *Et jam semicinctio stanti.* Sic legendum MSS. testantur. Malè qui *hianti* reponunt, &c.

Ibid. lin. 16. *Periturus per præcipitia sui.* Retinuimus hic veterem scripturam.

Pag. 69. lin. 18. *Irrumpit perturbatus.* V. C. perturbaturus. quod etiam viderant Interpretes. Prior lectio tolerabilis.

Pag. 72. lin. 18. *Unus. & senex non erit gravis.* Val. Max. lib. 2. cap. 1. *uno & sene.*

Ibid. lin. 20. *Opus anhelitu perdet.* Corrumpunt hunc locum contra MSS. Cod. qui legunt, *anhelitu prodet. Perdet* retinendum esse patet ubique. In senibus autem maxima spiritus difficultas, ut patet fabulis Plautinis, & apud Æschinem in Epistolis, Hippocratem Aphoris. ult. & Celsum lib. 2. cap: 2.

Pag. 77. lin. 7. *Ego vos in duas pelles conjiciam.* Emendo, *consuam.* Sic Dardanus apud Lycophronem. Citat hunc locum V. C. Jacobus Cujacius observat, lib. IV. Videtur autem tangere Colchorum legem, de qua Ælianus Var. lib. 4. cap. 2.

Pag. 79. lin. 15. *Frontes notans inscriptione solerti.* Invitis omnibus libris, ipsaque Petronii dictione reponunt, *solenti*

Ibid. lin. 16. *Stigmate puniti.* Sic MSS. Quibus autem modis hæ notæ abstergerentur, dico alibi.

Pag. 80. lin. 10. *Eucolpion quod quæris.* Narrabat somnium suum Triphænæ Lichas. Ergo legendum ex fide MSS. *Eucolpium quem quæris.* quem sensum etiam secutæ sunt postremæ Editiones.

Ibid. lin. 15. *Quod* * *Baistor asylo notaveram.* Confessæ imperitiæ summa laus est. Aliter edi curavimus, *Quod Bais ter asylo notaveram.* Nec expe-

expectamus judicium sententiam. Peccavimus in hac emendatione aliisque dupliciter, primò, quod tentare ausi; ultimo, quod in textum admittere. Amicis scribimus, quique me judicas, pondera.

Ibid. lin. 24. *Facetissima ratione condemnat.* Ante postremas Editiones retrahebam fugitivam Epigramma penè puer: an sit Eumolpî, quidam fortè dubitant; an rei conveniat, nemo.

Somnia quæ mentes ludum volitantibus um- (bris.
Non delubra Deum, nec ab æthere Numina
Sed sibi quisque facit &c. (mittunt;

Ibid lin. 28. *Divina montis opera.* Quid velint hujus loci Interpretes, divinare non potui. *Divina mens* mihi Deus est, νοῦς. Qua de re copiosè alibi.

Ibid. lin. penult. *Hesus nomine. Ætius nomine* rectè reposuimus; & res ipsa per se loquitur. Etymologicum, Ἄιτιος, ὁ τὴν αἰτίαν τιθέντι τὴν ἀφορμὴν δοὺς. Hoc nomen huic rectissimè convenit.

Pag. 86. lin. penult. *Quæ sola salamandra supercilia tua excussit?* Sic in MSS. & ferri potest, ut *sola* apud Virgilium 3. Æneid.

Sola mihi tales casus Cassandra canebat.

Vel *sola* referendum ad vim salamandræ, quæ *potens* dicitur Sereno Sammoniaco cap. 8.

Defluit expulsus morbo latitante capillus,
Si raro lavitur, seu vis epota veneri
Vel Salamandra *potens* ——

De hac Plinius libr. 10. cap. 63. Dioscorides lib. 2. c. 55. Martialis lib. 2. Epigr. 66.

Pag. 89. lin. 5. *Non tralatitium bellum. Statarium bellum* rectè. Potuit tamen retineri *tralatitium*, ut ex quibusdam MSS. alii reponunt. Est igitur ἐργόμωκον. de qua dictione Gl. Vet.

Pag. 90. lin. penult. *Epulæque ad certamen prolatæ.* Legendum cum MSS. *ob certamen prolatæ*, intermissæ.

Pag. 91. lin. 17. *In calvos stigmososque.* Mira est Correctorum audacia. Eucolpius & Giton calvi & stigmosi, ut docuit clarè Petronius; & tamen alii legi volunt, *erginososque*, alii *silenos*, scilicet δὶς τὸ αὐτὸ, calvos & silenos.

Pag. 92. lin. 21. *Tralatitia deformitate.* Lego, *tralatitia formositate.*

Ibid. lin. ult. *Flaucorum corymbion erat.* Scripti codices *flavicomum* tolerabili, quam retinemus, lectione. Fœminæ potissimam curam habebant corymbii flavicomi Copiosè dicimus ad Pausaniam. Viris etiam Veneriis studium tantum, *ut capiti auri ramenta respergerent, quo magis comi illuminata flavesceret.* quæ de Vero notat Jul. Capitolinus in Vero, & Trebellius Pollio in Galieno. Has delitias tangit quidam Interpres Horatii, ad illud.

Cui flavam religas comam. &c; quæ copiosius, ut dixi, ad Pausani.

Pag 95. lin. 18. *donec ancilla vini certè ab eo cedore corrupta.* Corruptum locum emendo, *vini cibique.* MSS. *Vici citi* Confirmat emendationem Petronius dum subjicit, *refecta potione & cibo*, & alibi, *nec minus avidè replevit se cibo quam*

quam ancilla. Et, *non cibum non potionem capiebam*. Sic vinum & cibus jungi folita, ut apud Homerum Iliad. 5. &. 9; & passim. Hesychius Illustr. principis Vit. Philos. Juvenalis Sat 5. Claudianus Epigr. 33. Scribonius Largus Præfat. lib. de Composit..

Pag. 96. lin. 1. *reluctantibus fatis extinctum*. Hæc absunt à MSS: nec illa agnoscit editio Patissonii. Credebant vi quorundam lapidum reluctantibus fatis animas in corpora redire. Orpheus poëm. λίθων. Eadem vis plantis quibusdam & floribus, de quibus Etymologicum V. βάλλαν.

Ibid. lin. 24. *Ne hanc quidem mulier partem corporis abstinuit*. Sed postea, *Cum illa parte corporis*. Marius apud Saluft: Cicer. lib. 9. Epist. ad Familiares; Apulejus Asin: lib. 7. Prudentius Cathemerin: D. Hieronymus Epist. 61. Miror ex Interpretibus non pessimis unum ad hunc locum ita cripsisse, Adhuc quærimus interpretem huic loco.

Pag. 97. lin. 12. *Miles circumscriptus*. Nihil est mutandum.

Ibid. lin. 25. *Malo mortuum impendere* Lego, *pendere*, sensu ita postulante.

Pag. 98. lin. 4. *Qua ratione mortuus esset in crucem*. Huc inseri volui Epigramma in mulieres:

Fœmina nulla bona est, aut si bona contigit ullla.
Nescio quo pacto res mala facta bona est.

Attribuitur Ciceroni, an Quinto fratri, incertum. Natat inter Fragmenta Ausonii & Petronii, &c.

Pág. 100, lin. 17.

Postquam manifesta convaluit. Emendationem hujus loci debemus MSS. Codd. *Postquam spes omnis manifesto evolavit* : *Manifesto* ἐπ' ἀνλοφόρῳ. Quid autem impulerit Correctorum audaciam, ut omnimodò locum illum deturparent, haud adhuc video. Me sanum reposuisse non diffidio. *Evolare* esse verbum abdicatæ spei, frustra esset monuisse.

Pag. 101. lin. 3. * *Applicitus.* Pro asterisco præcedente hanc dictionem scribo ex MSS. Gitoni applicitus, sensu sanè ita postulante.

Ibid. lin. 10. *Si verè Eucolpion dilexisti * ad osculandum licet.* Asterisci loco reponendum censeo *exere caput.* Dicit enim postea, *exeruit ad osculum caput.* Sublato asterisco potest esse ἀσυνδετον. Postrema tamen editio, quam impuri mei Chalcographi sequuntur, invitis MSS. locum reformans fecit, *da oscula*

Ibid lin. 18. *Juncta nos mors feret.* Hunc locum malè aliter legit petrus Daniel

Pag. 102. lin. 23. *Portam mugientem.* Dixerat antea, *tanquam cupientis exire belluæ* Non igitur attenderunt, qui mutare ausi sunt.

Pag. 103. lin. 5. *Viventibus oculis.* Loco hujus lectionis pravam substituunt

Pag. 104. lin. penult: *Rogus collatus manibus* Scripsimus, *Rogus collectus*; & sic ferè in omnibus Editionibus & MSS. Manilius lib. 4.

Et collecta *rogum* facerent fragmenta carinæ.

Pag. 105. lin. 19. *Crotona urbem antiquissimam; & aliquando Italiæ primam.* Cicero 1. Offic: *Crotaniatæ* quondam cum floreret omnibus copiis. Interpres MSS. Viri Clarissimi D. Amelmi:

mi: *Crotoniatæ*, Romani. De Crotone, passim obvia, ut apud Strabonem lib: 6. apud Jamblich: lib: 8. De vita Pythagoræ, Interpres Lycophron: ad Alexandr:

Pag. 106. lin. 15. *Eumolpus convertit.* Bernartius ad Statium malè legit, *advertit.*

Ibid. lin. seq. *Genusque divinationis.* Non omnino spernenda lectio, *divitationis.* Respicit enim illud, *qui verò nec uxores*, &c.

Ibid. lin. 20. *Sufficeret largior scena*: Censeo non movendam optimam lectionem. Sic idem hac de re postea. Et ne quid *scenæ* deesset. Et docuimus antea verbum esse theatrale: *convertit*, quod quidem paulò antè etiam reperit.

Pag. 108. lin. 13. *Omnibus* * *renovet.* Hinc asteriscum inutilem amovimus. Rationem reddit Juvenalis Sat: 12.

Delebit tabulas, &c.

Pag. 112 lin. 3. *Et laxi crines*, —— Ut apud Lucanum lib. 10. & alios. Nec improbo, *lixi.*

Ibid. lin. 7. — *Maculis imitatur vilibus aurum.* Intelligit lignum reticulatum, de quo Seneca in Epistolis. Plinius lib. 13. cap. 11. Rectam autem puto lectionem MSS. Cod: quæ sic habet ut recepimus: *minitatis vilibus auro.*

Ibid. lin. 11.

—— *correptis miles vagus extruit armis.*

Corruptis legendum esse patet apud Ammianum Marcellinum lib. 22. *Corruptis*, contra institutum militiæ Romanæ, & sacramentum militare.

Pag. 117. lin. 22.

—— *& in æthera fulmina mittit:*

Flumina ποιητικώτερον quàm *fulmina*. Accius apud Cicer: 2. de Natur: Deor. Virgil. 1. Georg: Sulpicius Severus in Ætna, Ovid: Exul: Eleg: 10. lib. 2. dixit *Ætneos lacus*. Strabo lib. 6. Interpres Æschyli ad Prometh: vinct: Solinus cap. 11. Sic & MSS. autores illi causæ meæ patrocinantur. Nec tamen omnino improba est lectio vulgaris.

Pag. 119. lin. 5.

—— *sexagintaque triumphis.*

Ex fide historica lego *quinquaginta*. Ratio patet apud Solinum cap. 6. qui prælia Cæsaris narrando, quinquaginta prælia vicisse, bis sinistrâ manu præliasse asserit. Minus rectè Plinius libr. 7. cap. 25. qui emendationem accipiet à Solino. Itaque Cicero Cæsar: 1. dum laudat Cæsarem dixit *numerum præliorum* αὐξητικῶς, ut hoc loco, si retineatur vetus lectio.

Ibid. lin. 15.

—— *Victores ite ferentes.*

Lego *furentes*. ipse postea,

Mitis turba Deum terra exosa furentes.

Id est, impetum bellicum facientes, & armatas impetu ferri ad pugnam, *&c.*

Pag. 120. lin. 7.

— *canæ juncta pruina.*

Lego *vincta p.* Sic postea,

Et pavidus quadrupes undarum *vincula* rupit,

Et alibi,

— *vincta* fluctus stupuere ruinâ,

Et —— nimbos fregere ligatos.

Pag

Pag. 123. lin. 9.

Ergo tanta lues ——

Rectè qui primi sic reposuerunt, pro quo erat *Tergo tanta lues.* Dii de re desperantes imagines suas è templis auferunt, & aufugiunt. Lampridius in Commodo, *Vestigia Deorum in foro-visa sunt exeuntia.* Ultimæ tamen Petronii editiones emendationem hanc gustare non potuerunt. Olim sic locum integrum legebam,

Ergo tanta lues Divum quoque numina fudit?
Consensitque fugæ cœli timor?

Nec fortasse malè.

Pag. 125. lin. 16.

—— *Nescis tu Magne tueri*
Romanas acies ——

Legendum esse *Romanas arces*, patet ipsa narratione.

Pag. 128. lin. 2. *Arena aliquas accendit, aut perfusus pulvere multo.* Bourdelotii Editio, *Arenans* aliquas accendit aut perfusus pulvere multo.

Ibid. lin. 18. *nisi in Equestribus sedeo.* Rectè convenit hoc Epigramma, quod hic inserui:

Inveniat quod quisque velit: nòn omnibus unum est
Quod placet hic spinas colligit ille rosas.

Pag. 131. lin. 1. *Inter auras canere Sirenum concordiam.* Callimachus Hymno Apollinis, &c. Non fraudabo tamen lectorem lectione MSS. quæ habet, *intra aures.*

Pag. 132. lin. 5. Nunquid spiritus *jejunio macer?* Bourdelotius edidit, *jejunio ater?*

Vide

Vide ipsum ad Petronium de graveolentia oris.

Pag. 133. lin. ult. *In quibus hæc erant scripta.* Interponit Bourdelotius, CIRCE POLIENO SALUTEM. *Si libidinosa essem &c:*

Pag. 137. lin. 7. *Vides quod alii leporem excitavi!* Aliis leporem excitavi Proverbium rectè explicat Plautus Pœnulo Act. 3. Sc. 3.

Nos tibi palumbum ad aream usque adduximus,
Nunc tu illum melius est capere, si captum esse vis.

Pag. 138. lin. 15. *Me jubet catorogare.* Saccato rigare. Aliud meum flagitium, emendatio in textum recepta, quæ tamen tutorem habet Lucretium multis in locis. *Saccato* i. urina.

Pag. 140. lin: 13. *Ad cognitionem admittere.* Rectum putamus Alii, *cogitationem.* Sed partes illæ pudendæ vocantur, quod ea pudeat severioris notæ homines ad cognitionem, sive ad oculos admittere, &c.

Pag. 141. lin 10.

Ipse pater veri doctus Epicurus in arte
Iussit ut hanc vitam dixit habere telos

Non aliter quoque Editio Bourdelotiana, & in Comment: Frustra diu pugnatum de veritate hujus lectionis, quam veram cum Scaligero præstamus. Præcipue Epicuri Philosophiæ capita, ἀλήθεια, τέλος. Recte igitur *in arte veri* & *habere telos* ut patet apud Senecam, & Athenæum lib. 2.

Ibid.

Ibid. lin. 18. *vidua pudicaque nocte*. MSS. *vacua* quod idem est; Horat; Od. 41. lib 1.

Qui semper *vacuam* semper amabilem.

Tacitus omnibus fere paginis. Pro *pudica* idem MSS. *pura*. Tibull lib. 1.

—— *puro* succubuisse toro.

Pag. 141. lin. pen. —— *Lydus adorat*

Septifluus, templumque tuis imponit Hypæpis

Legimus *Vestifluus*, & ratio in proclivi. De *Hypæpis*. Ovidius transformat lib. 5.

Orta domo parvâ, parvis habitabat HYPÆPIS.

Pag. 143. lin. ult: *O, inquit, o Enothea*. *O Enthea*, legendum esse, ratio postulat, Magi, ut hæc anus, dicuntur ἔνθεοι, Lycophron Alexandra, & ibi Isaac Zetzes Ausonius. Epigr. 106.

—— velut *enthea* dæmone Mænas.

Neque tamen *Oenothea* male, propter ebrietatem, cujus hîc mentio crebra.

Idem Bourdelotius infra etiam *Enthea* scripsit aliquot locis.

Pag. 154 lin. 20. *ingerebat orbis senibus*. Curavi ut hæc legerentur διαλύτως, *orbis senibus*. Inter tres eorum notas quos hæredipetæ captabant, hæ duæ. Tres erant, locuples, orbus, senex. ut patet apud Ciceronem Paradox. penult. Scimus in Horatio hæc junctim legi, sed nec male, si disjunctim.

Pag. 155. lin. 13. *Ad Pigitiaca sacra*. *Pygesiaça* scribi voluimus.

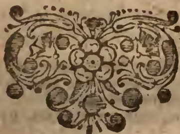
Pag.

Pag. 156. lin. 24. *Socrates deorum hominumque *gloriari solebat.*

Mff. qui sequuti oraculum, lacunam explent, *Socrates deorum hominumque* judicio sapientissimus *gloriari solebat.*

Pag. 157. lin. 6. *Unde plani, unde levatores. Levatores* rectè: & sic legendum docuit Savaro.

FINIS.

GLOS-

GLOSSARIUM
PETRONIANUM.

* *ASTERISCUS, Inexplicabilia:*
PRIOR NUMERUS Paginam;
POSTERIOR Lineam monstrat.

A.

ABsentivus *Absens diutius.* 33. 10.

Acaciæ rivi *Unguentum ex Acacia, quo facies pingitur ut speciosior videatur.* 24. *ult.*

Acus comatoria. *Aut crinalis, calamistratorium, ad crines distinguendos, in mundo muliebri.* 21.1.

Ad tubicines mittere. *Cogitare de exequiis, proverbalis locutio de morituro, & jam animam agente.* 134.11.

Ad interdictum venire. *Venire in jus ad Prætorem. ordinario agere* 12.21.

Advocati nocturni. *Pro furibus grassantur.* 14 14.

Ad constitutum venire. *Condicto & adsignato die ad jus experiundum venire.* 15.2.

Adventitia frequentia. *Allusio ad cœnæ præbitionem, quæ adventoria dicitur.* 58. 4.

Advocationem commodare, *favere; à partibus alicujus stare,* 66. *ult.*

Ædi-

Ædicula *Sacellum, lararium, quæ in magnatum domibus fuerunt.* 29. 19.
Afiæ volucres. *Ex Africa petita in luxum Romanorum.* 62. 1.
Ales Phasiacis petita Colchis. *Avis à Phasi Fluvio primum in Graciam ab Argonautis delata.* 61. *l. ult.*
Alis leporem excitare. *Mentulam erigere.* 137. 7.
A matre *Statim à nativitate.* 44. 6.
Amfractus. *Obliqui viarum flexus, in se recurrentes.* 7. 26.
Amici. *Convivia convictores.* 33. *l. ult.*
Amphora vitrea diligenter gypsata. *Lagenæ picabantur, vel gypso illinebantur, ne anima vini reconditi expiraret,* 35. 5.
Antescholanus. *Proscholus sive subdoctor.* 43. 10.
Anni ad patiendum gestientes. *Puellæ ἐν τῇ ἀκμῇ dicuntur Catullo & catullire.* 52. 10.
Apodixis defunctoria. *Libellus, quo ostendit quispiam se defunctum esse. hic, remissio senilis ætatis.* 140. 3.
Aqua nivata. *Ex nive cocta: decoquebat veterum luxuria nives, easque percolabam, rursusque in nivem mergebant.* 31. 18.
Aquam petere. *Vesicam exonerare, ad secessum ire.* 63. 15.
Armarium. *Locus, ubi cibaria, vestes, libri & similia reponebatur.* 29. 18.
Asellus Corinthius cum bisaccio. *Ex ære Corinthio factus, è forma sic dictus, onustus duobus hinc & inde saccis, quibus ferculorum lances & parapsides in mensa apponebantur.* 32. 7.
Assentatio. *Assensio* 16. 11.

Asturco Macedonicus. *Equus, cui non vulgaris in cursu gradus vulgo tolutarius.* 30. 21.

Aurea pensa. *Felicia Parcarum omnia, ideo rebus lætis illa Parcis dabant: tristibus autem pulla.* 29. 15.

B.

Baistor asylo notaveram. * 80. 16.

Ballenatia virga. *Quæ è cartilagine balnearum fit quâ anthletarum, reliquæque hujusmodi certationes dirimebantur.* 21. 10.

Balneum intrare. *Antiqui, postquam se exercuissent, ad balnea, à balneis ad cœnam ibant.* 27. 26.

Barbæ horrentes *horrida barba i. e. hispida.* 71. pen.

Basiare spissius. *id est, Crebrius.* 18. 9.

Bene esse. *γλυκῶς, vitam, omnem voluptuariam complectitur.* 35. ult.

Bubale frustum. *frustum bovis assatum.* 36 9.

Bulla distinguens. *Bullati clavi, quorum in tabulis affixis (ut perpetuis calendariis ut vocant hodie) ad notandos dies, erat usus.* 30. 17.

C.

Cadere. *Omnia quæ ab ordine & constantia vacillant aut degerant cadere dicuntur.* 2. 15.

Caduceus *Virga & insigne Mercurii.* 22. 5.

Caduceator. *Legatus, qui pacem petit.* 89. 6.

Capillati pueri. *Impuberes & ad generationem inepti: comam enim alebant insignum impubertatis.* 27. 3.

Carchedonii ignes lapidei. *Flagrantia & igniti fulgores gemmarum* - 39. 8.

Carpus. *Idem fere quod scissor, qui allata carpit, i. e. lacerat. al: archimagirus. it: chironomana.* 37. 25.

Carnarium. *Locus ubi caro falsa suspenditur.* 66. 9.

Cartæ

Cartæ alligatæ. *Schedulæ alligatæ sarcinis erant, quæ indicarent cujus essent.* 77. 26.

Catorogare. *Catomis cædere.* 131. 15.

Cella. *Locus liber, in quo Venerei homines ac voluptuarii nequam faciebant, eas autem à lenonibus conduci mos erat.* 8. 2.

Cento. *Velum, quo cubiculorum januæ tegebantur, ne per rimas inspicere possent curiosi, quid intus ageretur.* 7. 3. 14. 7.

Chiramaxium. *Genus modici plaustri, unius hominis tantum capax, solitum à servis trahi.* 28. 7.

Cicer arietinum. *Species leguminis, aliud à vulgari sativo* 36. 8.

Cingulum cerasinum. *Russeum, à colore ejus fructus.* 28. 18.

Cinædus. *Qui patitur muliebria; Item, saltatores & pantomomi sic dicti apud veteres.* 23. 13.

Cinnamum. *Frutex, præstantissimum exsudans odoramentum.* 62. 8.

Clibanus argenteus. *Furnus mobilis, placentis & panicoquendis aptus, alias ex testa, ferro, vel ære fiebat.* 36, 21.

Cœnatoria. *Vestis cœnatoria, cum qua discumbere in conviviis solebant, alias toga triclinaris.* 21. 20.

Cœpit præcedere. 7. 1. Cœpi fugere. *l.* 12. Cœpit rogare stuprum. 8. 1. *Genus loquendi frequens Petronio.*

Compendiaria. *Concisa brevitas. gr.* συντομία. 3. 15.

Componere gradum ad præliandum. *Statum prælianti componere: pugnaturi ita se constituebant ne adversarius statum perturbare possit.* 41. 22.

Conchilia. *Ostreæ nobilissimæ ex Lucrino lacu Campaniæ.* 112. 17.

Con-

Cyperon. *Rosmarinus, odorifera herba.* 131. 24.

D.

Declamatores. *Qui forenses actiones meditantur, causisque fictis se exercent.* 1. 22

Deditirii hostes. *Supplices.* 85. 1.

Deliaci manu recisi. *Spadones. nam capones Deliaci (curatoris gallinarum) manu castrabantur.* 23. 21.

Delitiæ. *pueri amatia.* *παίγνια.* 28. 8.

Delphicus ales. *Aquila.* 119. 25.

Demosthenis arma. *Arma Eloquentiæ, quibus vel petebat vel defendebat.* 5. 24.

Detractator ministerii. *Recusans, invitus sequens.* 108. 23.

Devirginare. *Depudicare, virginitatem eripere:* 25. 8.

Diaria, *Cibi serviles unius diei, quorum dimensa illis assignabantur, prout se fidos præstabant.* 25. 2.

Diatæ, *Cubile, in quo navicularius quiescit: item, habitatio in hostis.* 102. 11

Dicarchidos magnæ arva. *Campaniæ arva, ubi Puteolis, qui olim Dicæarchia, quod juste regerentur, dicti.* 114. 12.

Dicta in aliquem jaculari. *Jocalariter aliquem perstringere.* 91. 16.

Diphona.* *(Si daphnon) loca sunt lauro consita.* 128. *l. ult.*

Dipondium. *Pendet drachmas duas.* 13. 13.

Discoloria vestis. *Quanti soliti, qui quid publica autoritate facerent.* 6. *l. penult.*

Diversitor. *Qui in Caupona diversatur. Diversoriarius.* 65. 7. 40. 6.

Dividere

Ferus *Equus Trojanus.* 55. 8.
Ferruminati ponticuli. *Juncti, consolidati.* 32. 13.
Ficedula piperato vitellio piperata. *Sine pipere enim fatui est saporis.* 34. 12.
Fimbriæ. *Extrema vestimentorum.* 32. 25.
Flammeo caput involvere. *Flammeum vitta nuptiarum tenuis & rubea, qua utebantur nubentes ad designandum pudoris læsionem, operientes vultum cum ea.* 26. 6.
Flaucorum corymbion. *Corymbion flavum, capillitium enim flavum commendat.* 92. ult.
Fornix. *πορνεια, lustrales cellæ acuatæ, ubi publicæ meretrices prosternebantur.* 7. 9.
Frater. *Hic pro amasio, sive pueri sive puellæ* 8. 11. 9. 7.
Frigidior hyeme Gallica. *Gallia, quæ ad septentrionem, horridiorem experitur hyemem.* 19. 11.
Fuliginea nubes. *Color ater.* 87. 12.
Fulminatus. *Territus, consternatus.* 42. 19.
Fundi mendace, *Infructuosi & spem agricolarum fallentes.* 108. 9.

G.

Gallus spado. *Capus.* 38. 27.
Garum piperatum. *Condiri solitum aromatis aliisque pro ratione cibi.* 37. 8.
Gastriarum fragmenta. *Gast[illegible] vas fictile, rotundum ventricosum. Item: terræ petrosæ calculi.* 39. 22.
Gausapila mirtea. *Straguli genus, coloris inter flavum & nigrum.* 21. 7.
Gladiator obscœnus. *Fugitivus in arenam damnatus, & cum fœda aliqua muliere commissus, qua præter spem ruina pegmatis, evasit.* 9. 2.

Graba-

Mullus;

O.

P.

Paro-

Secutuleia mulier. *Quæ virum appetit & sectatur.* 44, 11.
Semicinctium. *Succinctorium, quod medium hominem cingat & vestiat; Zona minus lata.* 64, 4.
Sententiarum strepitus. *Inanes sententiæ: fabulosa sententiarum commenta.* 11, 1.
Sermo publici saporis. *Venusta sermonis gratia ad publicam jucunditatem faciens.* 3, 20.
Servitia. *Servi.* 85, 11.
Sidere afflare pestilenti. *Metaphora ducta à morbo plantarum sideratio dicto. quò humore per nimium æstum absumpto, ubi totæ vel aliqua sui parte subito exarescunt.* 3, 5.
Sicel. *Uncia pondus habet scrupula decem.* 13, 13.
Signum symphoniâ datur. *Symphoniæ signo dato inferebatur & auferebatur cœna.* 34, 18.
Sirenum cantus. *Suavissima illa modulatio, qua omnes pene audientium sensus subripiebantur.* 131, 1.
Sistrum. *Crepitaculum æneum, quo Ægyptii sacerdotes in sacris Isidis utebantur.* 100, 21.
Socratico plenus grege. *Fonte Socratico.* 5, 21.
Soleatus. *Veteres cum à balneo ad cœnam pergerent, soleas aptabant.* 27, 7.
Solum libidinis, vertere. *Solum locus, qui aratur: hoc loco, arvum & sulcus dicuntur muliebria, ut è contra vomer virilia.* 44, 9.
Somnium expiare. *Id fiebat vini aspersione aut aqua lymphata.* 80, 23.
Sopiti titiones. *Ut è contra vigilantes seu ardentes.* 22, 7.
Spado. *Hic Eunuchus, qui aquariam hanc provinciam sustinebat; alias Iasanophori dicti,* 27, 12.

Spar-

Spartana nobilitas. *Summa patientia : notatur Spartanorum animi firmitudo ac tolerantia in sufferendis plagis.* 82, 4.

Spatalocynædi. *Lascivientes cynædi*, ἀπὸ τῶ παθῶν. 23, 17.

Spiritum impendere. *Vitam amittere.* 77, 3.

Spiritus jejunio macer. *Fœtidus*, *gravcolens.* 132, 5.

Spissima basia. *Creberrima oscula.* 31, 11.

Sporta. *Vasis genus vile ex vimine aut juncis.* 99. l. 21.

Sponda. *Spondæ sunt tabulæ quæ utrinque lectum sustinent.* 64, 5.

Stabulum. *Cauponium seu diversorium.* 6, 20.

Statera. *Instrumentum, quo res sine lancibus ponderatur.* 36, 14.

Statores. *Servo præsentes dominis ad custodiam, eorumque jussa ac nutus exequendos.* 128, 1.

Stericula. * 36, 13.

Stigmosus. *Famosus, nocens cui stigmatis nota inusta.* 91, 17.

Stricto acutoque articulo percutere. κονδυλίζειν. *complicatis in condylos digitis percutere.* 66, 24.

Strigilis. *His usi sunt veteres ad fricandum in balneis.* 58, 12.

Strangulari vestem inter prædones. *Abdi & recondi vestem.* 14. *l. ult.*

Structor. *Qui fercula puerorum manibus allata commode disponit.* 3, 7.

Suasoria. *Duo genera materiarum apud Rhetoras tractantur, Suasoria, quæ pueris : & Controversiæ, quæ robustioribus assignantur.* 6, 14.

Sum-

Sumina. *Venter suillus infra umbilicum cum uberibus, in deliciis olim Romæ habitus.* 37. 4.

Supercilia de pyxide prolata. *Calliblephara, quibus supercilia ad ornatum denigrant mulieres.* 97. 11.

Stylus atrox. *Acumen styli. Stylo scribebant in cerata tabula, cujus styli pars, qua scribebant acumen dicebatur: altera pars erat obtusa, qua, quæ non placebant, delebant, & complanabant ceram.* 4. 24.

Synœcium. *Conjuncta in eadem domo conclavia.* 62. 14.

T.

Telos. *Id est, exitus.* 141. 10.

Temptare. *Idem quod tentare.* 9. 23.

Tenia. *Delicatiores prehensis laciniis ducuntur.* 29. 6.

Tessera. *Ad tesseram venire, id est, ad eam ætatem venire, qua tesseris ludere mos sinebat: puerorum enim & adolescentum nuces; virorum & senum tesseræ erant.* 44. 2.

Tisiphone. *Vna ex furiis, à cædibus plectendis dicta.* 115. 26.

Tituli. *Nomina scortorum, & stupri pretium cellis inscripta.* 7. 7.

Topanta. *τὰ πάντα. Omnia.* 38. 11.

Tralatitium bellum. *Ludicrum.* 86. 4.

Tralatitia deformitas. *Non insignis sed vulgaris.* 92. 21.

Tralatitia humanitas. *Ius scilicet humanitatis commune: sacrum enim erat & exsecrabile cadaver hominis mortui præterire & non sepelire.* 101. 21.

Tra-

FINIS.

